Lei 3,30

ALBERT MALTZ

AȘA STAU LUCRURILE

În româneşte de VERA CĂLIN

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ

ALBERT MALTZ
THE WAY THINGS ARE
International publishers
New York

Albert Maltz este unul din talentaţii scriitori progresişti americani care au păşit în arena literară în epoca frământată din jurul anilor 1930, când patria sa – ca şi întreaga lume capitalistă – era sguduită de o criză economică de o amploare şi o forţă nemaicunoscută până atunci. Iluziile pe care le nutriseră generaţii întregi de oameni simpli din Statele Unite în legătură cu o pretinsă „cale

specifică” de desvoltare a capitalismului american erau spulberate în toate vânturile de suflul nimicitor al marelui crah. În anii aceia cumpliţi, oamenii simpli din America au cunoscut suferinţe de nedescris. Odată cu acestea însă, în rândurile muncitorilor şi fermierilor din S.U.A. se desvoltă conştiinţa socială, masele muncitoare se ridică la o luptă mai hotărâtă împotriva dominaţiei monopolurilor, împotriva fascismului. O trăsătură caracteristică a acestor ani a fost creşterea influenţei Partidului Comunist din Statele Unite în rândurile păturilor muncitoare ale poporului american. Comuniştii au condus şi organizat marile lupte din acea vreme ale muncitorilor şi fermierilor americani pentru respectarea drepturilor lor. Ei au confirmat în practică cuvintele tovarăşului Stalin care spusese că „în lumea întreagă, inclusiv în America, comuniştii sunt cei mai devotaţi şi mai curajoşi luptători ai mişcării muncitoreşti”.

În această perioadă de avânt al mişcării muncitoreşti şi democratice, literatura progresistă din S.U.A. face un *mare pas înainte. În jurul anului 1930 în America apar o serie de scriitori tineri care au cunoscut din propria lor experienţă apăsarea strivitoare a capitalismului yankeu. Continuând tradiţiile democratice ale lui Walt Whitman şi Mark Twain, Jack London şi Theodore Dreiser, aceşti scriitori – care încep să scrie într'o epocă de ascuţire a luptei de clasă – reflectă în acelaş timp în operele lor noile realităţi sociale, determinate de noua şi puternica mişcare de protest împotriva asupririi capitaliste.*

Albert Maltz ocupă un loc important în literatura progresistă americană din ultimele decenii.

*

Născut la New York, în 1908, Maltz termină în 1930 cursurile universităţii şi intră curând în cercurile artistice progresiste din marele oraş american. După puţin timp el devine unul din conducătorii colectivului teatral „Uniunea teatrală“ şi scrie primele sale piese: Căluşeii (1932) şi Pace pe pământ (1934).

În piesa Pace pe pământ – pe care Maltz a scris-o îndată după venirea la putere a lui Hitler – scriitorul a demascat cu curaj cârdăşia dintre imperialismul american şi fascismul german. Episodul central al piesei este greva muncitorilor care refuză să încarce armamentul destinat agresorilor fascişti. Piesa Pace pe pământ a fost foarte apreciată de marele luptător pentru pace Henri Barbusse; ea respiră dragoste şi încredere în masele populare care seridică la luptă împotriva imperialismului, convingerea profundă în victoria forţelor progresului.

Un an mai târziu, în 1935, Maltz scrie piesa Mina întunecată, care l-a făcut cunoscut în întreaga Americă. Această piesă este o puternică dramă realistă în care autorul înfăţişează lupta curajoasă a proletariatului american. Maltz descrie cu multă veridicitate tabloul înspăimântător al condiţiilor în care sunt siliţi să lucreze muncitorii în America capitalistă. Acţiunea piesei se desfăşoară întruna din marile regiuni carbonifere ale S.U.A. În ciuda ternarei deslănţuite de patroni, muncitorii organizează în secret un sindicat care începe lupta pentru a impune capitaliştilor revendicările minerilor. Condiţiile în care se desfăşoară lupta sunt nespus de grele dar eroismul muncitorilor triumfă, pentrucă ei luptă pentru viaţă, pentru dreptul la muncă liberă, pentru dreptate socială.

Cu toate acestea, creaţiile lui Maltz din vremea aceea mai prezentau lipsuri serioase. Scriitorul nu ajunsese încă să realizeze imaginea unui luptător activ împotriva capitalismului care să fie eroul

principal al lucrărilor sale. Scriitorul american care doreşte să dea o imagine reală despre luptătorul comunist trebue, pentru a ajunge aici, să dărâme zidul uriaş de minciuni, de prejudecăţi şi de calomnii răspândite fără încetare de presa şi arta burgheză. Timp de zeci de ani, burghezia americană a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru a înrădăcina în conştiinţa oamenilor tradiţia unui individualism sălbatic care-l degradează pe om. Deaceea, scriitorii progresişti americani trebue să dea o adevărată luptă pentru aconvinge masele largi de cititori din America că omul care-şi închină viaţa fericirii poporului său, umanităţii suferinde, este un erou real, imaginea unui tip de om superior.

Albert Maltz a contribuit într'o mare măsură la traducerea în viaţă a acestei sarcini istorice a scriitorilor progresişti din Statele Unite, prin romanul său – publicat în anul 1939 – intitulat Curentul subteran. Princey, eroul principal al romanului, este un luptător comunist, legat prin toate fibrele fiinţei sale de clasa muncitoare, un om cu o voinţă de nesdruncinat. Pentru acest muncitor înaintat participarea la mişcarea revoluţionară nu este un act de eroism sau de abnegaţie; dimpotrivă, personalitatea sa se desvoltă tocmai în cursul luptei. Princey îşi dă seama că pentru el, ca şi pentru ceilalţi muncitori, libertatea, fericirea nu pot fi atinse fără luptă.

Un rol extrem de important în maturizarea concepţiilor lui Maltz despre artă şi viaţă l-a jucat influenţa literaturii sovietice şi în special exemplul lui Gorchi. În 1946, Maltz a scris că pentru el, creaţia lui Gorchi „a fost un izvor de bucurie şi de stimulare în creaţie. Numai puţini scriitori au reuşit să îmbine cu atâta succes compasiunea caldă faţă de oameni cu obiectivitatea severă, necruţătoare în descrierea lor… Poate pentrucă în viaţa culturală a Americii nu a existat şi nu există

un asemenea gigant, poate deaceea simt atât de puternic influenţa lui Gorchi”…

Dela Gorchi a învăţat Maltz să înţeleagă, să iubească poporul, să creadă în el. Împreună cu romanele şi piesele sale, nuvelele lui Maltz – dintre care câteva din cele mai caracteristice sunt prezentate publicului cititor din ţara noastră în volumul de faţă – constitue o parte integrantă a unei mari fresce a vieţii de suferinţă pe care sunt siliţi s’o ducă oamenii muncii din America zilelor noastre. Rând pe rând nuvelele lui Maltzdesfăşoară tabloul întunecat al oamenilor schilodiţi de capitalism, căzuţi pradă poftei nesăţioase de îmbogăţire a businessmenilor. În nuvela Incident la colţ de stradă, Maltz povesteşte drama unui om simplu schilodit de poliţişti fără nicio vină. Un om pe drum este povestea tristă a unui şomer care rătăceşte singuratic, aşteptând moartea inevitabilă, după ce a plecat de acasă pentru a nu împovăra familia muritoare de foame. Tragedia unui tată, care din cauză că nu-şi poate hrăni familia îşi învaţă copilul să fure, ne este descrisă în nuvela Jocul.

Într’o scrisoare adresată unei reviste americane, Gorchiscrisese: „În toate ţările, capitaliştii sunt la fel de odioşi şi de inumani, dar ai voştri sunt mai răi decât toţi. Ei sunt mai proşti şi mai lacomi de bani“. *Este un mare merit al lui Maltz acela de a fi desvăluit cu vigoare în operele sale, lăcomia şi cruzimea capitalismului american.*

Dar Maltz nu-i înfăţişează pe muncitorii americani doar ca pe nişte victime ale exploatării. În opera sa răsună deopotrivă protestul activ împotriva lumii putrede şi ticăloase a gangsterilor capitalului. Dacă în nuvela Bun rămas protestul eroinei împotriva vieţii peste măsură de grele a muncitorilor are încă un caracter individual, în nuvela Sărbătoare, scriitorul opune revoltei spontane a şomerului Blessy activitatea conştientă de luptă a muncitorului Reynolds.

Opera lui Maltz este o mărturie elocventă a faptului că în epoca noastră artistul nu poate face un tablou cu adevărat profund, cu adevărat realist, al realităţii înconjurătoare, decât situându-se pe poziţiile înaintate aleclasei muncitoare şi ale avantgărzii sale: Partidul Comunist.

Cărţile lui Maltz şi ale celorlalţi scriitori progresişti americani sunt deocamdată numai nişte insule luminoase în oceanul de obscurantism, de calomnii şi de minciuni revărsat de literatura burgheză şi de toate oficinele de influenţare psihologică a populaţiei, de care dispune statul capitalist.

Nu poate încăpea însă nicio îndoială că tocmai cărţilor care apără nobilele idealuri de libertate şi de independenţă a popoarelor, de democraţie adevărată şi de pace, le aparţine viitorul literaturii americane. Aşa cum şi viitorul poporului american va fi hotărât de eroii acestor cărţi.

EDITURA DE STAT PENTRU

LITERATURĂ ŞI ARTĂ

SĂRBĂTOARE

I

NOUĂ SEARA

Seara, la nouă, Baldy White, portarul de noapte al hotelului Raleigh, deschise uşa camerei B, îşi vârî capul în odaie şi chicoti:

— Hei, Benson, a venit un pasager care vrea să ştie dacă paturile sunt curate!

În încăperea aceea mare, înafara lui Benson nu mai era decât un tânăr bolnav, care dormea. Se lungise dealatul, pe un colţ al patului, şi picioarele ciolănoase îi atârnau în jos. Benson era un bărbat slăbănog şi urât, ca la vreo cincizeci de ani. Muncitor agricol. Muncea pe unde găsea de lucru. Cei treizeci de ani de rătăciri dealungul şi dealatul a patruzeci şi opt de state, dela o slujbă la alta, dela taberele de muncitori la azilurile de noapte, îşi puseseră pecetea pe obrazul lui, i-l schimonosiseră pentru totdeauna într'un rânjet amar. Acum, încruntat, se ghemnise într'un colţ şi-şi desfăcuse un ziar vechi pe genunchi, ca să-şi poată întinde cărţile de pasienţă. Când intră portarul de noapte, se făcu că nici nu-l vede.

— Hai, Bill, hai, spune-i că la noi e curat! stărui Baldy râzând.

Benson oftă şi pe chipul lui se citi oboseala, amarul şi nerăbdarea. Svâcni odată din degetul gros al mâinii drepte şi după ce scuipă eu sete pe duşumea, îşi văzu mai departe de pasienţă.

Portarul de noapte, netezindu-şi creştetul chilug cu mâna durdulie şi albă, râdea cu gura larg deschisă şi dinţii lui de aur sclipeau în lumina puternică. Îi plăcea Benson. Benson era un pasager vechi, cam posac de felul lui, dar încolo om de treabă.

— Ia te uită puţin încoa! făcu Baldy închizând un ochi şi arătând cu capul spre uşă.

Intrase un tânăr. Să tot fi avut douăzeci şi şapte de ani. Tremura de frig. Faţa lui, trasă, părea neobişnuit de serioasă, poate din pricina sprâncenelor încruntate şi a ciudatei căutături a ochilor lui căprui, adânci, umezi şi blânzi ca de femeie. Era îmbrăcat într'o salopetă şi o jachetă de lână, găurită, care demult îşi pierduse toţi nasturii şi care atârna acum, largă, pe umerii lui colţuroşi. Şi-o prinsese la gât cu un ac de siguranţă. Tânărul ţinea sub braţ un pachet învelit în hârtie cafenie: geamantanul şomerului în căutare de lucru…

Baldy îl urmări cu privirile şi în rânjetul ce i se lăţi pe faţă se citi limpede gândul: „Asta-i de categoria întâia! Îi ştiu eu!“

Tânărul se uită cu deamănuntul prin încăperea lungă şi goală, văzu cele trei şiruri de paturi de fier, dulăpioarele înguste, becurile îmbrăcate în reţea de sârmă. Privi totul pe'ndelete, frecându-şi tuleele moi şi roşietice din bărbie în timp ce cu un deget dela mâna cealaltă învârtea nervos sfoara din jurul pachetului.

— Nu pot să dorm dacă sunt ploşniţe! şopti el în cele din urmă.

Baldy chicoti. Îi ştia el bine! Îi cunoştea ca pe degete! De şaisprezece ani făcea meseria asta; în faţa lui se perindase, neîntrerupt, şuvoiul întunecat al pasagerilor cu o cămaşă veche pe ei şi cu cincizeci de cenţi în buzunar. Categoria întâia erau disperaţii; şomerii cu spaima în priviri şi cu amărăciunea în suflet, care colindă oraş după oraş cu dinţii strânşi şi cu ghetele găurite. Băteau străzile în fiecare zi, dela şase dimineaţa, după

slujbă, dar se temeau ca dracu de tămâie să nu-şi piardă cumva din demnitate. „Slavă domnului”, îşi spunea Baldy când îi vedea – şi-i mulţumea în gând mătuşii Lizzie că-i făcuse rost de slujba asta. Categoria a doua erau golanii, beţivii, cei care nu mai aşteptau nimic dela nimeni. Decăzuţii. Cei pe care-i găseai într'o bună zi lungiţi în faţa porţii, îngheţaţi lângă trotuar sau prăbuşiţi în stradă, şi pe care morga abia aştepta să pună laba. Istoviţi, pe jumătate morţi, se târăsc, se scarpină, tuşesc, se agaţă cu încăpăţânare de viaţă, nici ei nu ştiu dece. Poţi să-i cumperi şi să-i vinzi cu cinci cenţi! Categoria a treia, e între unii şi alţii: oameni luaţi de val, care îşi irosesc ultima picătură de vlagă; când ajungi aici, nu mai alergi după slujbă cu atâta disperare. Te-ai lăsat păgubaş şi te îmbeţi, când poţi, cu rachiu ieftin. Soarta îţi este pecetluită; tu nu-ţi dai încă seama; aluneci, aluneci mereu, dar nu simţi că-ţi fuge pământul de sub picioare. Da, da, îi ştia bine Baldy! De şaisprezece ani se perindaseră prin faţa lui tot felul de chipuri pe care le şi uitase. Si mereu răsăreau altele noi! Parcă le semăna cineva! Uite, ăsta de azi e din categoria întâia: un şomer care caută disperat o slujbă! încolo, om „subţire”, mofturos.. Auzi! Pat fără ploşniţe! Şi are nişte ochişori rotunzi, de parcă acuma ar fi lăsat ţâţa mă-sii şi nici habar n'are cum se fac copiii! Ehei, câţi dintre ăştia n'a văzut!

— Ia lasă-te! făcu Baldy bătându-l pe umăr. Ascultă, dacă găseşti o ploşniţă, una singură, o înghit! Păduche, ploşniţă sau orice altă gânganie! şi râse din nou. Le stârpim cu gaz. Nu mai e niciuna. Doar dacă n'o să le aduci dumneata!…

— Eu's din Arkansas, spuse băiatul, serios. Luke Hall, din Arkansas.

— Zău? Am mai cunoscut unul din Arkansas. Grozav tip! Bill – spuse apoi portarul, – asigură-l, te rog, pe domnul Hall, că tragi aici la noi oridecâteori te nimereşti la New York în călătorie de afaceri!

Domnul Bill Benson îşi întoarse o clipă ochii spre domnul din Arkansas, se strâmbă a lehamite şi-şi văzu mai departe de pasienţă. Prea se credea Baldy ăsta cu haz! Mai bine s'ar căra în cuşca lui!

Portarul chicoti. Avea o faţă de om cumsecade, rotundă, plină, de culoarea aluatului proaspăt. Îi tremurau fălcile de râs.

— Asta e cel mai fain hotel de pe frumoasa şi vesela stradă Bowery! spuse el.

Aştepta ca tânărul să se hotărască; dar Hall tăcea.

— Dacă nu cumva vrei un colţişor separat! Baldy primea dela director comision pentru fiecare boxă pe care o închiria – şi încerca să le plaseze oridecâteori i se ivea prilejul.

— Are pereţi laterali şi reţea de sârmă deasupra. Aşa, nu poate intra nimeni la dumneata. E absolut separată!

— Cât costă?

— Cu cincisprezece cenţi mai mult.

Hall clătină din cap.

— N'am slujbă. Ce să-i faci? oftă el, şi-i mărturisi, şoptind: De aia am venit la New York! Poate aici o să găsesc una mai ca lumea…

— A, carevasăzică n'ai slujbă, hai? şi Baldy îşi ţuguie buzele groase. „Ia te uită ce tâmpit!" N'avea grijă! Mai toţi pasagerii noştri au găsit slujbe grase! De-aia le şi place la noi!

Întinse apoi palma care semăna cu o fleică grasă.

— Douăzeci de cenţi!

Hall se scotoci prin buzunarele salopetei şi scoase un portofel mic, de damă.

— Oricum – şopti el – e noaptea Anului Nou, şi m'aş bucura să nu fiu singur. Tare-mi place societatea!

— Nici că se poate mai bine! rânji Baldy imitându-i felul de a vorbi.

— Domnul Benson face parte din înalta societate şi nici nu ştii ce conversaţie plăcută ştie

să ducă! Unde mai pui că e cam răcoare. Dar n'ai grijă, că acum se umple odaia şi o să ai societate cât pofteşti!

Tânărul din Arkansas pescui două monede din portofel:

— Bine! şi adăugă, codindu-se parcă: Dar… pe aici… diseară… Ştii, ca la ăi cu bani…

Balday se scărpină în creştet făcând pe omul adânc îngândurat.

— Păi… Ce crezi? Ţinem revelionul… Ştii doar şi dumneata!… Supă, peşte, rată, pui, nuci… mă rog, cinci feluri. Şi unde mai pui distracţiile! Vin nişte cucoane din Park Avenue la dans!

Din colţul lui, Benson îşi ridică mutra schimonosită pe care o ţinuse aplecată până atunci asupra cărţilor de joc şi rânji:

— Să te duci neapărat, băiete! cârâi el răguşit. Chilipir ca ăsta nu mai pupi altădată!

Luke Hall părea neîncrezător.

— Că doar n'o fi gratis!

— Ei, şi dumneata, gratis! interveni Baldy. Dar nu costă mult: patru dolari şi jumătate tacâmul!

— Patru dolari şi jumătate? se miră Hall zâmbind. E cam sărat pentru mine, domnule White, crede-mă!

Baldy dădu a jale din cap

— Îmi pare rău pentru dumneata, domnule Hall.

Scoase apoi o cheie prinsă cu sârmă de o bucată de lemn.

— Asta-i dela dulap. Cum ieşi pe uşă, drept în faţă, dai de toaletă şi de o baie elegantă.

Benson izbucni într'un râs gâlgâit şi Baldy se întoarse spre el cu un rânjet nehotărât pe faţă. După o clipă însă îşi reveni; îşi netezi scăfârlia pleşuvă şi îşi reluă aerul solemn.

— Încă ceva, tinere, îl sfătui el binevoitor şi amuzat totodată. Nu-ţi lăsa catrafusele pe afară dacă vrei să mai ai parte de ele!

— Fii pe pace – îi răspunse Hall – am eu grijă. Îţi mulţumesc dom'le.

Şi o porni printre rândurile de paturi, căutându-şi-l pe al lui.

Băiatul care dormea gemu deodată tare şi-şi luă brusc braţul de pe faţă. Hall înlemni. Baldy înainta greoi până la patul lui:

— O'Shaughnessy!

Nu primi niciun răspuns. Băiatul se răsuci în somn. Mormăia ceva.

— E bolnav? întrebă Hall.

— Un fleac, îi răspunse Baldy. E intoxicat de câteva zile.

— Arată îngrozitor! şopti Hall.

— Asta, cam aşa e, recunoscu portarul. Apoi strigă din nou: O'Shaughnessy!

Bolnavul se linişti. Dormea acum calm, cu un braţ în lături şi capul întors într'o parte, într'o poziţie încordată.

Lumina puternică a becului, răsfrântă pe obrazul lui, îi dădea o înfăţişare neplăcută, ca de ceară. Faţa îi era suptă, obrajii scofâlciţi, oasele maxilarelor mult ieşite înafară şi ochii duşi în fundul capului. Respiră greu, dar nu mai murmura înnăbuşit ca înainte.

— Ei, Bill! spuse Baldy. Să mă chemi dacă se trezeşte, auzi?

— Ce s'a întâmplat? cârâi Benson. Vrei să-i sufli nasul?

— Să mă chemi, Bill! spuse Baldy. Sunt îngrijorat! Mi-a rămas dator o săptămână întreagă!

— Lasă, că ştiu eu – stărui Benson – vrei să-i sufli nasul. Toată ziua nu şi l-a suflat!

— Ia ascultă – se întoarse Baldy spre Luke Hall – n'ai chef să cumperi un palton?

— E frig pe-aici, aşa-i? întrebă Hall, frecându-şi gânditor bărbia. N'aş fi crezut să fie aşa rece în Decembrie!

— Să vezi ce ger se lasă mâine-poimâine! îl preveni Baldy şi în glasul lui tremură parcă teama şi nerăbdarea celui care vrea să facă o afacere.

Noroc că ştiu eu de unde să-ţi faci rost de un palton bun cu numai un dolar şi douăzeci şi cinci!

Cum nu-i plăteai nota, Baldy îţi şi lua paltonul sau pălăria. Patronul nu afla nimic, şi de vreme ce nu ştia, n'avea cum să se supere, iar el, Baldy, se învârtea de un venit frumuşel. Dă-o naibii, doar nu câştiga decât douăzeci şi cinci de dolari pe lună, şi acasă avea trei plozi şi o bătrână de întreţinut…

Hall dădu din cap:

— Prea mult pentru mine, domnule!

Baldy se încruntă. „Începe să se târguiască, hai? Ei, bravo! Şi unde mai pui că e treaz! Cu beţivii merge mai uşor; plătesc pe loc!"

— Pot să-ţi fac rost şi de unul cu şaizeci de cenţi…şopti el, confidenţial parcă.

Hall dădu iar din cap.

— O să ai nevoie, să vezi…

— Încă n'am slujbă, îl lămuri Hall.

— Treaba dumitale! şi Baldy, desgustat, renunţă. „Mai ştii? Caraghiosul ăsta din Arkansas şi-o fi închipuind că paltoanele cresc în copaci!" Treaba dumitale!

Şi răsucindu-se pe călcâie, ieşi grăbit din odaie.

Hall se aşeză pe pat. Se întreba dacă nu greşise că lăsase să-i scape paltonul. Domnul White îi făcuse o ofertă bună. Dar… nu prea avea bani. Era mai important să aibă ce mânca. O să-şi cumpere palton mai târziu, când o avea slujbă. Sigur!

Dar dacă nu găsea slujbă? Gândul îl înspăimântă. Bine, dar asta nu se poate! Nu se poate! Într'un oraş mare ca New Yorkul, un om care vrea să muncească, care e gata să facă orice, trebue să găsească de lucru. Nu-i aşa?

Şi se mai linişti. Aşa e mai cuminte. Şi apoi, rugăciunea. Şi rugăciunea e de folos.

Aşezându-se mai bine pe pat, începu să se descalţe. Nu purta ciorapi şi picioarele i se învineţiseră de frig. Şi le frecă încetişor, cu gândul la copioasa masă de revelion. Ce n'ar fi dat să aibă şi el bani pentru un tacâm!

O'Shaughnessy se răsuci şi mormăi ceva prin somn.

Luke îl privi cuprins de milă. Groaznic lucru să fii bolnav, când eşti departe de ai tăi! Te simţi aşa de singur! Da, ştia cât de singur te simţi…

Cu gândurile în altă parte începu să-şi frece degetele picioarelor. Nădăjduia că bolnavul era credincios. Credinţa ajută la boală. Ce bine e să stai într'o odaie caldă şi să poţi face o baie bună! Apostolii, când se întorceau dela drum lung, primul lucru pe care-l făceau era o baie…

O'Shaughnessy se linişti din nou. Lumina strălucitoare cădea crudă pe faţa lui palidă.

Sgomotele străzii pătrundeau în cameră, triste parcă, făcând şi mai apăsătoare bezna nopții de iarnă.

II

Când Blessy coti coltul străzii Delancey cu Bowery, umblând grăbit cu pasul lui apăsat şi repezit, cu capul mare strâns între umeri ca să se apere de vânt şi de lapoviţă, se ciocni de o fată. Se grăbea să ajungă la Raleigh, să vadă cum îi merge lui O'Shaughnessy, şi nici nu se uita unde calcă. Era voinic, şi fata, când se lovi de el, mai-mai să cadă; dar Blessy o prinse repede şi fata îşi recăpătă echilibrul. Îşi rezemă capul de vitrina tutungeriei şi izbucni deodată într'un râs stupid. Era beată.

— Te-am l-lovit?

De ruşine, Blessy se îmbujoră. Iar se bâlbâia! Aşa păţea de câte ori era emoţionat! Ce tâmpit lucru! Se întrebă, furios, de unde dracu i s'o fi trăgând! De copil avea cusurul ăsta!

— Nu-i nimic, spuse fata. Îmi face plăcere.

Se uită la el, zâmbind stupid, ca omul beat. Era totuşi un zâmbet cald, nestingherit, nepăsător, ameţit, un zâmbet de Anul Nou, care nu spunea nimic.

Blessy rămase cu ochii la gura roşie şi zâmbitoare a fetei. Apoi îi văzu trupul. Paltonul de postav grosolan i se descheiase; dedesubt purta o rochie de seară, ţipătoare. Nu era o fată drăguţă. Avea chipul negricios, ascuţit, şi ochii încercănaţi de oboseală. Părea italiancă. Poate lucrătoare la vreo fabrică, gândi el. Dar gura îi era ca o pată caldă şi roşie. Îi mai zări gâtul gol, alb, ispititor, în viu contrast cu obrazul oacheş – şi rotunjimea sânilor accentuată parcă de decolteu. Şi tinereţea! Căldura, tinereţea ei! O privea ţintă – dar nu găsea cuvinte să rupă tăcerea.

Fata nu mai râdea. O clipă, se uită lung la băiatul acela, legănând uşurel din cap. Înaintea ei stătea un tânăr de douăzeci şi patru de ani, voinic, muşchiulos, cu o faţă de ţăran, cu capul gol, îmbrăcat într'o scurtă veche şi'n pantaloni groşi. Tăcea, şi zăpada îi cădea moale pe faţă şi pe păr. O privea cu ochii aprinşi, albaştri, care o străpungeau. Nu, fata nu mai râdea…

Chipul lui Blessy se învineţise de frig, şi toată înfăţişarea lui te izbea: o faţă mare, lată, aspră, cu umerii obrajilor ieşiţi, maxilare late, grele, masive, şi o gură mare, lată şi ea, cu buze groase şi puternice. Parcă era cioplit în piatră; şi faţa asta strălucitoare părea încoronată de o coamă minunată şi sălbatică de păr blond cu scăpărări aurii. Stătea acolo, voinic, nemişcat, înlemnit în faţa ei, ca o fiară puternică şi fără grai.

Dacă n'ar fi fost beată, nici ea nu i-ar fi putut vorbi. Se aplecă puţin înainte şi pe chipul ei ascuţit şi negricios apărură deodată rotunjimi blânde.

— Bună seara, spuse ea, şi-şi lăsă mâna pe braţul lui. Făcu apoi un pas în lături şi se îndreptă cu o demnitate ţeapănă, de om beat, spre marginea trotuarului. În cealaltă parte a străzii aştepta un automobil plin cu tineret. Fata trecu strada, se urcă în automobil şi maşina porni.

Blessy, cu capul în gulerul scurtei, îşi văzu de drum, mai încet însă ca înainte.

Frigul se înteţise. Zăpada se prefăcuse într'o pulbere fină care începea să se prindă pe trotuare. „Dac'o ninge aşa toată noaptea, o să mai am câteva zile de lucru şi asta nu e rău“, îşi spune Blessy. Era bună zăpada! La zăpadă câştigi mai bine decât din vânzarea ziarelor. Dacă nu s'ar fi îmbolnăvit Jimmie, ar fi scos-o la capăt…

Blessy mergea încet. Trecu prin faţa unor bodegi, a unor berării, trecu prin faţa muntelui de pietate şi a dughenelor

de haine vechi, prin faţa sediului Armatei Salvării[1], cu uşile ei întunecate, în spatele cărora şomerii dormeau acum în fumul acru de ţigare, ştiind că până a doua zi jumătate din ei vor îngheţa tun!

Din clipa în care pornise maşina, Blessy uitase de fată. La drept vorbind, n'o uitase. Plecase şi atâta tot. Pierise cum piere focul când moare înnăbuşit în cenuşă… Mergi pe stradă şi nu-ţi mai aminteşti bine cum a fost. I se mai întâmplase şi altădată. Se întreba şi el dece…

Un şomer îi ieşi în cale, umblând în neştire, pe trei cărări şi urlând „Trăiască şomerii din Idaho!“ Urla cât îl ţinea guma, cu un glas piţigăiat. Blessy se dădu un pas în lături, se opri şi rămase cu ochii la tuburile de neon ale unei reclame luminoase, care sclipeau întâi în galben, apoi în verde, în căderea molcomă a fulgilor de zăpadă: „*Bere! Bere!*“ Era frumos.

„Mai ştii, gândi el. Când omul n'are nici slujbă, nici casă, când n'are. Nimic, i se pare greu până şi zilele să şi le tragă! Oboseala asta nesfârşită e singurul simţământ pe care-l mai poate încerca. Da, nu-l lasă o clipă! Parcă i-ar fi intrat în oase.“

Îşi târşea picioarele prin zăpadă. Se simţea istovit. Nu mai era obişnuit cu munca grea. Să curăţi zăpada cu lopata, toată ziua, în frig… N'ar fi rău să îmbuce ceva, înainte. „Nu, nu! Dacă Jimmie s'o fi trezit! Mai întâi să-l

[1] Organizaţie de tip militar, care, folosindu-se de faţada religioasă, contribue şi ea la fascizarea Statelor Unite.

văd pe el! Bietul Jimmie!“

Când îşi aminti de prietenul lui, îl năpădi un val de duioşie. Da, zău, nu-i mai rămăseseră multe plăceri în viaţă. Stătea ghemuit ca un câine în cuşcă. Afară, oamenii umblau încoace şi încolo, iar el, singur cuc, îşi număra ghiorţăelile din burtă pe întuneric. Dacă nu l-ar fi avut pe Jimmie ar fi înnebunit!

Se gândi la viitor şi-şi află o mângâiere. Da, Jimmie era mecanic calificat. Învăţase doi ani şi jumătate într'o şcoală de stat. Asta te face om! Într'o bună zi o să fie iar nevoie de el! Jimmie o să se descurce, o să-l înveţe şi pe el câte ceva şi poate că odată şi odată au să deschidă împreună un atelier de reparat automobile. „Sunt obosit'', gândi Blessy.

Trecu pe lângă un foc aprins la marginea trotuarului. Câţiva vagabonzi se strânseseră în jurul lui. Ciudatele luciri ale flăcărilor îl făcură să se oprească. Se dumeri îndată: erau albăstrii din cauza butoiului de gudron! Şi acasă la el, când se pornea ploaia, sute de flăcărui ţâşneau din mormanele de cărbuni. Le vedea, aevea, pâlpâind roşii-albăstrii, uneori jucăuşe ca nişte focuri de iele, răspândind miros de gaze. La drept vorbind, nu era chiar aşa grozav nici în orăşelul ăla păduchios de mineri, dar ce dracu, tot era mai bine ca aici! Adevărul e ca nici cu munca de miner nu mai scoţi un ban. De când cu maşinile astea noi, din zece oameni cinci sboară, chiar dacă au vechime. Mai bine e într'un oraş mare. Tot îţi găseşti un rost.

Trecu strada. O limuzină uşoară ţâşni pe lângă el, ca o locomotivă neagră. Un om gras, costumat în elev de şcoală, scoase capul pe fereastră şi-i urlă: „La mulți ani!“ Limuzina îşi văzu de drum,

ou o viteză nebună, spre partea de sus a oraşului şi pe Blessy îl ajunse din urmă o cascadă de râs. Un hohot plăcut şi nepăsător.

Aşteptau cu totii miezul nopţii. Blessy văzuse într'un ziar un titlu: *America aşteaptă miezul nopţii*.

Un val de amărăciune i se ridică din adâncuri. Dar el ce aştepta? Aştepta şi el ceva, dar nu miezul nopţii! O slujbă, un cămin… Doamne, doar toți oamenii asta aşteaptă! Şi au obosit tot aşteptând! Încep să le trosnească oasele de atâta aşteptare! O'Shaughnessy s'a îmbolnăvit de atâta aşteptat. Să fii liber şi să aştepți!

Intrând pe uşa hotelului Raleigh, zări un om aşezat pe treptele ce duceau spre birou. Îl cunoştea. Era Jed Killefer, proprietar de şlep din Boston. El îi îndemnase – pe el şi pe Jimmie – să vândă ziare. „Le cumperi cu trei cenţi şi o porneşti spre Fourth Avenue, unde trec în goană spre Brooklyn şirurile de automobile care se întorc dela localurile de noapte. Acolo e rost să te'nvârteşti de o monedă de cinci cenţi pe bucată. Face, nu?“

— Salutare, Jed, făcu Blessy. Ce mai faci?

Jed era însă beat turtă şi nu-l recunoscu. Se ridică greoi şi-l înşfacă de scurtă.

— Eu's din Boston – sări el bătăios – şi un cetăţean din Boston face tot atâtea parale cât şi unul din New York. Este?

— Este, spuse Blessy dându-i mâna la o parte

— Cincizeci de milioane pentru bancheri au avut – se înfurie Jed –, dar pentru mine niciun amărât de cent!

Îl apucă din nou pe Blessy de scurtă:

— Este?

— Este, încuviinţă Blessy şi, după ce-l aşeză uşurel jos, vru să-şi vadă de drum. Mai bine te-ai duce acasă, Jed. Eşti criţă!

Jed izbucni în râs şi bătu din palme:

— Of, băiete, băiete! strigă el, înnecânduse de râs.

— Ce dracu ai băut? făcu Blessy şi urcă scările, râzând.

— La mulţi ani! îi strigă Jed din urmă. Toţi trebue s'avem parte de un an fericit! Of! băiete, băiete!

Şi iar bătu din palme.

Ajuns sus, Blessy deschise o uşă şi se pomeni în faţa biroului. În cămăruţă nu era nimeni. Trecu în partea cealaltă şi urcă scara de fier către ducea spre odăi. Când să cotească, dădu nas în nas cu Baldy White, portarul de noapte.

— Salutare, îi spuse Baldy grăbit. Am o vorbă cu tine!

— Mă întorc îndată, îi răspunse Blessy.

— Băiatul a adormit, îl vesti Baldy. N'are rost să te duci sus.

— Ce vorbeşti! şi adăugă în felul lui încet, şi greoi: Curios! O fi istovit! Altfel, la ce-ar fi dormit toată ziua?

— Toată ziua? spuse Baldy, subţiindu-şi buzele batjocoritor. Ei, nu că-mi vine să râd! Asta doarme aici, tinere, de-o săptămână. Doarme pe gratis!

Blessy făcu un gest de nerăbdare.

— Ţi-am spus doar, Baldy, c'o să-ţi plătesc!

— N'am nimic contra! Plăteşte-mi! şi Baldy îşi pocni una de alta mâinile groase, albe.

— Acu n'am… Dar ce te-a apucat? sări Blessy. Ştii doar c'am lucrat trei zile la zăpadă şi că autorităţile comunale nu plătesc numaidecât! Ţi-am mai spus că de îndată ce capăt banii îţi plătesc. Ce dumnezeu, suntem oameni cinstiţi!

Baldy îşi petrecu degetul mare dela amândouă mâinile în curea. Faţa buhăită, ca de aluat, i se roşise. Răsufla greu, a supărare.

— M'am săturat! izbucni el în cele din urmă. M'am săturat de şomeri ca de mere acre! La urma urmelor cine cui face o favoare? O'Shaughnessy îmi e mie dator, sau eu lui? Ce dracu! Hotelul asta nu-i al meu! sbieră el. De când zace prietenul tău

aici, a trebuit să depun în fiecare noapte douăzeci de cenţi pentru el! Dece naiba aş fi silit s'o fac?

— O să-ţi plătesc, nu? stărui Blessy cu încăpăţânare.

— Poţi să ştii?

— Dacă-ti spun!

Baldy mârâi:

— Dacă-mi spui! Câţi tipi ca tine nu mi-au spus şi ei şi până la urmă tot eu a trebuit să plătesc oalele sparte, pentrucă sunt un bleg. Ascultă – şi îşi apropie faţa de a lui Blessy — până acum, cu paltonul lui O'Shaughnessy suntem chit! Am să-l iau în loc de plată. Dar cu asta, s'a zis! Nicio zi nu-l mai ţin! Mâine dimineaţă să nu-l mai văd!

Şi porni, bălăbănindu-se, spre birou:

— Să nu uiţi!

Blessy rămase împietrit. Ameninţarea portarului era prea neaşteptată şi picase prea din senin, ca s'o poată pricepe. Simţi cum îi fierb creierii. Se luă după el, cu pas hotărât, greoi şi rar.

— Ai de gând să-l s-svârli în stradă, chiar dacă mai e bolnav? întrebă el.

— Ascultă! spuse Baldy. Eu nu-s Fundaţiile Rockfeller! Sunt jdemii de oameni bolnavi pe lume! Nu pot să-i ţin pe toţi!

— N'o să te l-las! spuse Blessy.

Se gârbovise şi i se umflaseră vinele dela gât.

— N'o să te l-las!

— Ei, dar ştii că-mi placi? se miră Baldy privindu-l liniştit. Ţi s'a făcut de scandal? Ia vezi, că acu aduc un poliţist şi… gata povestea! Dacă ai chef de zdup, stai că-ţi fac eu bucuria!

— Bagă de seamă! spuse Blessy cu glas înfundat. Bagă de seamă! Dacă-l svârli în stradă, o păţeşti!

Şi pe chipul lui se citi deodată încordarea celui hotărât să facă orice. Vârî un pumn mare şi ciolănos sub nasul portarului:

— Bagă de seamă! şi glasul îi tremura de emoţie. Dacă-l svârli în stradă t-te omor! Zece ani

de-o trebui să aştept, până la urmă tot am să-ţi fac felul!

Baldy alunecă de pe taburet şi se lipi de perete.! Îi era frică. Golanul ăsta cu cap de taur avea o mutră fioroasă. Îşi aruncă privirea spre gamela care atârna lângă registrul de casă. Nu, prea era riscant. Blessy era aproape de el. Nu, nu se putea.

— B-bagă de seamă! şuieră tânărul.

Era tot acolo, aplecat spre el, cu pumnul ridicat ca un ciocan în aer.

Lui Baldy îi tremurau obrajii de aluat, de parcă ar fi vrut să ţipe.

— Pentru dumnezeu – izbucni el făcând un gest de apărare – ce pot eu să fac?

— O să plătesc, spuse Blessy. Dar tu vezi să-l l-laşi în pace!

Portarul clătină din cap, înnebunit. Încercă să spună ceva, dar se opri.

Cei doi se uitau ţintă unul la altul. În cele din urmă, băiatul îşi îndreptă spinarea:

— N'ai nicio grijă, o să-ţi p-plătesc…

Ieşi.

— Mă duc până la Dooky să iau ceva de mâncare… Să-i spui şi lui Jimmie, dacă s'o trezi. Auzi?

Baldy oftă, resemnat. Ei, doamne, iar trebuia să facă protecţionism…

— Bine, am să-i spun, făcu el ostenit.

Blessy dădu din cap în felul lui, apăsat şi greoi, şi plecă.

Baldy se aşeză şi îşi şterse fruntea cu mâneca. „Afurisită situaţie!" Îşi şterse fruntea din nou. Pe de o parte o să i se înfunde cu nota aia neplătită. „Ei, bravo!" parc'o auzea pe nevastă-sa sbierând. Pe de alta, lunganul ăsta… Al naibii, parcă-i un taur! Şi de turbat ce e, e în stare să facă orice!

— Doamne dumnezeule! exclamă Baldy cu glas tare. Îşi şterse a treia oară fruntea. „Dar poate că tot o să-mi plătească până la urmă!" Baldy se gândi şi la această perspectivă. „A spus-o doar! Şi

nu-i din ăia care încearcă să tragă chiulul. Mai bine s'aştept. 'Da – hotărî el – o să aştept". Pe palton putea pune mâna oricând.

— Bună slujbă, hai? se miră el de unul singur; şi lăsându-se pe spătarul scaunului înjură printre dinţi ca să-şi mai răcorească sufletul. Pentru douăzeci şi cinci de dolari pe săptămână – el şi J. P Morgan!

Când ieşi în stradă, Blessy îşi strânse mai bine scurta pe el. Era ger şi frigul îl pătrunse, îl străbătu oboseala adunată de atâta vreme. Făcuse o greşeală că plecase nemâncat.

Se târî spre partea de sud a oraşului, în larma şi vuetul ce prevestea ceasul de sărbătoare.

Se simţi deodată singur, nespus de singur. Ar fi vrut să-l vadă iarăşi pe Jimmie sănătos.

III

NOUĂ ŞI DOUĂZECI SEARA

Luke Hall trase după el uşa dela baie şi se apropie şovăind de Bill Benson, care îşi făcea mai departe pasienţele, cu faţa schimonosită de veşnicul lui rânjet. Din când în când, vâra mâna în buzunar după sticla plină cu un lichid tulbure albicios, un rachiu tare de casă, plătit cu numai doi cenţi… Alcoolul i se plimba prin trup ca un fir încins. După fiecare înghiţitură tuşea şi scuipa pe duşumea.

— Vrei să jucăm cărţi? îl întrebă Luke alene, lungindu-şi cuvintele.

Îşi lipise o bucăţică de hârtie higienică pe bărbie, în locul în care briciul lui, vechi, îşi lăsase urma. Acum, de când se bărbierise, obrajii îi erau mai palizi, mai prelungi ca înainte, dar totuşi neobişnuit de blânzi, poate din cauza buzelor lui cărnoase şi a ochilor umezi, îngânduraţi şi vioi, tinereşti. Aşteptă să i se răspundă, dar Benson rămăsese mai departe cu faţa aplecată asupra cărţilor de joc.

— Ei, ce zici? mai şopti el odată.

Benson ridică brusc capul şi deschise gura, ca şi cum ar fi vrut să vorbească. Dar după ce trase grăbit aer în piept, îşi încleştă fălcile ca de lup, cu un clănţănit furios, şi îşi coborî din nou privirile.

Luke se duse înapoi la patul lui. Se bosumflase şi i se citea amărăciunea pe faţă. Nu se aşteptase să găsească oameni atât de puţin prietenoşi. Credea că în noaptea de Anul Nou se vor purta altfel. Acasă la ei aşa era. Întotdeauna petreceau de revelion.

Bolnavul se mişcă prin somn. Oftă din adânc şi-şi îndoi genunchii sub pătură. Luke îl privea. Nădăjduia că intoxicaţia aceea nu era molipsitoare. Ce jale să cazi greu bolnav şi să fii printre străini! Bolnavul oftă din nou şi-şi întinse iar picioarele.

Luke se lăsă într'o rână pe pat şi-şi ghemui capul în braţe. Dintrodată se simţi singur. Singur şi nefericit. Ar fi vrut să facă ceva ca să se simtă mai bine. Acasă, în noaptea de Anul Nou, oamenii cântă. Ce frumos! Dacă ar cânta şi el acum, s'ar simţi poate mai bine. „Da, uite o idee bună!“ O să cânte un cântec şi o să-şi închipue că-i acasă.

Începu încetişor, cu glas proaspăt, limpede, un imn:

Ţie doamne-ţi cântă imn de slavă
Toţi oamenii de pe pământ;
Smerite suflete din lumea'ntreagă
Cu bucurie te întâmpină cântând.

Se întoarse pe spate şi începu strofa a doua. O cânta duios, zăbovind asupra fiecărui sunet.

Benson îşi întrerupse pasienţa şi-l fulgeră pe sdrenţărosul care cânta imnuri, cu o privire dispreţuitoare. O fi noaptea Anului Nou, dar una ca asta tot n'o s'o înghită el! Trase o duşcă şi, după ce slobozi un scuipat pe duşumea cu o amarnică indignare, mai bău o gură.

Al domnului sfânt nume fie lăudat.
Domnul ni-e stăpânul, viață el ne-a dat.

Intră şchiopătând în odaie un bătrân. Când auzi cântecul se opri. Mic şi îndesat, avea vreo şaizeci de ani, obraji trandafirii şi un barbişon alb, des, a la Van Dyck, murdar şi cu fire de tutun aninate în păr.

Turma lui suntem, domnul e păstorul.
Dela el e viaţa, pâinea, ajutorul!

Bătrânul zâmbi blând, nevinovat şi puţin nătâng, ca moşnegii, şi începu să-şi mişte capul într'o parte şi într'alta, în ritmul cântecului. Cu valiza lui răpciugoasă, legată cu sfoară ca să nu se desfacă, cu hainele lui vechi şi jerpelite, amestec de sdrenţe şi fantezie – haina era cafenie, pantalonii de tweed, cămaşa şi cravata verzi, iar pantofii albi cândva – arăta ca un moş Crăciun fără slujbă la un colţ de stradă, ca un moş Crăciun, care ar fi visat odată, demult, să ajungă birjar. Stătea locului, vânturând încoace şi încolo cheia dulapului. Purta o pălărie veche, model derby, pusă pe spate, într'un echilibru nestabil.

Să ne supunem! Coboară seara…

Bill Benson începu să se foiască. Nu mai era de răbdat! De patru ani încoace era silit să cânte un ceas pentru o scârboasă de farfurie de zeamă lungă – pe gratis însă n'avea chef să înghită psalmi!

— Ho! izbucni deodată cu glasul lui dogit de beţiv. Gata! Ajunge! Hai, culcă-te! E vremea să te culci.

Luke se înfierbântă.

— Dece să n'am parte şi eu de o sărbătoare? întrebă el. E doar noaptea de Anul Nou, nu-i aşa? Nici luminile nu s'au stins încă!…

Benson scuipă printre dinţi:

— Asta te priveşte personal! Dacă ai chef de chef, bagă-te în pat şi petrece de unul singur, dar tacă-ţi gura!

Bătrânul înaintă şchiopătând.

— Lasă-l dracului! se amestecă el în vorbă. Zi-i înainte! Cânţi frumos.

Benson se holbă la el, cu obrazul schimonosit de furie.

Bătrânul se aşezase pe patul lui Luke.

— Pe mine mă cheamă Knox.

Îi întinse o mână mică şi durdulie.

Chicotea înfundat, cu râsul lui nepăsător, plin de bucurie, bătrânesc. Barba i se mişcă şi burta, mică şi rotundă, i se hurduca de râs.

— Zi-i înainte! Hai, mai cântă ceva.

— Unde dracu vă treziţi? strigă Benson, mâniat. Ce-i aici, hotel sau întrunire religioasă?

— Imnul ăsta îl ştii? întrebă bătrânelul cu vioiciune şi începu:

Dela păsările cerului
Se cuvine să'nvăţăm:
Cu nădejde necurmată
Pâinea să ne-o aşteptăm.

Îi zâmbi cu căldură lui Luke. Avea o faţă binevoitoare şi trandafirie. Luke îi răspunse cu un zâmbet sfios.

Sfinţii lui nicicând…

Benson îşi lăsă capul pe spate şi glasul lui izbucni urlat, răguşit şi tremurat, într'un cântec pe care-l învăţase în vremurile lui bune:

La răscruce'n ulicioară
Mi-au căzut nădragii-aseară;
Bumbii toţi se'mprăştiară
La răscruce'n ulicioară.

Luke şi bătrânul se opriră şi încremeniră cu ochii la Benson, care se holbă şi el la ei. O clipă domni tăcerea. Apoi, bătrânelul se umflă ca un cocoşel înfuriat şi ridică brusc capul.

— Hai să cântăm mai departe, îl îmboldi el pe Luke. Zi-i!

Nici puterea şi nici bunătatea…

Benson se lăsă pe spate, trase aer în piept şi începu să urle din nou. Vocea lui acoperea pe cea a bătrânului:

Scissor Bill e-un nătărău
Stă şi tace ziua'ntreagă;
Să-şi dea drumu 'n Missisipi
Fiindcă-i o maimuţă bleagă.

Baldy White dădu buzna în odaie. Urcase scările în goană, gâfâia, şi părea pus pe scandal. Gamela lui mică şi urâtă îi atârna la capătul unei curele prinse de încheietura mâinii.

Benson se potoli. Baldy se apropie de el pieziş, îl măsură cu atenţie înţelegând – fără să se bucure, dar din ce în ce mai limpede – că Bill întrecuse măsura.

— Ce dumnezeu, frate! îi spuse el în şoaptă, îngrijorat parcă. Nu ţi-ai dat niciodată drumul în

halul ăsta! Ce dracu ai în sticla aia?

Benson sări în picioare.

— Dar ce ai vrea? ţipă el. Mi-ai vârât în odaie o pereche de privighetori şi acum ciripesc întruna! şi arătă cu dispreţ spre cei doi. Vagabonzii ăştia cântă imnuri.

— O! Baldy îşi înnăbuşi râsul. Acum ştia dece se înfuriase Bill. Se întoarse spre ceilalţi doi:

— Ia ascultaţi, făcu el sever. Fără gălăgie! S'aude? Fără gălăgie?

— Gălăgie? repetă Knox. Gălăgie? şi se trase, enervat de bărbuţă.

I se umflase de indignare faţa mică şi rotundă. Încercă să vorbească, dar îi fu cu neputinţă. Atunci se trase de capetele lungi ale gulerului său sdrenţuit, ceeace însemna că era cuprins de o furie exasperată şi fără margini. Pentrucă domnul Knox fusese în tinereţe vatman în Brooklyn. Apoi, când omnibusele fuseseră înlocuite cu autobuze, rămăsese fără slujbă şi, până la urmă, după ce refuzase multe oferte, ajunsese vânzător de cărţi, şi adoptase gulerul cu capete lungi, ca un semn de onorabilitate. Cu cât îi mergea mai prost, cu atât mai vârtos credea în sprijinul moral i pe care i-l oferă un astfel de guler. Singurul lucru pe care nu şi-l putea îngădui era să tragă de el: gulerul era prea vechi ca să mai poată fi supus unui atare tratament.

— Gălăgie? spuse iar Knox, când furia îi îngădui să vorbească. Dumnealui face gălăgie! Noi am fost liniştiţi, paşnici şi bine crescuţi!

— Băsneli! şi Benson scuipă duşmănos la picioarele bătrânului.

— Eşti o farfara! ţipă Knox cu un glas piţigăiat. Eşti o farfara, asta eşti, să ştii!

Baldy izbucni în râs.

— Ce dracu'o mai fi şi aia „farfara"?

— Ce! N'avem şi noi dreptul să sărbătorim un pic Anul Nou? întrebă Luke, ridicându-se în capul oaselor. Să ne simţim şi noi oameni?

— Imnuri n'aveţi voie să cântaţi, îi spuse Baldy. Bill nu suferă imnurile. I se întorc maţele pe dos când le aude.

Obrajii lui Baldy svâcneau din pricina râsului înnăbuşit. Îşi netezi creştetul chel şi clătină uşurel din cap.

— Credeam c'o să ne putem simţi şi noi ca oamenii! repetă Luke, jignit.

Cu totul altfel se aşteptase el să fie la New York. Nu era nici pe departe aşa de plăcut ca acasă…

Deodată O'Shaughnessy gemu şi izbi cu mâinile în pat. Bolborosea ceva, agitat. Baldy se îndreptă spre el.

— Cum te simţi, băieţaş?

Pleoapele băiatului se sbătură. Apoi căzu din nou într'un somn frământat. Buzele îi descoperiseră dinţii, într'un soi de rânjet, iar fruntea îi era năduşită.

— Vedeţi – spuse Baldy – l-aţi trezit! Ia potoliţi-vă cu cântatul, că vă svârl afară!

Şi ieşi din odaie chicotind de unul singur.

Benson se aşeză din nou şi-şi strânse cărţile de joc. Pe faţa lui urâtă şi schimonosită se citea mulţumirea fără margini a victoriei. Dacă Benson ştia ceva, apoi ştia să facă în aşa fel ca drepturile să-I fie respectate. Plătea bani peşin, nu-i aşa? Să nu îndrăznească nimeni să cânte imnuri religioase în preajma lui!

Luke Hall se întinse din nou în pat. Se simţea iar singur. Se întreba câţi dintre oamenii care locuiau în hotel aveau să ia parte la masa aceea copioasă de revelion. Îi era cam foame. După ce şi-o găsi slujbă, o să mănânce bine în fiecare seară. Carne, cartofi, fasole şi prăjitură. Da!

Bătrânul se duse la dulăpiorul lui şi-şi încuie hainele. Pe urmă îşi deschise valiza şi începu să-şi aşeze marfa. Trebuia să fie pregătit. Dacă se ivea vreo ocazie? Un negustor priceput e întotdeauna gata, şi Knox era un negustor priceput.

În odaie se făcuse linişte.

IV

ZECE FĂRĂ UN SFERT SEARA

Clienţii hotelului Raleigh începeau să se adune pentru odihna de peste noapte. Până pe la unu, o mulţime de oameni vor urca fără întrerupere treptele de fier care duc spre cabina lui Baldy White, care-i va conduce într'una sau într'alta din camerele cele mari. Pe o noapte rece ca aceea, oricine are un ban în buzunar caută un acoperiş sub care se se adăpostească. Pe o noapte ca asta, hotelul face afaceri bune.

Doi oameni urcară împreună scara spre camera B. Unul era Charlie, o figură bine cunoscută în Rialto[1]. Era cel care

[1] O parte a străzii Broadway, unde se află numeroase teatre.

ţipase cu o oră în urmă la Blessy. Intră urlând: „Trăiască vagabonzii din Idaho!“ Răcnea cât îl ţinea glasul lui hodorogit. Să fi avut vreo patruzeci şi cinci de ani. Era ceeace Baldy numea un tip „de categoria doua“. Mâinile şi gâtul lui, nespălate de nu mai ţinea minte, erau atât de negre din pricina nenumăratelor straturi suprapuse de jeg, încât ai fi zis, că atunci ieşise dintr'o ladă de cărbuni. Pe unul dintre obraji, răzbeau pe sub stratul de rapăn urmele vineţii ale unor cicatrice, dovadă că suferise cândva o arsură. Acum, umflat, lucea jalnic, scârbos simbol al vieţii lui Charlie. Focul, care-i însemnase carnea, îi luase şi minţile în aceeaşi străfulgerare orbitoare. Asta fusese demult, într'o deraiere, pe vremea când, într'o altă lume, Charlie fusese inginer de cale ferată. Acum era un idiot, un nătâng – unul din nespălaţii şi păduchioşii acelei mari frăţii a oamenilor care nu s'au născut pentru a-şi încununa viaţa aşa, dar care într'un fel

sau altul au fost mânaţi spre acest ţel. Făcea parte din turma pierdută şi fără nume a celor care trebue să fi ieşit odată din pântecele mamelor lor golaşi şi cu trupul neatins, dar pe care – azi nu i-ar mai recunoaşte nici mama, nici tatăl, nici fraţii, nici dumnezeul lor.

Charlie ajunsese la adăpostul lui de noapte, strigând cât îl ţinea gura: „Trăiască vagabonzii din Idaho“ şi se aşeză pe patul spre care îl îndreptase Baldy, portarul de noapte, care-l mână de la spate cu un „di-di“, ca pe un cal.

Chicotind şi amuzându-se copios, Baldy se întoarse apoi spre Luke Hall:

— Ei, tu ăla din Arkansas, vezi? Aşa-i că se umple, cum ţi-am spus? Asta-i Charlie! O să ai o tovărăşie pe cinste.

După ce-i dădu lui Charlie cu patru cenţi mai puţin restul, Baldy coborî în goană scările. Îşi adusese aminte că trebue să cumpere caramele pentru copiii lui, fiindcă nimic nu le plăcea mai mult decât caramelele, de care nu prea aveau parte deseori.

Cum ieşi Baldy din odaie, Charlie se sculă brusc, cu creierul lui înceţoşat turburat de o grabă ciudată şi se depărtă de pat. Îşi pierdu echilibrul, se poticni, se agăţă de pat şi se prăbuşi pe podea. Rămase nemişcat o clipă, apoi se întoarse pe spate. Stătea întins cât era de lung, liniştit, cu trupul răsucit şi o mână apăsată convulsiv pe gât. Adormise. Gura i se căscase jalnic, şi i se vedeau colţurile rupte ale dinţilor şi gingiile purulente şi galbene. Dormea somn fără prihană de om nevinovat.

Deabia acum cel care urcase scările odată cu Charlie, se hotărî să intre în odaie. Era un bărbat înalt, negricios, de vreo patruzeci de ani, cu trupul puternic, vânjos, de muncitor. Pielea de pe faţa lui ciupită ici-colo de vărsat, proaspăt bărbierită, şi de pe gâtul lui puternic, era sănătoasă, întinsă. Păşea rar, cu demnitate, ţinându-şi şapca în mână şi

hârjâind duşumeaua cu ghetele lui grele. Când trecu pe lângă trupul lui Charlie, murmură încet, ca pentru sine: „Un vagabond beat”, şi gura i se strânse de dispreţ. Era dispreţul omului cumpătat şi harnic, faţă de cel care nu e niciuna nici alta; dispreţul muncitorului faţă de vagabond.

Şi omul – Michail Zets, muncitor şomer – începu să se pregătească metodic pentru noapte. Îşi scoase paltonul şi şi-l agăţă în dulăpior; apoi haina cafenie, ruptă; pe urmă pantalonii albaştri, lustruiţi. În cele din urmă, rămase într’un tricou de lână. Desculţ, începu să scoată nişte pacheţele din buzunarele paltonului.

Întâi pescui o pipă făcută dintr’un ştiulete de porumb. O mirosi, o ciocăni de zăbrelele patului, o umplu şi începu să fumeze. Pe urmă deschise o pungă de hârtie din care scoase un prosop pătat de rugină şi o bucată de săpun. Scoase apoi un ziar mototolit, îl netezi cu grijă şi-l puse deoparte. În cele din urmă scoase o jumătate de pâine de secară şi o ceapă. Se aşeză, puse pipa pe duşumea, îşi întinse ziarul pe genunchi şi începu să mănânce, citind în acelaş timp. Freca ceapa pe pâine înaintea fiecărei îmbucături.

Bătrânul Knox, care-l urmărise cu interes crescând, se cufundă deodată în valiza lui. Scotoci repede printre lucrurile dinăuntru şi scoase la iveală o pereche de ochelari cu ramă de os. Îi ascunse la spate şi porni şchiopătând spre celălalt capăt al odăii.

— *Pan razuma popolska*?[1] întrebă el făcând un gest prietenos cu mâna şi punând astfel în aplicare regula Nr. 3 din cartea comerciantului, pe care o citise în biblioteca din

[1]În polonă incorectă: „Domnul vorbeşte limba polonă?”

Cincinnati (regulă care-i sfătuia pe toţi voiajorii comerciali să stabilească relaţii prieteneşti cu eventualii clienţi) epuizând însă, în acelaş timp, toate cunoştinţele lui de limbă polonă.

Regula Nr. 3 avu efect. Omul se întoarse. O falcă îi era umflată din pricina bucăţii de pâine mestecată pe jumătate. Faţa lui posomorită, cu trăsături apăsate, se lumină de bucurie. Dădu să vorbească, se opri, mestecă în grabă şi înghiţi îmbucătura. Apoi izbucni într'o poloneză însufleţită.

Knox îi zâmbi cu nevinovăţie.

— Nu ştiu poloneza, spuse el şi îi întinse ochelarii. Pentru ochi. Ochi, arătă el cu mâna. Ajută la citit!

Zets îl privi uluit.

— Knox, se recomandă bătrânul cu vioiciune, şi întinse mâna: La mulţi ani! Pe dumneata cum te chiamă?

Omul cel voinic îi strânse mecanic mâna

— Nu eşti polonez? întrebă el.

— Am mulţi prieteni printre polonezi, îl încredinţă Knox, ţinându-i mâna într'a lui şi zâmbindu-i cordial. Cum ziceai că te chiamă?

— Zets, răspunse omul. Mike.

— Frumos nume polonez! îi spuse Knox. Frumos nume polonez. Uite o pereche de ochelari pentru dumneata, urmă el şi îi arătă cu repeziciune din toate unghiurile. Un om de vârsta dumitale trebue să aibă grijă de ochii lui. Ia încearcă-i! făcu întinzându-i spre nasul polonezului.

Zets îşi trase capul înapoi:

— Nu-mi trebue ochelari, spuse el.

— Numai un sfert de dolar! Dar îţi salvezi ochii!

Polonezul îşi înfipse cu nădejde dinţii într'o bucată de pâine.

Knox ridică expresiv din umeri.

— Bine, cum vrei, dar să ştii că eu de patruzeci de ani mă ocup de ochi! Specialişti mari, nu

glumă, îmi cer sfatul! Dar tu, fiule? şi se repezi spre Luke Hall, cu care folosi un limbaj special, pe care şi-l întipărise cu grijă în minte. Ai pupilele contractate! Asta e o dovadă de surmenaj ocular şi nervos. Înecarcă-i! Un sfert de dolar.

Hall îi încercă şi faţa lui scofâlcită se însufleţi de emoţie. Bătrânul se repezi la valiză şi se întoarse repede cu un teanc de reviste.

— Aşa, fiule! Ia uită-te la astea! Efectul binefăcător este imediat.

Deschise o revistă şi Luke se uită câteva clipe la literele tipărite.

— Nu merge! Nu văd nimic! spuse el apoi.

Bătrânul chicoti:

— Am greşit perechea, asta-i tot! Am greşit perechea! şi îi smulse ochelarii de pe nas. Ia să văd! şi apucându-l pe băiat de salopetă, îl trase spre el şi se uită de aproape în ochii lui stânjeniţi.

Luke roşi şi încercă să se depărteze!

— Da, sigur! Cincizeci, patru, patruzeci! Uşoară relativitate şi pupilele puţin oblice!

Porni ţopăind spre patul lui, şchiopătând dar sprinten. Cotrobăi prin valiză ca un piţigoi mic şi grăsuţ care caută viermi.

— Ăştia sunt, băiete!

Luke nu se sinchisi de ochelari. Zărise revistele.

— Ce-i asta? întrebă el curios.

Îi plăcea să citească.

— Asta? Ahhhh! bătrânul se strâmbă, închise amândoi ochii şi-şi netezi barba. Asta, băiete, e o cărticică – spuse el trăgând aer în piept, – o cărticică în care se explică marele mister al vieţii, iubirea dintre sexe! Dovedeşte definitiv că iubirea e pricinuită de vapori. Mai am şi altele – numai pentru bărbaţi – istorioare picante, pline de humor şi situaţii hazlii, cu ilustraţii de tot felul. Pe urmă – adăugă el cu importanţă – mai am cărţi religioase.

Cu trei paturi mai încolo, Bill Benson îşi ridică ochii de pe pasienţă. Sticla era pe jumătate goală şi moleşeala pricinuită de rachiul ieftin i se citea pe

faţă. Era tot încruntat, expresia obosită şi acră nu-l părăsise, dar pe buze îi apăruse un zâmbet uşor. Înciudat, iar în ochi i se citea un licăr de interes. Îl urmărea amuzat pe Knox.

Bătrânul îi făcea cu ochiul cu o mişcare senină şi obscenă:

— Pipe de tot felul, repetă el. Zece cenţi.

— Ce-i aia vapori? întrebă Luke Hall.

— Vapori, băiete? şi Knox îşi puse părinteşte mâna pe umărul lui Hall. Vapori e ce se întâmplă între bărbat şi femeie.

Benson scuipă o gură de rachiu pe duşumea.

— Fleacuri! spuse el râzând hârâit.

— Da dece, mă rog? gângăvi bătrânul, dând din mâini ca o găină speriată. Vaporii sunt ca aerul! O scânteie! Termenul filosofic e emanaţie! Te uiţi la o fată, ea se uită la tine şi între voi trece o scânteie!

Benson izbucni într'un râs exploziv.

— Ce trece între ei? întrebă el. Ce trece?

— O scânteie! strigă bătrânul. O scânteie! Asta înseamnă vapori.

— Dacă asta se chiamă scânteie, atunci să ştii că şi eu sunt pastor presbiterian! râse Benson şi se lăsă uşor pe spate.

Knox urla, ameninţând cu pumnul.

— Eu vorbesc douăsprezece limbi şi tu eşti un prost! Un ignorant. Ştii dumneata cine sunt eu? Odată şi odată o să socoteşti o fericire faptul că m'ai cunoscut!

Smulse un carnet din buzunar şi întoarse repede foile cu degetul mare.

— Scriu o carte! O carte despre viaţă! În care e vorba de înţelesul tuturor religiilor, o carte cu puţin humor, filosofie şi poezie! O să fie publicată în toate limbile pământului, un milion de exemplare în fiecare limbă şi o să dau o sută de mii de exemplare gratuite prietenilor mei! Tu n'ai să primeşti niciunul!!!

Se întoarse spre Luke Hall.

— Tu însă ai să primeşti! Ce adresă ai?

Luke se trezi ca din vis.

— Ai şi cărţi despre *esanieni*[1]? întrebă el.

Knox îl bătu pe umeri.

— Băiete, am scris cincisprezece cărţi în cei cincisprezece ani cât am fost vatman pe Brcoklyn. Încă n'au fost publicate, dar am să-ţi dau manuscrisele…

— Mulţumesc, spuse Luke. Îmi place să citesc. Ştii, am învăţat despre esanieni. Ai vreo cărticică despre ei?

Knox înălţă capul gânditor şi-şi vârî un deget gros în nas.

— Vrei să zici eseni… esenii… unul din triburile pierdute ale Iudeii…

— Nu - îl corectă Luke – ăştia au fost pe vremea lui Ion Botezătorul. Ăştia…

— Sigur – îl întrerupse Knox – Ion Botezătorul, anul douăzeci şi patru înainte de Christos!

— Ba nu… începu Luke.

— Douăzeci de ani am studiat biblia, îl puse Knox cu botul pe labe.

— Ăştia ziceau că nu trebue să existe legături între bărbat şi femeie, decât atunci când vor să zămislească copii, spuse Luke cu glas domol şi visător. Ziceau că trebue să-ţi păstrezi tăria ca să devi ostaş al mântuirii şi să faci fapte bune…

— Foarte interesant! exclamă bătrânul. Toate astea le ştiu şi eu! şi-l bătu din nou pe umăr. Băiete, mă interesezi!

[1] Corect: *esenieni* – sectă religioasă antică din Palestina între sec. II î. e. n. și sec. II d. e. n.

Se repezi la valiză. Asta-i o cărticică în care am notat observaţiile mele despre oameni interesanţi şi care o să se tipărească în curând. Ai să capeţi şi din ea un exemplar.

— Ce bine ar fi! răspunse Luke sfios. Dac'aş avea cărţi, toată vremea aş citi.

— Am vizitat toate bibliotecile vestite din lume, trâmbiţă Knox. Nu-i bibliotecă în care să nu fiu

cunoscut!

Benson se urni greoi şi o porni legănându-se dea- lungul şirului de paturi. Nu era prea sigur pe picioare. Îl prinse pe Knox de butonieră cu o jovialitate greoaie.

— Hei, moşulică, las' să mă ginesc şi eu un pic la ele!

— Care-o vrei?

Benson smulse o revistă din mâna bătrânului.

— Nu imnurile, prostănacule, că doar nu sunt fată mare!

Răsfoi grăbit revista şi se opri la fotografia unei fete goale, tolănită într'o poziţie seducătoare, pe o canapea drapată cu o piele de urs. Gura i se despică într'un rânjet deşănţat.

— Zece cenţi! spuse Knox.

Benson nu-l luă în seamă.

— Zece cenţi! repetă Knox.

Benson mormăia cu ochii la poze.

— Zece cenţi, spuse bătrânul, trăgându-l de mânecă.

— Aşa mai zic şi eu! mârâi Benson.

Bătrânul ţopăia fără astâmpăr, cumpănindu-se când pe un picior când pe altul

— Zece cenţi, te rog! Zece cenţi!

Benson se lăsă pe pat cu un zâmbet încântat şi-i suflă bătrânului în faţă.

Knox înşfăcă revista:

— Atunci nu-ţi dau voie să te uiţi la ele. Nu-ţi dau voie…

— Ia ascultă, spuse Benson. Aşa cucoană frumoasă n'am văzut încă anul ăsta! Lasă-mă să mă uit la ea, te rog! N'am zece cenţi!

— Nu, domnule, spuse Knox. Dacă nu plăteşti, nu te uiţi!

— Pe dracu! strigă Benson, aprinzându-se deodată de mânie. Pe dracu! Şi smulgând revista din mâna lui Knox o izbi cu putere de podea. Pe dracu!

Apoi se îndepărtă cu o furie de om beat.

Knox ridică revista şi alergă după el.

— Ia-o, strigă el. Ţi-o vând! Cât vrei să dai pe ea?

— Şterge-o! şuieră Benson şi începu iar să-şi amestece cărţile de joc.

— Lame de ras, vrei? îi oferi Knox, scoţând un pacheţel din buzunar. Am dela cinci la cincisprezece cenţi!

Benson destupă sticla de băutură şi o duse iar la gură.

Bătrânul îl privea cum bea şi ochii lui mici, albaştri, începură să strălucească, lacomi. Întinse lamele spre Benson.

— Lasă-mă să trag şi eu o duşcă se rugă el.

Benson îşi svârli capul pe spate, şi repezi o gură de băutură în obrazul bătrânului.

— Ia-ţi porţia! spuse el. Mai na una!

În mijlocul şirului de paturi, Zets, polonezul masiv şi posomorât, se propti bărbăteşte cu pumnii în marginea patului său.

Knox îşi şterse faţa, apoi se depărtă şchiopătând şi bodogonind. Părea un copil lovit şi jignit, gata să plângă.

Benson îl privea acru, mulţumit.

— Mai na una, taică, strigă el. O să-i priască tufei ăleia din bărbie! Să vezi ce-o să mai crească!

Zets se ridică atunci încet de pe pat, îşi aşeză cu grijă pipa pe duşumea şi se îndreptă spre Benson. Faţa lui cu trăsături aspre şi cu urme de vărsat se întunecase. De supărare i se suise sângele în cap şi i se umflaseră vinele pe frunte.

— Dece l-ai scuipat? întrebă Zets.

Glasul lui adânc şi tărăgănat cădea ca plumbul.

Benson ridică ochii uimit.

— Ce dracu mai e şi asta? întrebă el.

Muncitorul vânjos mai spuse odată rece şi răspicat:

— Dece l-ai scuipat?

— Ei, fir-ai al dracului! izbucni Benson supărat. Ce-ţi vâri nasul unde nu-ţi fierbe oala?

Zets îl scuipă.

Benson sări în picioare, bălăbănindu-şi sticla cu bătutură, dar Zets îl îmbrânci cu furie şi Benson căzu pe spate pe spate în pat. Polonezul îşi ridicase pumnul uriaş deasupra lui, ca un bloc de piatră, gata să-l strivească.

Benson înlemnise.

Încet, Zets îşi coborî mâna.

— Câine afurisit! şuieră el şi adăugă în silă: Auzi! Să scuipe un bătrân!

Se întoarse la patul lui şi-şi ridică pipa de pe jos. Era istovit. Dar făcuse ceeace trebuia să facă.

Knox se apropie şchiopătând de el. Îşi cumpăni iar un timp greutatea trupului de pe un picior pe celălalt şi în cele din urmă se hotărî şi scoase ochelarii din buzunar.

— Poftim, ia-i.

Zets se uită la el fără să priceapă.

— Pe gratis, spuse bătrânul. Ia-i!

— Nu-i nevoie, îi răspunse Zets şi vârându-şi mâna sub pernă îşi scoase prosopul şi săpunul şi o luă dea-lungul şirului de paturi.

Knox fugi la valiză, smulse o revistă şi porni ţopăind după el:

— Uite, ceva de citit!…

Polonezul clătină din cap.

— Nu-i nevoie. Eşti bătrân – adăugă apoi cu seriozitate – cum poţi să scuipi un bătrân!

Şi dând uşor din cap, în semn că socoteşte discuţia încheiată, îşi văzu de drum spre spălător.

Knox se uită lung după el şi-i strigă: „La mulţi ani!“ Apoi se întoarse la locul lui şi rămase dus pe gânduri. Stătea cu capul aplecat într’o parte şi cu buzele roşii strânse, ca unul care cugetă. Deodată se aruncă pe pat, îşi scoase carneţelul, se scotoci îndărătnic prin buzunare până descoperi un creion, şi începu să scrie. Scria cu înfrigurare. Când şi când, se oprea, se scărpina în barbă sau se încrunta: îşi îmbogăţea cu câteva consideraţii filosofice colecţia de „întâmplări şi caractere

interesante” care aveau să vadă curând lumina tiparului în toate ţările lumii, într’un tiraj de câte un milion de exemplare.

În odaie era linişte. Luke Hall era absorbit de articolul despre vapori. Nervos, îşi sgândărea absent, cu un deget, tăietura din bărbie, în timp ce îşi freca uşor picioarele goale unul de celălalt. Benson sta întins, nemişcat şi sforăia cu mâinile încleştate inconştient pe gâtul sticlei. Mai încolo, într’un colţ, O’Saughnessy dormea agitat. Răsuflarea lui rară şi grea răsuna în încăpere ca un suspin.

De afară se auzeau claxoanele maşinilor, uruitul şi bubuitul periodic al trenurilor aeriene încărcate cu oameni veseli. Şi, din când în când, din depărtare, de pe East River, răzbătea sunetul adânc al Cornului, care se auzea în timp de ceaţă, asemenea lătratului unui câine de vânătoare, care adulmecă, undeva, departe, un vânat.

V

ZECE SEARA

Lui O’Shaughnessy i se părea că s’ar simţi mult mai bine dac’ar izbuti să asvârle cât colo păturile. Ardea. Era fierbinte. Ce nebunie, să-l lase să zacă într’o zi de vară cu atâtea pături încinse peste el!

„Mamă, când o să capăt o slujbă, o să fie cu totul altfel!“

Era limpede că păturile erau prinse cu ace de siguranţă sau cu o frânghie tare, trecută dela un capăt al patului la altul.

— Mamă, mamă, mamă! strigă băiatul.

Dar ea nu-l auzea! Nici gând! O fi la prăvălie. Ce prostie să ţi prăvălia deschisă în ajunul Anului Nou!

— Doamne, mamă, mi-e aşa cald! Dac’aş putea să le împing toate spre picioare, m’aş simţi mai

bine! Poate că aş izbuti să și aţipesc…

Şi pe urmă îi era sete.

Dac'ar împinge păturile spre picioare, s'ar putea scula. Dacă s'or îndrepta lucrurile, poate că o avea şi el un dram de noroc. O să fie doar nevoie de un meşter ea el! „Vai de tine, mamă, ai muncit ca o vită de povară! Odihneşte-te măcar astă seară."

Pe pântec îi stătea un păianjen mare, mare cât o pisică. Îşi înfipsese picioarele în carnea lui şi fiecare picior îi era otrăvit şi-i trimitea un şuvoi de durere prin trup. „Uite aici". Şi-i era aşa sete, din pricina păturilor înfierbântate!

VI

Primul lucru pe care-l văzu Blessy intrând în odaie fu grupul de oameni strânşi la picioarele patului lui O'Shaughnessy. Simţi o sguduitură – un amestec de teamă şi supărare – şi se repezi strigând:

— Ce-i aici? Ce s'a întâmplat?

Zets clătină cumpănit din cap şi-şi şterse faţa cu un colț galben de prosop.

— Cetăţeanul ăsta pare serios bolnav. Aiurează!

— E intoxicat, anunţă Luke Hall, şi murmură apoi ca pentru sine: S'ar putea să fie molipsitor…

— Jimmie – murmură Blessy – Jimmie!

O'Shaughnessy nu răspunse, dar nu se mai svârcoli. Numele lui, rostit în şoaptă, părea să-l potolească până şi în somn. Stătea liniştit.

— Eşti prieten cu el? întrebă Zets.

Blessy dădu din cap:

— De când aiurează?

— De adineaori, şopti Luke Hall.

Zets se aplecă şi şterse fruntea umedă a bolnavului cu un colț de prosop. Apoi se întoarse spre Blessy:

— Îi e rău de tot! Nu-i dai bicarbonat? E bun pentru burtă.

— N'are nevoie, răspunse Blessy şi îşi frecă gânditor fruntea, cu îngrijorarea întipărită pe faţa-i mare şi osoasă. Ce dracu o fi având, că azi dimineaţă era încă destul de bine! Ba a ieşit şi la curăţat zăpada. A muncit câteva ceasuri până a obosit. Şi apoi a avut până acum tot timpul să se golească…

Knox ţopăi deodată ca un purice agitat în jurul trupului voinic al polonezului şi apucă prosopul.

— Dă-mi voie să-l miros, spuse el şi îşi înfundă nasul cârn în cârpă.

Uimit, Zets i-o smulse înapoi.

— Da, da! Asta-i! Intoxicaţie! ciripi Knox. Vă spun eu! Asta vine dela mâncare stricată.

— Ce, eşti nebun? spuse Zets.

— Nu fi prost, îl luă Knox de sus. Fiecare boală are mirosul ei. Trebue numai să le înveţi.

— Eşti nebun? repetă polonezul răstit. Stai locului! Nu trezi băiatul! Se întoarse apoi spre Blessy: Vrei prosopul?

— Am şi eu, îi spuse Blessy.

Zets dădu din cap şi se întoarse la patul lui. Îşi împături cu dichis prosopul şi-l aşeză la locul lui, în dulăpior. Apoi se întinse pe spate şi, după ce-şi aprinse luleaua, începu să pufăe, cu ochii în tavan.

Blessy se desbrăcă. Simţea nevoia unui duş, după munca zilei şi ştia că peste puţin timp nu va mai fi căldură. Nu exista loc mai îngheţat ca baia unui hotel de şomeri, iarna.

După ce-şi aruncă scurta pe pat şi-şi descheie cămaşa, se opri, cu ochii ţintă la băiatul din pat. Nu-i mergea bine. Se întâmplase ceva. Jimmie dormise toată ziua şi asta era semn bun. Totuşi, nu arăta bine. Arăta mai prost ca de dimineaţă.

Dormea liniştit, cu un genunchi uşor ridicat sub pătura spălăcită, cazonă. Gâtul îşi pierduse rotunjimea, iar vinele erau una cu pielea sbârcită, care căpătase o culoare moartă, ca de ceară. Pe faţă

îi mai stăruia paloarea aceea înspăimântătoare, iar obrajii căzuţi şi brazdele adânci care muşcau din carnea înţepenită erau o dovadă că şi în somn îl măcina suferinţa.

Deodată, într'o clipă de neaşteptată luciditate, adevărul îl străfulgeră ca o lovitură dată pe la spate. O'Shaughnessy arăta îngrozitor! Ca un cadavru! Dacă era foarte, foarte grav bolnav?

Băiatul gemea. Ce să facă? Un doctor? N'avea leţcaie! Poate că avea Dooky. Sau nu… să-l ducă mai bine la spital?

La spital? Ce dumnezeu, doar nu era chiar aşa bolnav! Nu duci un om la spital doar pentru că-l doare burta.

Îşi trecu degetele boante şi nervoase prin păr. Apoi se aşeză pe pat şi-şi înfundă capul în mâini. Trebuia să ia o hotărâre. Jimmie arăta rău, e drept, dar avea şi dece! Până şi farmacistul spusese că un timp o să fie scos din circulaţie. Haleală ioc, şi unt de ricin cu sticla! Cum să nu te simţi slăbit?!

Mai bine să aştepte. Când s'o scula Jimmie, o să vadă el ce-i de făcut. Dacă s'o simţi tot rău, o să cheme şi doctorul, fireşte, o să facă el rost de doi dolari, chiar de-ar fi să buzunărească pe cineva!

Blessy îşi vârî scurta în dulăpior. Acum se simţea mai bine. Trebuie să aştepte, să vadă ce-i de făcut. O mână sfioasă îl trase de mânecă. Se întoarse. Bătrânul Knox stătea în spatele lui, scuturând o cutie cu hapuri în palmă.

— Tinere – rosti Knox într'un suflet – cunoştinţele mele medicale sunt vaste. Am aici o doctorie – şi îi arătă cutia – care te scapă de intoxicaţie până dimineaţa.

Blessy rânji şi dădu din cap.

— E un leac natural, îl asigură Knox. Nu costă mult.

— Nu!

Şi Blessy întinse mâna după bucata de săpun de rufe din dulăpior.

— Dece nu faci o încercare? stăruia bătrânul cu glas tânguitor.

Ce groaznic lucru să nu poată vinde nimic! Dacă vindea ceva ar putea mânca a doua zi ceva mai ca lumea. O porţie de curcan umplut, de pildă…

— Dacă nu i-o face bine, să nu-mi plăteşti! se oferi el.

— Ascultă, omule – îi explică Blessy cu răbdare – a luat luni seara un sfert de litru de ricin! Nu-i mai trebue hapurile astea!

— Bine, dar azi e miercuri, se tocmi bătrânul.

Blessy izbucni în râs.

— Dar ce, crezi că-i elefant?

O'Shaughnessy gemu, se trezi, îşi svârli păturile la o parte şi se ridică în coate. Pe urmă căzu din nou cu spatele pe pernă. Se uita în jur cu ochi sticloşi.

Blessy se repezi spre el.

— Noroc, băiete, şopti el. Glasul îi era cald, drăgostos şi pe faţa lui aspră, bătută de vânt, se citi nestânjenită toată dragostea pe care o purta tovarăşului său.

Timp de o cilpă, O'Shaughnessy nu răspunse. Era treaz, dar în minte îi mai stăruia încă negura coşmarului pe care-l avusese. Apoi îl recunoscu pe Blessy. Zâmbi. Era un zâmbet istovit, adormit. Pielea i se încreţi în jurul buzelor şi dinţii îi ieşiră afară ca dinţii unui cadavru, dând feţei lui tinere o expresie jalnică, urâtă.

— Cum te simţi?

Obosit, O'Shaughenssy trase adânc aer în piept.

— Cred că mai bine.

Ochii i se închiseră din nou. Mormăi ceva.

— Ce ai spus?

— Apă! murmură O'Shiaughnessv.

— Vrei apă?

Bolnavul deschise ochii.

— Nu.

Blessy era nedumerit.

— Doar ai spus „apă“!

— Înainte mi-a fost sete, răspunse băiatul şi continuă pe un ton slab, tânguitor: După amiază aş fi vrut apă, dar n'a avut cine să-mi dea.
— Da, a trebuit să mă duc la zăpadă, se scuză Blessy. Ţi-am adus un sandwich. Te simţi în stare să-l mănânci?
— Tot mă mai doare stomacul, răspunse O'Shaughnessy. Mănâncă-l tu. N'are rost să…
— Nu-ţi mai face griji pentru bani, îi porunci Blessy. Iar ninge! O să mai avem câteva zile de lucru!
— N'avea rost să mă duc la zăpadă azi dimineaţă, spuse O'Shaughnessy, gânditor şi adormit.
— Sigur, spuse Blessy din toată inima. Ai nevoie de somn.
— Somnul e cel mai bun leac al naturii, se amestecă în vorbă şi Knox care rămăsese la picioarele patului. Somnul şi vitaminele. Trase cu ochiul spre Blessy ca să vadă dacă observaţia lui ajunsese până la el. Făcea încă încercări disperate în vederea curcanului de a doua zi.
O'Shaughnessy îşi mişcă cu greu o mână sub pătură. Voia să-şi pipăie burta. Când şi-o atinse, faţa i se schimonosi, desamăgită şi desnădăjduită.
— Doamne—şopti el—tot aşa de umflată mi-e burta ca şi înainte! N'a scăzut deloc!
Blessy îşi lăsă uşor mâna pe pătură, cam pe unde era mijlocul băiatului. Ar fi vrut să-i spună o vorbă bună, dar nu ştia ce.
— Aşa-i intoxicaţia, îşi dădu Knox părerea. La fel şi cu dropica şi cu elefantiazis. Da, şi cu elefantiazis!
Se uită cu înţeles la Blessy.
— Am o adevărată bibliotecă medicală. O ţin în Cuba…
O'Shaughnessy dădu din cap.
— Sigur, zise el încrezător. Mâine dimineaţă o să mă simt perfect. Să vedeţi…

— Sigur că da, încuviinţă Blessy cu entuziasm. Ascultă puştiule – îl încurajă el—mâine seară o să fii la Dooky, la curăţat cartofi!

— Asta-i necazul, îl întrerupse O'Shaughnessy. Noi îi curăţăm cartofii, dar el nu ne dă de mâncare ca lumea. Ne dă lături.

Se agita, măcinat, frământat.

— Ar trebui să ne dea mâncare mai bună, nu-i aşa? Nu-i nevoie să ne dea bani…

— Acum nu te mai gândi la asta, băiete.

— Ai fost? îl întrebă O'Shaughnessy pe neaşteptate.

— Unde?

— La teatru.

Blessy râse.

— Nu te mai gândi la asta! Cum era să mă duc fără tine? O să mergem împreună… Ca să sărbătorim Anul Nou.

— Când e Anul Nou? întrebă băiatul somnoros. Nu-i astă seară?

— Nu! râse Blessy. Anul Nou o să fie când… dar nu-şi sfârşi vorba. O'Shaughnessy adormise.

Bătrânul Knox se încruntă.

— Tare mă tem ca nu cumva… începu el.

— St! şi Blessy îi făcu semn bătrânului s'o şteargă.

Knox smiorcăi din nas şi se urni cu un aer jignit.

— Omul ăsta nu vrea să mă asculte, îi şopti destul de tare lui Luke Hall, apoi uitându-se cu compătimire la Blessy adăugă: E un prost!

— Eşti doctor? îl întrebă Luke.

— N'am practicat niciodată medicina – răspunse Knox cu vioiciune – dar dau consultaţii foarte des.

Blessy se sculă şi se apropie de ei în vârful picioarelor.

— Pentru numele lui dumnezeu, tăceţi odată, şopti el. Vreau să doarmă.

Se întoarse la patul lui, vecin cu patul lui O'Shaughnessy. Îşi scoase pantofii, se întinse pe

burtă şi-şi înfundă capul în pernă.

Luke Hall îşi scoase un crac al salopetei.

— Ştii ce-i umflătura asta? îl întrebă el pe Knox în şoaptă.

Knox se uită şi îşi scărpina barba gânditor.

— Nu pun niciodată un diagnostic fără radiografie, răspunse el, dar un simptom de felul acesta dovedeşte de multe ori o tumoare serioasă, care necesită operaţie.

Luke râse şovăitor.

— Fleacur'! O am de când mă ştiu! se apără tânărul. Cred că-i numai un semn din naştere.

Knox se scobi în nas cu arătătorul lui bont şi-l privi pe Luke cu dispreţ.

— Băiete – spuse el – mulţi din cei care au gândit ca dumneata, sunt acum pe lumea ailaltă.

Si se întoarse, punând capăt discuţiei.

Luke îl urmări cu privirea. Se încruntase şi ochii lui căprii şi blânzi păreau îngrijoraţi. Ar fi groaznic dacă ar trebui să-şi facă operaţie. Unde să se ducă? Şi, pe urmă, n'o să poată lucra multă vreme. Ce-or să se facă ai lui? Luke se aşeză pe pat, uitându-se posomorât la umflătura de pe picior.

Mai intră cineva în odaie. Era un om mărunţel şi caraghios, de vreo treizeci şi cinci de ani. Purta nişte pantaloni de pânză grosolană şi o scurtă marinărească de postav gros. Capul îi era mare, rotund, pe jumătate chel, iar faţa subţire, colţuroasă şi din cale-afară de gravă. Avea un ochi umflat, şi asta îi dădea feţii, serioase, o expresie de om care ştie totul. Trecu grăbit prin încăpere şi se îndreptă spre camera de baie. O clipă mai târziu se întoarse cu o batistă udă pe ochi. Îşi găsi patul şi se trânti pe el. Era Reynolds, de meserie bucătar de vapor, dar şomer şi el.

Afară, pe stradă, motorul unui automobil hârâi, apoi începu să pocnească sgomotos. Blessy tresări din picoteală. Aruncă o privire spre O'Shaughnessy, dar cum băiatul nu se trezise, se culcă din nou.

Bill Benson, care zăcuse nemişcat de când îl trântise pe pat polonezul cu care se certase, se ridică în picioare, căscă, se frecă la ochi şi trase o duşcă. Uitase cu totul de cearta dinainte. Făcu ocolul odăii cu privirea, apoi porni spre baie bălăbănindu-se printre şirurile de paturi.

Blessy îşi înfundă adânc capul în pernă. Ştia că ar fi trebuit să facă un duş, dar era prea obosit. Să se odihnească întâi puţin. Îl izbi însă mirosul iute, ca de ceapă, al sudorii lui. În mină era altfel, acolo miroseau toate a cărbune, şi oamenii, şi hainele, şi casa. Dar ăla era un miros plăcut. Tresări. Îl chinuia oboseala şi singurătatea. Doamne, cât de deosebit era Anul Nou pentru un cetăţean cu slujbă! Până la urmă înnebuneşti aşa, an de an, an dc an… Odată şi odată, tot o să se sfârşească. Nu se poate chiar aşa… tot timpul!

Adormi.

VII

ZECE ȘI JUMĂTATE SEARA

Când Benson se întoarse dela baie, intră pe uşa deschisă un băiat cu o boccea în spinare. Se întâlniră între cele două şiruri de paturi.

Băiatul nu era mai răsărit decât un copil de şaisprezece ani, dar faţa lui arăta ca aceea a unui om de şaizeci. Îmbătrânită, albă ca de mort şi rece.

În jurul gurii lui, care exprima cruzime, avea dungi mici, aspre, ca nişte cicatrice. Sub ochii albaştri îi atârnau pungi cenuşii. Era adus de spate şi ras în cap. Nu-şi lăsase decât un smoc de păr galben ca paiul în creştet. Ţinea capul ţeapăn şi pe

buze îi juca un zâmbet subţire, de om sigur de el. Intră încet, tuşind, uitându-se la numerele de pe paturi şi măsurându-i pe cei din odaie. Avea ochi pătrunzători, care nu se încredeau uşor; zâmbetul acela subţire îi stăruia pe buze.

Îl chema Hunchy. Pe un tren de marfă, cineva îl poreclise odată „Tuşilă“, dar lui nu-i păsa. Ştia el ce ştia. Ştia de pildă să-şi vadă de-ale lui. Împlinea şaptesprezece ani peste o săptămână şi trei zile şi ştia să se descurce. Învăţase asta dela vârsta de doisprezece ani. N'avea nevoie de ajutor. Nu voia decât un singur lucru: să fie lăsat în pace.

În timp ce Hunchy înainta printre paturi, Benson îl strigă cu o jovialitate de beţiv.

— Măi, golane, dar tu de unde ai mai răsărit?

Hunchy se opri:

— Mie să nu-mi spui golane! Nu sunt golanul nimănui!

Vorbea măsurat, cu o răceală veninoasă.

Benson râse.

— Să-mi trăieşti, Hunchy, că n'am nimic cu tine! Nu-s lup! Când ai răsărit? Arăţi ca dracu! Parc'ai fi stat şase luni la răcoare.

Buzele subţiri ale băiatului se schimonosiră într'un rânjet:

— Ia leagă gâscă şi nu te agăţa de mine! rosti el apăsat. Vezi de altul!

Benson se uita ţintă la băiat, simţind cum creşte furia în el.

— Ei, drăcia dracului! izbucni. Javra şi mucosul dracului! Ia să-ţi mai scurtez din coadă!

Şi făcu un pas înainte.

Hunchy nu se urni. Îşi scoase tacticos o mână din buzunar. Se auzi un pocnet şi apăru lama unui briceag. Benson sări înapoi.

Băiatul ţinea briceagul înaintea lui, la o mică înălţime. Lama scurtă şi groasă strălucea în lumina puternică.

— Să nu te apropii de mine, spuse el răspicat.

— Doamne dumnezeule! se minună Benson urmărindu-l cu privirea. Ia te uită ce sălbatic!

Făcu un pas şi se strecură între două paturi.

— Sălbatic, zău aşa!

Hunchy ţinea nepăsător briceagul în mână. Porni agale printre paturi, căutând numărul scris pe cheia dulăpiorului. Când îşi găsi patul se aşeză punându-şi frumos briceagul deschis alături.

Benson dădu din cap, mai trase o gură din sticlă şi o porni şontâc spre culcuşul lui. Amestecă cărţile de joc şi-şi reluă pasienţa

Bătrânul Knox înaintă şchiopătând pe intervalul dintre paturi. Se înfipse la câţiva paşi de Hunchy şi tuşi politicos. Hunchy se făcu că nu-l vede. Era ocupat cu desbrăcatul. Îl înneca iar tusea; de câte ori îi hârâia în piept se oprea şi se încorda. Pe urmă scuipa şi se odihnea o clipă, înainte de a se desbrăca mai departe. Hainele lui erau numai petice. Se vedea cât de colo că fuseseră ale unui om în toată firea şi că fuseseră scurtate, ca să fie pe măsura lui. Acum, marginile atârnau sdrenţuite şi neegale. Sub haină purta o flanelă subţire, trasă peste un strat de ziare legate cu o sfoară răsucită în jurul corpului. Venea la rând o altă flanelă, sub care îşi trăsese o cămaşă murdară de vară, din care-i ieşeau coatele ciolănoase. Împături ziarele: avea nevoie de ele a doua zi…

Bătrânul Knox mai tuşi odată politicos.

— La mulţi ani! începu el zâmbind cu căldură. Mă numesc Knox. Ce zici ce nume!

Chicotea şi pântecul lui mic şi rotund se hurduca de râs.

Hunchy nu-l luă în seamă. Scoase o pungă de hârtie din boccea. Înăuntru era un tort de ciocolată. Mânuind cu îndemânare cuţitul, îşi tăie o bucată uriaşă.

Ochii bătrânului scânteiară. Se uita la băiat cum înfulecă prima îmbucătură.

— Îmi dai şi mie, băieţaş? şopti el şi se uită şiret în jur, ca să se asigure că nu mai văzuse nimeni

prăjitura.

Hunchy ridică ochii, îl privi rece şi-şi mai înfundă o bucată în gură.

— De unde o ai, hai? întrebă Knox. Ai şparlit-o; nu? De pe căruciorul unui cofetar! Eşti tânăr! Oftă el cu invidie. Trebue să fii tânăr ca să faci una ca asta!

Hunchy oftă.

— Ascultă – zise el – nu mă mai bate la cap, că tot nu capeţi nimic!

— Îţi dau ceva în schimb, fiule, şopti bătrânul. Lasă-mă să gust numai. Aruncă o privire grăbită în jur. Nişte reviste! Sunt nişte poze în ele!

Hunchy nu-l luă în seamă.

— Sau vrei poate lame de ras? întrebă Knox.

Văzând că băiatul nu-i răspunde, scoase o cutiuţă din buzunarul vestei.

— Şi de asta ai nevoie. Laxativ natural! E bine să le ai la 'ndemână. Ia te uită!

Bătrânul lăsă să-i cadă cutia pe pat şi întinse mâna după prăjitură. Cu o iuţeală de viperă tânără, Hunchy îl izbi peste încheietura mâinii cu latul cuţitului. Bătrânul îşi trase mâna cu un ţipăt de durere şi uimire.

— Mă plictiseşti, spuse Hunchy ostenit şi svârli cutia cu hapuri pe podea.

Bătrânul se aplecă după ea.

— Voiam doar să fac schimb, nu? se vaită el.

Hunchy se ridică tuşind.

— Ei, fir'ar al dracului, dar cară-te odată! spuse el supărat. Cum pot să mănânc, dacă îmi puţi în nas?

Zets întoarse capul, să vadă ce se întâmplă. Luke Hall ridică ochii de pe revistă.

— Nu put, nu put! strigă bătrânul. Nu-i frumos să vorbeşti aşa.

— Ba puţi! izbucni băiatul. Ce, n'am nas? şi făcu un pas înainte. Cară-te!

Knox se retrase.

— Nu put, nu put! se văicărea el. Ridică pumnul. Păduchiosule!

Ar mai fi vrut să spună ceva, dar dinspre patul lui O'Shaughnessy, băiatul bolnav, veni un ţipăt neaşteptat, sfâşietor, ca de coşmar. Era un ţipăt ascuţit, înfricoşător, un ţipăt de agonie care îi paraliză pe toţi.

Uitară îndată de ceartă. Hunchy înlemni – şi o clipă faţa-i fu răvăşită. Bătrânul Knox îşi duse mâna la beregată şi se întoarse tremurând, lac de sudoare, ca să se uite la O'Shaughnessy.

Oamenii săriră în picioare, cutremuraţi de spaimă.

VIII

UNSPREZECE SEARA

Când oamenii îşi pierd siguranţa, începe să mocnească frica în ei. Pentru fiecare dintre cei aflaţi atunci în odaie, ţipătul de agonie a lui O'Shaughnessy era parcă ecoul propriei lui spaime, care goni prin odaie ca o fiinţă vie, împlântându-se în fiecare, făcându-i să tremure, sgârcindu-le inima şi nervii. O clipă, nimeni nu ştiu sigur dacă nu ţipase el.

Fiecare se ghemuia aşteptând să fie descoperit, să i se spună: „Tu ai fost! Ţie ti-a sunat ceasul!"

Apoi totul trecu. Acum stăteau îngrămădiţi, cu ochii la băiatul din pat. Erau în siguranţă. Pentru câtva timp erau în siguranţă. Altul ţipase…

Nici O'Shaughnessy nu ştiuse cine ţipase. Când în cele din urmă răzbi până la el glasul lui Blessy, când îi văzu fata îngrozită şi când îi desluşi şi pe ceilalţi strânşi la picioarele patului, îşi dădu seama că ţipătul fusese al lui, că ţipase prin somn. Abia

atunci se dumiri că şedea în capul oaselor şi că mâna mare a lui Blessy se lăsase uşurel pe umărul lui.

Gemu şi căzu pe spate. Avea jăratic în stomac. Coşmarul trecuse. O'Shiaughnessy deabia şi-l mai amintea, dar coşmarul îşi lăsase pecetea. Dorise un lucru; pe urmă îl pierduse. Dorise un lucru cu o patimă arzătoare, mistuitoare, şi apoi i-l smulsese cineva din mână. În clipa când îl pierduse, un ac fierbinte ascuţit, i se înfipsese în carne şi, undeva, departe, se auzise un ţipăt. Acum, când zăcea ogoit pe patul îngust, cu acelaş foc aprins în pântece, se gândea la viaţa lui, la viaţa lui pierdută, irosită, şi încet capul i se întoarse pe pernă, iar din colţul ochilor începură să i se prelingă lacrimi de slăbiciune. Durerea şi lupta— anii lungi şi amari de suferinţă şi luptă – totul fusese de prisos! Maică-sa ţinuse cândva o papetărie. Se scula la şase şi nu se întorcea niciodată înainte de unu. Aprindea lumânări la biserică şi primea totdeauna anafura cu inima curată. De prisos! Toate nădejdile lor, toţi anii aceştia de strădanie n'avuseseră niciun rost! Niciunul! Şi acum, zăcea într'o casă de vagabonzi, durerile se porniseră din nou şi era greu bolnav. Maică-sa n'o să mai vină să-l liniştească, pentrucă el era departe şi ea murise. Băiatul plângea.

IX

— Mi-a trecut, Hall, spuse O'Shaughnessy. În cele câteva minute se liniştise. M'apucase durerea, asta-i tot.

De uşurare, Blessy răsuflă adânc.

— Dacă te-a durut, doare-o şi tu pe ea! şopti el băiatului, încercând, stângaci, să glumească. Acum gata, s'a zis cu durerea!

O'Shaughnessy nu-i răspunse.

Sam Reynolds, omul acela mărunţel, bucătarul de vapor cu ochiul umflat, întrebă domol ce se întâmplase. Luke Hall îi răspunse. Bătrânul Knox se scărpină pe burtă şi lămuri chestiunea cu glas tare:

— Din cauza toxinelor. Trec prin corpuscule şi opresc circulaţia…

— Intoxicaţie? murmură Reynolds slab ca un ecou şi în timp ce vorbea mărul lui Adam i se mişca în sus şi în jos, dându-i o înfăţişare caraghioasă. Intoxicaţie? întrebă din nou. Se uită pe rând în ochii celor de faţă. Avea priviri fierbinţi, întrebătoare. Părea că îi cercetează, că le încercă gândurile. Bine, spuse el în cele din urmă. Ei bravo! Frumos! Foarte frumos, n'am ce zice! Şi tăcu. Când începu din nou să vorbească, avea un glas slab, sălbatic însă, şi străbătut de o încordare pătimaşă. Eu's bucătar de vapor şi ştiu din ce se intoxică oamenii! Că doar eu aruncam resturile…

Omuleţul se înneca de atâta mânie înnăbuşită. Îşi şterse gura cu o mână bătătorită, ciudat de mare pentru o încheietură şi un braţ atât de subţire. Faţa lui gravă şi capul lui chel ca un ou de găină erau caraghioase.

— Nu mai există hrană sănătoasă dela dumnezeu? izbucni el. Nu mai există? Şi îşi aţinti privirea asupra lui Zets. Polonezul cel voinic îi întoarse o privire întunecată. Nu, pare-se că nu! îşi răspunse Reynolds cu amărăciune. Mama lor! Pare-se, că nu! Nu pentru noi!

O'Shaughnessy gemu şi-şi apăsă mâna pe pântecul umflat

— Ce-i? spuse Blessy aplecându-se deasupra lui.

— Iar m'a apucat durerea, oftă O'Shaughnessy.

— La fel ca luni?

— Nu, făcu băiatul. Acu-i mai rău.

— Doamne, dumnezeule! spuse Blessy, ştergând cu un prosop fruntea băiatului. Nu mai pricep nimic!

— Gata, a trecut! spuse O'Shaughnessy, dar deoodată gemu iar; sângele îi pierise din obraji şi dinţii scrâşneau. Sudoarea îi şirui pe frunte.

— Jimmie, Jimmie! strigă Blessy, strângând cu patimă mâna băiatului.

Voia să-l ajute. Mintea i se frământa sălbatic, încercând să afle ce trebuia să facă. Era îngrozitor! Îngrozitor să te uiţi la el! Jimmie era doar un copil! Una ca asta n'ar trebui să se întâmple unui copil.

Criza trecu. O'Shaughnessy închise ochii şi se lăsă pe pernă; răsuflarea lui răsuna ca un suspin adânc.

Reynolds îşi adună palma căuş deasupra ochiului rănit şi se uită la O'Shaughnessy.

— Aţi chemat vreun doctor? întrebă el. Cred că ar fi nevoie…

— Pot să-l tratez eu, spuse Knox. Am nişte pilule. Speciale!

— Ţine-ţi gura! îi porunci Zets cu asprime.

— Nu. Nu-i nevoie de doctor, spuse O'Shaughnessy. Bani aruncaţi…

— Măi băiatule – îi rugă Blessy – nu te mai gândi la bani! Facem noi rost.

— Putem face o colectă, propuse Reynolds. Putem strânge din toate odăile.

Hunchy, care stătuse singur la o parte, se băgă pe neaşteptate în vorbă.

— Mai bine aţi aduce o ambulanţă!

Avea o voce rece, de om practic.

— Pentruce? întrebă Blessy. Gândul ambulanţei îl înspăimântase. Sunt numai colici. Nu-i nevoie.

— Aduceţi o ambulanţă! repetă Hunchy.

O'Shaughnessy deschise ochii

— Nu, spuse el. Îi tremura glasul. Nu vreau la spital!

— Hai, cară-te de aici, îi spuse Blessy lui Hunchy. Cară-te şi taci, auzi? Şterge-o.

— În regulă! rânji Hunchy şi se depărtă. Se vârî în pat, tuşind, şi se întoarse cu spatele către ceilalţi.

— Hal – stărui O'Shaughnessy – nu vreau să mă duc la spital! Mi-e frică.

— Nu te necăji, băiete, îl linişti Blessy. Rămâi aici. Cu noi…

Bolnavul înălţă capul.

— Ştii ce fac acolo? spuse el. Îţi dau otravă. Când eşti gratuit şi nu plăteşti, infirmierele îţi dau otravă! Aşa i-au dat şi fetei lui Croggins, când eram eu mic!

— Sigur! Are dreptate! interveni Luke Hall. Aşa am auzit şi eu!

— Culcă-te la loc, băiete, încercă Blessy să-l convingă. N'ar trebui să te enervezi!

— Omul sărac poate fi stors în fel şi chip, spuse Reynolds domol. Zilnic, în fel şi chip. Numai un lucru îl poate apăra. Se opri şi-şi plimbă privirile dela unul la altul, clipind din ochiul lui umflat: Or-ga-ni-zarea.

Rosti cuvântul cu greu, dar cu o plăcere deosebită, cu dragoste parcă, asemenea unui bărbat singuratic care vorbeşte despre o femeie.

— Or-ga-ni-zarea, repetă el înălţând capul mândru şi demn.

Îi privea pe rând, căutând răspunsul în ochii lor.

Ceilalţi tăceau.

O'Shaughnessy se sgârci. Durerile reîncepeau. Murmură ceva, apoi se ridică ţeapăn în capul oaselor. Un ţipăt înnebunit, amar, izbucni de pe buze.

— N'am încercat s'o scoatem la capăt? strigă el. N'am încercat să găsim de lucru? Îşi încleştase mâna de braţul lui Blessy. Am curăţat cartofi, am lucrat la zăpadă. Am încercat, nu-i aşa c'am încercat?

Îl înnecă plânsul.

Blessy îl împinse:

— Pentru numele lui dumnezeu, Jimmie, culcă-te! Trebue să stai liniştit.

Băiatul căzu înapoi, pe spate. Durerea cea mare a pierderii din vis îl cuprinse din nou. La urma

urmelor, cu ce se alesese în viaţă? Nu avea nici unde-şi pune căpătâiul, nici slujbă. Ar trebui să aibă şi ei drept la ceva, îşi striga lui însuşi. N'avea oare dreptul la nimic?

Trupul lui chinuit se svârcolea sub pătură.

— Hal! Hal! Mă doare! Iar mă doare!

Blessy sări în picioare.

—Mă duc să a-aduc un doctor.

Se bâlbâia de emoţie. Faţa lui mare şi aspră era răscolită de milă.

— Nu, spuse O'Shaughnessy Nu vreau doctor.

Deodată începu să aiureze.

— La spălător… Vreau la spălător…

Se aşeză în capul oaselor şi încercă să-şi scoată picioarele de sub pătură. Avea ochii sticloşi şi o privire de orb.

— Aşteaptă un pic, strigă Blessy. Doamne!

Se aplecă şi-l ridică din pat. Bolnavul se dădu jos. Tricoul gros de lâna îi era descheiat şi i se vedea pântecul, enorm faţă de făptura lui mărunţică.

— La spălător… bâigui el.

— Haideţi odată, să-l ducem, spuse Reynolds agitat. Nu poate umbla!

— Poţi să u-umbli? îl întrebă Blessy pe O'Shaughnessy. U-umblă!

O'Shaughnessy vru să-i răspundă ceva, dar gâtlejul lui slobozi doar un sgomot puternic, hârâit. Picioarele i se îndoiră sub el. Căzu.

Blessy icni şi-l prinse. O'Shaughnessy rămase aplecat peste braţul lui. Trupul îi atârna grotesc, ca un sac diform de făină.

— Jimmie! strigă Blessy cu un ţipăt neaşteptat de spaimă. Jimmie!

O'Shaughnessy nu-i răspunse.

Reynolds se repezi şi-l apucă de picioare.

— Du-l în pat, porunci el.

Blessy nu se mişca. Gâfâia, cu ochii ţintă la fiinţa din braţele lui. Îl privea îndobitocit,

înspăimântat.

— Haide, băiete! spuse Reynolds. Ce s'a întâmplat cu tine? Doamne fereşte!

Un ţipăt scurt, nearticulat, izbucni de pe buzele lui Blessy. Îşi veni în fire. Îl duseră pe O'Shaughnessy în pat.

— Mă duc după ambulanţă, spuse Reynolds şi ieşi în goană din odaie, cu o mână făcută căuş deasupra ochiului umflat.

Capul lui O'Shaughnessy atârna într'o parte. Avea ochii pe jumătate deschişi. Răsufla rar, chinuit. La fiecare respiraţie, pieptul i se ridica, iar gura sorbea cu greutate aerul. Când dădea aerul afară, i se auzea în gâtlej un sunet aspru, ca şi cum i-ar fi hârâit flegma în piept. Apoi urmă o pauză. În cele din urmă respiră din nou, pieptul i se ridică, gura deschisă sorbi aerul şi buzele îi desgoliră dinţii într'un rânjet.

Zets se aplecă deasupra lui, îşi strecură mâna sub pătură şi căută inima băiatului. Blessy se holba la el cu aceeaşi privire înspăimântată. Polonezul îşi retrase mâna şi se ridică.

— Simţi c-ceva? şopti Blessy.

— Mai bine adu-mi o sticlă cu apă caldă!

— N'a m-murit! izbucni Blessy cu o furie nebună, lipsită de sens. Răsuflă! Nu simţi că răsuflă?

— Desigur, desigur băiete, n'a murit, spuse muncitorul cu glas liniştitor. O să-i facă bine o sticlă cu apă fierbinte.

Bătrânul Knox se trase de gulerul lung al cămăşii.

— La asta nu, la asta nu! interveni el emoţionat. O pungă cu ghiaţă!

Reynolds intră în goană, cu mâna tot deasupra ochiului.

— Vine ambulanţa! Cum îi merge?

Se uitară cu toţii la O'Shaughnessy. Îl cuprinsese o linişte de moarte şi nu mai răsufla. Faţa lui tânără căpătase o culoare cenuşie,

murdară, şl pielea întinsă pe oase avea mii de sbârcituri abia desluşite.

— A murit? întrebă Luke.

— Ce te-a apucat? urlă Blessy întorcându-se spre el. Ce ţi-a venit? R-răsuflă, nu-i aşa? N'are ochii deschişi?

— Nu răsuflă, spuse Luke.

— Ba răsuflă, răsuflă! sbieră Blessy. Taci!

Baldy intră în goană.

— Vine si ambulanţa! Cum îi merge?

Nimeni nu-i răspunse.

Pieptul lui O'Shaughnessy se ridică şi băiatul sorbi aer. Sunetul acela urât îi hârâi din nou în gâtlej.

— Doamne! exclamă Baldy. Arată ca un om bătrân! şi îşi frecă creştetul chel cu palma. Fir'ar să fie!

Oamenii tăceau.

Hunchy se sculă din pat şi porni încet printre şiruri.

— Ai o pungă cu ghiaţă? întrebă Knox. O să-i facă bine.

— Eşti nebun! spuse Zets. O sticlă cu apă caldă!

— N'am niciuna, nici alta, răspunse Baldy.

Hunchy scuipă printre dinţi.

— Nu v'am spus eu? zise el. Ambulanţa nu mai are niciun rost!

Scuipă din nou şi se întoarse la patul lui.

— Eu aştept jos, spuse Baldy, şi o luă printre şirurile de paturi.

Când îl zări pe Charlie, vagabondul, dormind dus pe podea, îl împinse cu piciorul.

— Ei, tu, ăla din Arkansas! strigă Baldy către Luke Hall. Ia fă-te'ncoa şi ajută-mă un pic!

Îl ridicară pe Charlie şi-l culcară în patul lui.

— Cu ambulanţa vine totdeauna şi câte un poliţist, îi explică Baldy. Nimeni n'are voie să doarmă pe jos.

— Spune, mor mulţi în hotelul ăsta? întrebă Luke sfios. E semn prost când moare cineva aşa

aproape de tine.

N'ar fi tras aici dac'ar fi ştiut ce-o să se întâmple.

— Unii mor, alţii nu, răspunse Baldy supărat. Ce-ai vrea?

Se răsuci pe călcâie şi o sbughi pe uşă. Luke rămase pe loc, pradă parcă unei prevestiri rele.

— Răsuflă greu, băiatul, aşa-i? îl întrebă Zets pe Blessy.

Blessy dădu nervos din cap.

— Nu ar fi oare timpul să vină odată şi ambulanţa aceea?

— Ei zic că tot durează zece minute, îi răspunse Reynolds. Nu te frământa, vin ei iute.

Cu ochiul teafăr clipi prietenos către Blessy. Dădu să mai spună ceva dar se opri şi mormăi în barbă. Ar fi vrut să abată gândul omului acela voinic dela prietenul lui, dar nu-i venea nimic în minte.

— Doamne! Or-ga-ni-zaţie, murmură el pentru sine şi mărul lui Adam îi svâcni sub pielea gâtului vânos. Pe urmă spuse cu glas tare: O să se facă bine! şi ridică mâna ca şi cum ar fi vrut să-l bată pe Blessy pe umăr, dar o lăsă să cadă.

Gura lui O'Shaughnessy se deschise. Încercă să soarbă aer, dar din gâtlej urca iar hârâitul acela aspru şi gros. Apoi se linişti iarăşi. Lumina strălucitoare cădea crudă pe faţa lui cenuşie.

— Fir'ar al dracului, d-dece n'am chemat un doctor mai devreme? izbucni Blessy cu amărăciune. Sunt un n-nătărău. Dar dimineaţă se simţea bine! spuse el întorcându-se spre ceilalţi, cerându-şi parcă scuze, dând explicaţii. Azi dimineaţă a lucrat la zăpadă!

— Cred c'a murit, constată pe neaşteptate Knox.

— Taci! făcu Blessy.

— Asta a fost horcăit de moarte! stărui Knox.

— Eşti nebun! ţipă Blessy furios. Demult răsuflă aşa! Are doar ochii deschişi, nu?

Aşteptau! Şase oameni, într'un hotel de vagabonzi, aşteptau să vadă dacă James O'Shaughnessy, un flăcău blond din Pittsburgh, catolic credincios, muncitor bun, de meserie mecanic, o să mai răsufle. Şi în fiecare dintre ei sălăşluia o teamă ascunsă, care aştepta parcă şi ea. În fiecare sălăşluia teama care se ivea în orele de răgaz ale nopţii, când omul stătea întins pe pat, singur şi se întreba când îi va veni şi lui rândul şi „cum va fi, cum?" alungând gândul. „Nu acum. Săptămâna viitoare, la anul, nu pe mine, te rog, pe omul de alături, nu aşa, încă nu eu!" Şi pentru fiecare dintre ei, flăcăul blond cu fata cenuşie era el însuşi.

Atunci Benson dădu glas gândului şi limba lui năclăită de băutură svârli în mijlocul tăcerii, acolo, la picioarele patului, cuvântul „eu".

— Eu – spuse el – eu sunt ăla!

Se bălăbănea de beat ce era. Bill Benson, un bărbat de cincizeci de ani. Urât, plin de cicatrice. Şi glasul lui suna jalnic, ca un strigăt de amărăciune şi înfrângere.

— Să fiu al dracului, dacă n'am fost cel mai bun lucrător la batoză din Statele Unite! strigă el. Aveam nişte mâini date dracului. În stare să descurce tot! Dar ei au făcut din mine un golan! Un vagabond! Şi eu i-am lăsat să-şi facă de cap! Da, i-am lăsat!

Tăcu. Se bâlbâi şi căscă gura ca omul cuprins de o spaimă neputincioasă.

Nimeni nu-i spuse o vorbă. Reynolds îşi dusese iar mâna căuş deasupra ochiului umflat şi bombănea iar ceva în barbă.

— Roagă-te pentru mine, doamne! strigă Benson şi pe neaşteptate se aplecă înainte şi-l lovi pe Luke Hall peste umeri cu pumnul lui greu. Roagă-te pentru dumnezeul din Benson! Uită-te la mine, Isuse Christoase! Dumnezeu e în mine, în tine, în fiecare ticălos de pe lumea asta!

Ieşi din odaie, poticnindu-se ca un orb.

Se lăsa tăcerea. O clipă doar, apoi Luke vorbi cu înflăcărare:

— Omul ăsta e pierdut. Dacă te îndrepţi spre Isus, te ajută. Eu nu ştiu ce m'aş face fără Isus. Când eşti flămând sau zaci afară, în ploaie, trebue să faci ceva.

Glasul lui Luke tremura.

— Aş face moarte de om sau aş jefui o bancă, dacă nu m'ar împiedica Isus. Isus mă păzeşte de rele.

— Isus te prosteşte! izbucni Reynolds fioros. Te striveşte, te opreşte dela luptă, te face să vorbeşti despre rai când ţie-ţi chiorăie maţele. Doamne, când…

Blessy se întoarse spre el supărat.

— Mai tăceţi odată, frate! Nu puteţi sta o clpă liniştiţi?

Se îndreptă apoi spre O'Shaughnessy, pironindu-şi privirile pe trupul lui nemişcat.

— Prea mult stau oamenii liniştiţi, bodogăni Reynolds. Asta-i nenorocirea.

Şi mărul lui Adam îi svâcnea iar pe sub pielea gâtului. Se lăsă tăcerea. Aşteptau.

X

UNSPREZECE ȘI DOUĂZECI SEARA

Baldy White intră strigând „Pe aici!" şi în urma lui pătrunse în încăpere un poliţist masiv, între două vârste. Îşi ţinea cu o mişcare neglijentă vâna de bou sub braţ.

— A fost înjunghiat cineva? întrebă el.

— Nu! strigă Blessy, şi trecu repede pe lângă poliţist îndreptându-se spre un intern tânăr care rămăsese în prag. Pe aici, domnule doctor. E un băiat bolnav la noi. E foarte b-bolnav.

Internul intră repede după el. Era tânăr, mărunt, cu o figură caldă, oacheşă, de evreu.

Blessy se repezi la pat.

— L-lăsaţi-l să treacă! zise el. L-lăsaţi-l să treacă! E doctor!

— Haideţi! sbieră poliţistul, împingând oamenii. Daţi-vă la o parte din drum.

Internul se aplecă asupra bolnavului şi-i căută pulsul. Se opri, scrută faţa băiatului, apoi lăsă mâna să cadă şi căută ceva în trusă. Aruncă o privire pătrunzătoare şi plină de întrebări spre Blessy.

— N'a m-murit, nu-i aşa? şopti Blessy.

Internul tăcea. Dădu păturile la o parte şi lipi stetoscopul de pieptul băiatului.

— Îmi pun capul c'a murit, făcu Knox cu glas tare.

— Tacă-ţi gura! sbieră poliţistul.

Blessy se uita la ei. Umerii i se încovoiaseră; pe chipul lui mare şi osos se citea spaima.

Internul îşi scoase cornetele stetoscopului din ureche şi trase mai jos păturile, decoperind pântecul umflat. Buzele îi svâcniră uşor.

— A murit? întrebă Blessy.

Internul dădu din cap. Se îndreptă de spate, oftând uşor.

— Nu poţi face nimic?

— Nimic!

— Am citit în ziare că e o injecţie, care se face în inimă, spuse Blessy înfrigurat, încercând să-l convingă.

Internul clătină din cap.

— Nu în cazul ăsta. Ar mai muri odată. De douăzeci şi patru de ore e pierdut… Înainte ar fi fost uşor.

— D-douăzeci şi patru de ore? Dar aseară se simţea mai bine! strigă Blessy. Toată ziua i-a fost mai bine! Doamne, până adineaori i-a fost bine.

— Ştiu, spuse internul. Aşa se întâmplă la boala asta, dar acum a murit, adăugă el cu blândeţe.

Blessy se întoarse. Lacrimile îi năvăleau în ochi şi se rostogoleau pe faţa lui mare şi aspră.

Internul trase păturile peste O'Shaughnessy, ferindu-i trupul de privirile celorlalţi şi începu să scrie procesul verbal.

Poliţistul îşi scoase carnetul şi-l răsfoi.

— Găsit decedat, aşa-i, doctore? întrebă el.

Internul dădu din cap.

— N'am avut dreptate? întrebă Knox cu glas tare. Am patruzeci şi cinci de ani de experienţă medicală!

Internul ridică ochii, mirat.

— Pe mine mă consultă cei mai mari specialişti!

— Tacă-ţi gura, tu, ăla de colo! strigă poliţistul.

Internul dădu din cap către bătrânel şi-şi văzu mai departe de procesul verbal.

— Îl laşi aici, să-l ridice camionul dela morgă, aşa-i, doctore? întrebă Baldy.

— Da.

— Sper că de astădată n'o să întârzie… Azi e o seară bună… Aş putea să umplu toate camerele. Dar dacă rămâne ăsta aici, nu se poate. Află tot oraşul!

Internul dădu din umeri.

Baldy ieşi cu inima plină de amărăciune. Ce ghinion! Şi totdeauna se întâmplă numai în nopţi ca asta!

Internul atinse braţul lui Blessy.

— Cum îl chema?

— James O'Shaughnessy, răspunse Blessy.

Glasul îi era răguşit.

— Irlandez, aşa-i? întrebă poliţistul. Ce vârstă?

— Douăzeci şi unu, cred, răspunse Blessy.

Stătea cu capul întors.

— Unde locueşte?

— N'avea locuinţă.

— Amândoi părinţii morţi? întrebă poliţistul.

— Maică-sa da, răspunse Blessy. Bătrânul vagabondează pe undeva.

— Meserie?

— Meşter mecanic, spuse Blessy. Dar n'avea slujbă.

Sam Reynolds se furişă până la intern şi bătu cu palma în procesul verbal.

— Ba avea slujbă, mârâi el clipind des din ochiul umflat. Se căznea să trăiască, şi azi asta-i o meserie importantă.

Poliţistul pufni:

— Are dreptate, omul! Scrie şomer, doctore.

Internul se opri din scris şi se întoarse spre Blessy:

— Mare păcat, şopti el blând. Dacă băiatul ar fi avut asistenţă medicală la vreme, l-am fi putut, probabil, salva.

— Acum… şopti Blessy.

— Unde s'a născut? vru să ştie poliţistul.

— Ei, pe dracu! Parcă are vreo însemnătate! se enervă Blessy.

Poliţistul ridică din umeri şi-şi făcu nişte însemnări.

— A murit fiindcă n'a avut slujbă, izbucni Reynolds sălbatic. A murit fiindcă n'a mâncat ca lumea, fiindcă n'a trăit ca lumea şi fiindcă n'a avut minte destulă ca să lupte! Asta-i adevărul!

— Aha! Carevasăzieă şi tu eşti unul din ăia! mârâi poliţistul. Dacă aşa stau lucrurile, te poftesc să-ţi ţii gura până ce completăm formularele astea, că altfel ţi-o închid eu! S'aude?

Reynolds scuipă pe podea.

— Ba o să vorbesc până mi s'o usca gura – spuse el dârz— şi n'o să mă opreşti nici dumneata, nici altul! M'a mai lovit un copoi astă seară, aşa că poţi să încerci şi dumneata, la celălalt ochi.

Poliţistul făcu un pas înainte. Internul întinse mâna.

— Peritonită, spuse el apăsat. Probabil o apendicită. Perforată…

Poliţistul se opri.

— Vasăzică, apendicită? Scrise ceva pe formular. Credeam c'o fi avut ulcer, mulţi se mai prăpădesc de ulcer!

— Asta nu-i cauza, murmură Reynolds furios. Asta-i rezultatul!

Internul ridică ochii. Zâmbi.

— Profesorii de medicină nu te-ar înţelege, spuse el.

— Atunci îs tare încuiaţi la cap! răspunse omul cel mărunt.

— Eu însă n'aş zice că n'ai dreptate, spuse internul şi, bătându-l prieteneşte pe Blessy pe braţ, porni printre şirurile de paturi. Noapte bună, Lehane, strigă el poliţistului din prag şi ieşi.

Sub muşchii feţei lui Blessy svâcnea un nerv. Acum, ochii îi erau uscaţi, lacrimile de pe obraz i se svântaseră, iar privirile îi păreau împietrite. Şedea nemişcat pe patul lui, cu ochii pironiţi în podele.

După ce termină de scris în carnet, poliţistul deschise dulăpiorul mortului şi-i cercetă conţinutul.

Zets se apropie de Blessy. Faţa lui de ţăran, ciupită de vărsat, se întunecase de milă.

—Nu te necăji, băiete, spse el şi oftă clătinând din cap. Viaţa, nu e bună la nimic. Pentru săraci nu-i bună.

— Ascultă, frate, strigă poliţistul către Blessy. Dacă ai fost prieten cu băiatul, poţi să-i iei lucrurile.

— N'am nevoie de ele! şopti Blessy.

Knox se repezi spre dulap:

— Le iau eu, strigă el, şi îşi vârî mâna printre rafturi.

Poliţistul îl îmbrânci;

— Ia stai! Ce-i cu dumneata?

— Păi, aşa or să se piardă! strigă Knox cu vioiciune. Dece să se piardă?

— Ai răbdare! Măi, dar urât mai puţi! Trăsneşti! Miroşi a hoit!

Luke Hall se apropie şovăind de Blessy. Nu prea ştia cum să înceapă.

— Domnule – spuse în cele din urmă – eu sunt om cu frica lui dumnezeu – şi se opri – dar n'am palton, şi dacă prietenul dumitale a avut palton, şi dacă dumneata poţi să faci ce vrei eu el… tare mi-ar prinde bine!

Blessy stătea cu ochii aţintiţi pe podea.

— Bine. Ia ce vrei.

— Mulţumesc, şopti Luke.

— Aşa, aşa, groparii dracului, luaţi-vă la păruială! le spuse poliţistul şi chicoti făcând un pas în lături.

Knox sări ia dulap şi începu să aşeze înfrigurat lucrurile dinăuntru.

— Paltonul mi l-a dat mie, strigă Luke repezindu-se la el. Paltonul e al meu.

— Ia te uită la ei! râse poliţistul. Parc'ar fi la război! Nu i-au înţepenit bine picioarele şi l-au şi descălţat! Bravo! Căscă şi se întinse. Până să vină camionul dela morgă mai trece o oră două şi eu n'am nimic de făcut. Dacă o să vă mai uitaţi din când în când la el, eu m'aş duce să beau o bere. O porni printre şirurile de paturi. Luaţi seama să nu fugă! mai adăugă el voios. Apoi ieşi.

Hunchy se sculă.

— Urât mai put copoii! spuse el tare, cu glasul lui rece, metalic. Dacă peste noapte toţi oamenii s'ar preface în Christoşi, poliţiştii tot ar puţi!

Hunchy ajunse printre şiruri până la patul lui O'Shaughnessy, se uită la trupul ţeapăn ascuns sub cearşaf şi începu să râdă încetişor.

— Aşa! A murit! A murit şi acum îl duc la morgă. Acolo o să-i pună etichetă, o să-i scoată sângele cu pompa şi, când o fi gata murat, o să-l atârne de ureche într'un cui.

Blessy sări în picioare. Părea bolnav de durere şi furie.

— Şi asta o să fie cea mai fericită zi din viaţa lui! încheie Hunchy cu amărăciune. Aleluia!

— Taci! ţipă Blessy, înnecându-se.

— Aleluia! repetă Hunchy şi se întoarse la patul lui unde se ghemui sub pături şi îşi îngropă adânc în pernă faţa de om bătrân.

XI

Blessy stătea ghemuit. Vorba lui Hunchy îi rămăsese înfiptă în creier, îi străpungea mintea ca un ac subţire şi otrăvit. Se gândea la O'Shaughnessy – prietenul lui – la băiatul cu care se împrietenise de un an încoace. Mort! Atârnat în perete, de ureche, într'un cui. Mort! „Doamne, Isuse Christoase! strigă Blessy pentru sine. Doamne dumnezeule!“

Blessy fusese miner, şi pentru un miner care lucrează într'o tură de opt ore moartea nu e ceva străin. Văzuse oameni striviţi de câte o stâncă surpată, văzuse murind pe cei din pichetele de grevă; îi stăruia încă înaintea ochilor imaginea unchiului său, un om gârbovit, prins între vagonet şi zid.

Moartea nu-l speria. Da, Blessy era sigur de asta. Dar atunci ce i se întâmplase? Voia să afle răspunsul şi-şi frământa în chip dureros mintea.

Blessy, băiatul ăsta voinic de miner, cu faţa ca cioplită în stâncă, crescut într'un sat de mineri, omul care învăţase ce e viaţa într'o cocioabă aşezată lângă un depozit fumegând de cărbuni, el, care a intrat în mină la paisprezece ani, nu era un gânditor. Nu-şi spusese niciodată în cuvinte părerile lui despre viaţă şi nici nu simţise nevoia s'o facă. Atât ştiuse: să crească, să muncească, şi, în timpul din urmă, să încerce să trăiască.

Acum era însă altceva. Simţea nevoia să gândească. Nu era vorba doar de moarte, de moartea în sine.

Da! Acum era lămurit. Risipa! Da, risipa! Doamne, risipa asta fără rost, nebunească! Cărbune bun aruncat la gunoaie! Jimmie O'Shaughenessy, svârlit la gunoi! Câte n'ar fi putut face! Degeaba! Acum o să atârne de un cârlig trecut prin ureche. Dece?

— Doamne! ţipă Blessy, fără să şi dea seama că ţipase în gura mare.

Zets se apropie.

— Nu plânge, băiete, spuse el. Nu-i bine.

Blessy auzi glasul domol şi adânc. Nu, se gândi, n'o să plângă. Dece să plângă? Ce putere avea dumnezeu, când tu îi rogi, şi ei te doboară la pământ? Dar nu, n'o să se lase! Tu zaci şi ei calcă peste tine! Fac din tine un vagabond!

Un vagabond! Doamne dumnezeule. Vasăzică asta o să ajungă şi el? Un vagabond, ca Benson? Un orb care-şi târăşte viaţa de pe o zi pe alta şi care cerşeşte o îmbucătură! Asta nu! El nu! Chiar de-ar fi să trăiască un milion de ani. Mai bine întoarce lumea cu josul în sus, o sfâşie toată!

Sări în picioare. Îndelungii şi amarii ani trăiţi ardeau mocnit în el. Parcă se înnăbuşea. Într'o clipă, luase foc la gândul miilor de zile şi nopţi — la gândul frigului, singurătăţii, groazei, umilinţelor de nespus. Deodată se aprinse în el o dorinţă oarbă, din adâncuri, copleşitoare de a izbi, acum, acum, în clipa asta, acum!

Ţipă! Urla ca o fiară. Puse mâna pe un pat şi-l răsturnă. Smulse un pantof din braţele lui Knox şi sparse becul electric. Izbi din răsputeri cu pantoful în perete.

„N'or să poată – urla el – din mine n'or să facă un vagabond. Nu. Din mine nu, nu.''

Umbla ca turbat prin odaie, fărâmând tot ce-i cădea în mâini, smulgând aşternutul, răsturnând dulapurile. Faţa lui mare şi osoasă se aprinsese, gura-i era deschisă şi părul ca o coamă sălbatică.

Ceilalţi amuţiseră, ferindu-se din calea lui, îngroziţi de începutul acestei crize de fuirie.

Baldy, portarul de noapte, intră în odaie strigând:

— Ce dracu faceţi aici? şi-l înşfacă pe Blessy de amândouă braţele. Stai, nenorocitule! Ai înnebunit?

Îl scutură cu putere şi Blessy se potoli. Schimbarea se petrecu brusc. Rămase moale, istovit; mâinile îi tremurau, iar faţa îi era lividă de mânie şi durere.

— Ce dracu ai, băiete, întrebă Baldy, îndepărtându-se de el. A dat strechea în tine, sau ce?

Blessy nu-i răspunse. Gâfâia, gârbovit.

Reynolds se apropie de el şi-i atinse braţul cu mâna.

— Ştiu eu ce vrei – îi spuse el cu blândeţe – dar nu te pricepi să începi! Nu cu pereţii! Nu cu pereţii vrei tu să te lupţi!

— Sunt un nenorocit, zise Baldy. Ăsta nu mai e hotel, e casă de nebuni! Îşi frecă creştetul pleşuv cu palma. O să plăteşti tot ce ai stricat, auzi, Blessy?

Blessy se duse la patul lui şi îşi luă şapca şi scurta. Baldy îl apucă de braţ. Încotro o porneşti?

— N'avea grijă că nu fug, îi răspunse. Nu fug fără să plătesc.

— Vorbim noi mâine, spuse Reynolds.

Blessy ridică din umeri şi ieşi.

— O să înveţe, şopti Reynolds. Are stofă băiatul ăsta! O să înveţe!

— Şi tu, hai? întrebă Baldy. Ai căpiat şi tu?

— Râzi, cât mai poţi râde, îi spuse Reynolds. Când te-oi lovi, şi tu, la rândul tău, o să descoperi şi tu ce trebue să descoperi!

— Eu. Şi eu Morgan… spuse Baldy. Căscă… Ascultaţi, băieţi, eu sting lumina… La mulţi ani şi, pentru numele lui dumnezeu, nu mai faceţi tărăboi în noaptea asta!

— Cum o să dormim cu el aici? întrebă Luke arătând spre cadavru.

— Că doar n’am să-l iau cu mine!

— Zău că nu-mi place să-l ştiu aici! spuse Luke.

— Treaba ta, îi spuse Baldy. Hai, culcă-te! Într’un ceas au să-l ia. Hei! Dar ia stai! observase scurta de pe braţul lui Luke. De unde ai haina?

— Mi-a dat-o…

— E a lui O’Shaughnessy, nu? întrebă Baldy.

— Aşa cred. Ei şi?

Baldy i-o luă.

— Mi-era dator chiria pe o săptămână. Haina rămâne la mine.

— Nu poţi să mi-o iei! protestă Luke cu înverşunare. El mi-a dat-o! Ăla!

— Las-o, când îţi spun, că de nu, pun să te aresteze pentru furt!

Mâinile lui Luke căzură dealungul trupului.

— Nu-i frumos ce faci! spuse el.

Baldy rânji:

— La mulţi ani!

Şi ieşi.

Zets scuipă cu sete pe duşumea.

— Lumea asta blestemată nu e bună la nimic!

Reynolds râse încetişor. Îşi acoperi ochiul umflat cu mâna roşie la încheieturi şi clipi fericit către lunganul de polonez.

— Asta-i prima lecţie! spuse el. Aşa am început şi eu. Lecţia a doua e să ştii dece! Ştii dece?

Zets se uită la el, trezit parcă dintr’un somn adânc.

Reynolds râse şi-şi arătă ochiul umflat.

— Uite aici. M’a pocnit un controlor de metrou, fiindcă am vândut un ziar. Un ziar *muncitoresc*. Ştii dece?

Zets îl privi nedumerii.

— Vino’ncoa, spuse Reynolds şi îl luă pe Zets de braţ.

— Unde? întrebă lunganul.

— Hai la spălător, îl îndemnă Reynolds. Vreau să stăm de vorbă.

Şi, luându-l de braţ, ieşi cu el pe uşă.

Luminile se stinseră.

Luke Hall se apropie de bătrânul Knox.

— Nu te superi dacă mă culc lângă dumneata? întrebă el sfios. E noaptea de Anul Nou şi n'aş vrea să fiu singur.

— Deloc, deloc, răspunse bătrânul politicos, apoi coborî vocea până la şoaptă. Tare-mi pare bine că ăla n'a văzut şi pantofii.

Ţinea strâns pantofii mortului, câte unul sub fiecare braţ.

— O să-mi lipsească haina, spuse Luke trist.

— Ştii? exclamă bătrânelul de parcă'ar fi făcut o descoperire. Am dus o viaţă grea! Da, domnule! E noaptea de Anul Nou şi pot s'o spun! Am dus o viaţă de câine! Îşi netezi barba. Toată viaţa am vrut să mă fac doctor – mai spuse el, dus pe gânduri dar n'am avut parte de învăţătură. Întâi am stat la ţară, cu ai mei, dar ei nu puteau să mă dea la şcoală. Pe urmă am fost vatman pe Brooklyn, dar nici cu asta n'am făcut nici'o ispravă. Nimic nu mi-a mers. Se opri. Acum, cred că-i prea târziu, încheie el cu tristeţe.

— Aş vrea să fiu bogat, şopti Luke. Dar n'am avut niciodată parte de o slujbă bănoasă.

— Da – spuse şi Knox – dacă stai să te gândeşti, îţi dai seama că dumnezeu a fost vitreg cu noi toţi care suntem aici. Eu unul simt că am avut toate însuşirile ca să fac ceva în viaţă, dar, nu ştiu dece, n'am izbutit niciodată să răzbesc. Cu cât am muncit mai din greu, cu atât mi-a mers mai prost. Dar nu mă las! Poate că până la urmă tot am să răzbesc!

— Mi-ar plăcea să intru într'o afacere din acelea mari de pe Wall-Street, spuse Luke. Ăsta-i drumul!

Bătrânul îşi frecă ochii cu încheieturile mâinilor, ca un copil somnoros:

— Sunt frânt de oboseală, se plânse el şi se căţără în pat. Băgă pantofii mortului sub pernă: Nici în dulap n'am încredere, când e vorba de

pantofi buni ca ăştia! Şi lăsându-şi capul pe pernă, adormi.

Luke îşi mută lucrurile pe patul de lângă Knox, îşi scoase salopeta, se culcă şi îşi trase pătura pe ei. Se simţea bine la căldură.

Încăperea, în care larma străzii pătrundea înnăbuşită, era cufundată în întuneric.

Luke se întoarse spre bătrân.

— N'ai vrea să cântăm un imn împreună? Mă simt atât de singur! Hai să sărbătorim şi noi Anul Nou!

Knox nu-i răspunse.

— Dormi?

Bătrânul sforăia.

„Mi-ar fi plăcut să cânt cel puţin câteva imnuri, gândi Luke amărât. E noaptea de Anul Nou. Aşa era la noi obiceiul!“

Smiorcăi din nas şi se întoarse pe o parte. Sus, începea probabil masa aceea grozavă. Îi era foame. Se întreba ce-o mai fi pe acasă. Poate că şi ai lui erau flămânzi.

Stătu liniştit câteva minute. Pe urmă începu să-şi cânte singur în şoaptă:

— Binecuvântările toate
Să le numeri pe rând…

Se opri; apoi continuă:

Binecuvântările toate
Să le numeri pe rând,
Să le porţi într'un gând,
Înfăptuirile domnului fie lăudate.
Să le numeri pe rând,
Să le porţi într'un gând.
Ale domnului fapte
Fie lăudate!

„E un imn frumos,” îşi spuse el.

Dar dacă nu găseşte slujbă?

Simţi că i se pune un nod în gât. Îşi îngropă faţa în pernă şi plânse liniştit.

— O doamne, Isuse Christoase – se ruga el – am atâta nevoie de o slujbă! Trebue să-mi dai una, ca să nu mor ca bietul băiat care a murit în noaptea asta. Ai să mă ajuţi, nu-i aşa? Facă-se voia ta!

XII

MIEZUL NOPŢII

În odaie era tăcere.

Oamenii dormeau.

Benson intră bălăbănindu-se în odaie, îşi dibui patul şi se trânti pe spate, cu ochii în tavan. Hunchy se răsuci şi tuşi. Bătrânul Knox dormea tun; sforăia. Luke adormise ghemuit ca un copil, cu faţa încă udă de lacrimi.

La spălător, un omuleţ, cu ochiul umflat şi mărul lui Adam proeminent, umbla încoace şi încolo cu un muncitor polonez ciupit de vărsat. Omuleţul vorbea, iar omul cel voinic îl asculta atent, cu seriozitatea şi concentrarea întipărită pe faţa lui smeadă.

Oraşul aştepta miezul nopţii.

Afară izbucniră deodată sunete de corn, dangăt de clopote şi strigăte. Se stârni un tumult înnebunitor, sălbatic. Clopotele bisericilor sunau, taxiurile clacsonau, oamenii se strigau unii pe alţii şi se îmbrăţişau.

Era miezul nopţii.

Era Anul Nou!

Era sărbătoare!

BUN RĂMAS

Olga Bakovchen şedea în odaia plină de oameni şi se uita ţintă la tatăl ei. Îi venea să plângă. Trebuia să plângă. Maică-sa n'o slăbea din ochi şi nici frate-său, Charlie. Toţi vecinii, toţi enoriaşii, preotul Marty Kristoff, unchiul Raditch, toţi stăteau cu un ochi la taică-său şi cu celălalt la ea.

— Cel puţin de n'ar arăta aşa!

La căpătâiul tatălui ei ardeau două lumânări înalte. În odaie era zăpuşeală şi oameni mulţi; toţi se rugau şi-şi suflau nasul. La picioarele sicriului, preotul se bălăbănea într'o parte şi alta slobozind un val de cuvinte de neînţeles.

Olga se uită la el. Ochii lui negri erau aţintiţi asupra ei, iar barba deasă i se bâţâia împroşcând parcă şi ea cuvinte. Olga se răsuci pe scaun. Ce rost aveau toate rugăciunile astea? Tot nu ajutau la nimic. Într'adevăr, la nimic. Şi fiindcă preotul tot n'o slăbea din ochi, se întoarse.

„Dă-l naibii, îşi spuse ca în gând. Dece se tot holbează la mine?“

— Tăticule! strigă deodată fratele ei Charlie, îndurerat. Tăticule!

Olga se supără. Cogeamite mogâldan să strige: „Tăticule!“

Dacă cel puţin n'ar arăta aşa!

Lumânările ardeau şi odaia gemea de lume: „Dece nu plângi?“ „Trebue să plâng! încercă ea să se convingă. Tata a murit, trebue să plâng.’’

Preotul vorbea repede-repede în limba poloneză, dar tata tot nu putea să-l audă. Tatei îi plăcea să vorbească poloneza. Uneori, jos, pe malul râului, fredona câte un cântec. Fusese un om voinic. Avusese o voce foarte dulce pentru un om aşa de voinic ca el.

Olga îşi ridică fata. Toată lumea se uita la ea:

— Dece nu plângi?

— Nu pot, spuse ea. Nu pot. Dacă cel puţin n'ar arăta aşa!

Un nod i se ridică în gât: nimeni n'o auzea.

Ce-ar fi dacă s'ar scula deodată şi-ar pune gramofonul? Toată lumea ar sări în sus! Tot n'or să-l mai folosească de-acum încolo… Unchiul Raditch vrea să le dea şase dolari pe el. Se îmbogăţeşte, unchiul Raditch. Îndată după desfiinţarea prohibiţiei şi-a deschis un local. Vrea să-i dea lui Charlie o slujbă, dar ce folos dacă Charlie surzeşte? Ca să ceară o bere, clienţii ar trebui să răcnească! O plăcere pentru ei! Aşa că mai bine să-l cumpere unchiul Raditch, gramofonul, că cei şase dolari o să pice cum nu se poate mai bine.

— Dece nu plângi?

În odaie izbucni un bocet şi Olga îşi întoarse faţa mută şi chinuită.

— Vreau să plâng, mamă.

Îşi apăsă mâna peste nodul din gât.

— Vreau să plâng, mamă… Mamă, ce groaznic arăţi!

Faţa mamei ei se schimonosise. Avea milioane de sbârcituri şi lacrimile îi curgeau şiroaie. Se uita la Olga şi clătina din cap. Toţi ochii erau aţintiţi asupra Olgăi, şi rugăciunile pentru mort veneau ca o apă!

— Cel puţin de ar arata aşa cum arăta tata! Dar acum nici nu mai seamănă cu el!

De când ţinea minte, faţa tatălui ei fusese lată, arămie, uneori mai aprinsă, îndeosebi atunci când se întorcea dela muncă. Douăzeci şi opt de ani

stătuse în vâlvătaia cuptorului din oţelărie, şi acum faţa lui era albă ca a unui copil bolnav, iar pielea i se lipise de oase. Olga se gândi: „Blestematul ăla care l-a îmbălsămat!…“

Preotul vorbea acum în şoaptă şi buzele i se mişcau cu repeziciune. Barba, deasă, tot i se mai bâţâia. Slujba era pe sfârşite. Au să povestească tuturora ce fată nesimţitoare este ea. Nu voise să plângă…

În spatele preotului, pe perete, atârna o fotografie veche dela nunta părinţilor. De câte ori nu se uitase Olga la ea! Fusese făcută acolo, departe, în ţara în care trăiseră părinţii ei înainte. Avea o ramă ovală. Amândoi păreau foarte ţepeni. Tata era în haine negre; mama în alb – poate în mătase. Tata stătea drept – cât era de înalt – şi acum, tata… tăticul ei… cât era de înalt… într'o cutie veche… într'o cutie veche… într'o cutie… Şi nu se vedea decât până la piept… Bara de oţel îl tăiase în două şi tot sângele i se scursese din el. Din tatăl ei…

Olga trase aer în piept şi sângele îi năvăli ca un val de foc în obraji; un hohot adânc şi sfâşietor i se rupse din piept. Începu să plângă cu lacrimi fierbinţi, amare, care i se prelingeau pe mâini şi-i cădeau, repezi, în poală.

Ceara picura de pe lumânări, preotul se bălăbănea, şi toţi se uitau la bătrânul Bakovchen, care avea pielea albă, întinsă pe oase, şi un obraz ca de copil bolnav. Trupul lui voinic fusese retezat în două de o bară de oţel. Olga, în genunchi, se târa spre sicriu strigând: „Tăticule, vino înapoi!“. Pe urmă, slujba s'a sfârşit.

Se întorseseră dela cimitir după amiază târziu. Acum, gata cu plânsul. Oamenii au să se înghesue la mâncare.

Olga mergea singură. Era frig şi străzile pustii. Mergea încet şi pantofii îi scârţâiau abia auzit pe pământul bătut.

Jos, la oţelărie, un cuptor Bessemer îşi arunca flăcările spre cer, însângerând norii întunecaţi. Olga se opri şi se uită într'acolo. După o clipă, strângând din buze, se întoarse.

O luă în sus, pe deal. Un vânt aspru şuiera şi-i biciuia poalele paltonului. Se cutremură şi-şi lăsă capul în jos. Simţea înăuntrul ei o greutate rece, apăsătoare, pricinuită de durerea din ziua aceea lungă, nesfârşită şi grea, de slujbă, de plânsetele sguduitoare, greu de suportat, de bulgării grei de pământ asvârliţi cu lopata când se închisese groapa şi tatăl ei rămase dincolo.

„Parcă-s moartă, se gândea ea. Parcă-s moartă pe dinăuntru."

Lăsă capul mai jos şi urcă dealul. Acasă probabil că se adunaseră cu toţii în jurul mamei. Plângeau şi aşteptau masa. Au să mănânce cei şase dolari pe care îi vor lua pe gramofon, dacă nu şi mai mult. A doua zi, şi în ziua următoare, săptămâni în şir, au să plângă. Au să plângă până or uita sau până când Charlie o să alunece, o să-şi piardă mâna într'un cilindru, şi au să-l aducă şi pe el acasă. Se înfioră uşor. „Lua-le-ar dracu! Lua-le-ar dracu pe toate!"

Se împiedică de o piatră şi blestemă. Ontario Street! Strada ei! Acolo se născuse, de acolo pornise la şcoală şi la lucru, dar blestemată să fie dac'o găsi-o moartea tot acolo! Pe o stradă care nici măcar pavată nu e! Într'un oraş cu oţelării! Nu! Nu voia să se mărite cu un bleg ca frate-său Charlie, care surzeşte la douăzeci şi trei de ani într'o fabrică de cuie pentru trei zile de lucru pe săptămână! Nu voia să bată toată viaţa drumul care duce dela o stradă nepavată, urcând patruzeci şi opt de trepte, până la o magazie de scânduri cu trei încăperi, clădită pe vremuri de proprietarii fabricii care au şi uitat de ea! Nu vrea ca bărbatu-său să fie lovit de o macara sau să cadă la pat, pentru ca peste o săptămână să fie svârlit afară! Nu, pentru nimic în lume! Nu!

Începu să urce treptele care duceau spre casă, ţinându-se de rampa care se bălăbănea. Şase, şapte, opt, nouă, zece, unsprezece – nu, pentru nimic în lume! Mai e un autobuz la douăsprezece; bun şi ăla! „Dece nu? Dece dracu nu? Douăzeci şi două, douăzeci şi trei, douăzeci şi patru… Dece dracu nu?“

La unsprezece, Charlie intră în odaia ei. Charlie era un băiat voinic, abia încăpea pe uşa strâmtă. O privi tăcut, cu supărarea întipărită pe faţa lui mare, osoasă.

Într'un târziu îi făcu semn cu capul:

— Hai, oamenii se duc pe la casele lor.

Olga se întoarse brusc cu spatele spre pat.

— Dar ce-i cu tine? o întrebă el. Ce-i cu tine? Dece te-ai închis aici?

Olga îşi întoarse privirile dela el:

— N'au nevoie de mine… Nimeresc ei acasă şi fără mine…

— Ce? Charlie îşi înclină capul, punându-şi mâinile pâlnie la ureche. Ce-ai spus?

Olga se aprinse de furie. Simţea că o năpădeşte aceeaşi mânie oarbă care punea stăpânire pe ea ori decâteori Charlie n'o auzea.

— „Ce?“ îl îngână ea. Îşi aplecă capul şi-l imită cu o mânie sălbatică: „Ce-ai spus?“

Charlie rămase o clipă nedumerit.

— Ce i cu tine? N'ai un pic de respect pentru tata?

Olga tăcu, strângând din buze.

— Hai! Pleacă şi mama! Noaptea asta doarme la unchiul Raditch.

Olga nu se mişcă. Era aprinsa la faţă. Dacă nu pleacă, o să-i spună: „Auzi, idiotul! Idiotul ăsta surd! Tâmpitule, dece trebue să lucrezi într'o fabrică de cuie?“

Charlie vru să spună ceva.

— Bine! izbucni ea. Vin! Auzi? Vin!

Şi se îndreptă spre uşă.

Charlie se uită spre pat.

— Ce vrei să faci? întrebă el. Dece-ţi faci bagajul?

— Vezi-ţi de treaba ta!

Ieşi pe uşă.

Charlie se mai uită odată la valiză. Apoi o urmă.

Preotul plecă ultimul. Doamna Bakovchen îi oferi un ultim pahar cu vin. El bău şi-o binecuvântă, murmurând un cuvânt de mângâiere şi doamna Bakovchen izbucni în plâns. Îmbătrânise mult în ultimele zile. Acum, cu faţa sbârcită de plâns şi cu spinarea uşor încovoiată, părea într'adevăr o femeie bătrână.

Unchiul Raditch o ajută să se îmbrace. Preotul se uită la ceas, oftă uşor şi plecă.

Charlie se învârtea în jurul maică-si, încercând s'o mângâie, netezindu-i şalul gros de pe cap. Ea se sprijini de el şi plânse. Băiatul o mângâie neîndemânatic, cu mâna lui mare. Mama o sărută apoi pe Olga. Fata stătea ţeapănă, cu ochii uscaţi, cu buzele strânse.

Plecară.

Acum era linişte. După o clipă se auzi din stradă sgomotul motorului automobilului şi Olga se întoarse în odaia ei. Charlie o urmări cu o privire stupidă – apoi se repezi în urma ei.

O găsi lângă pat. Îşi făcea geamantanul.

Rămăsese în prag, umplând cu trupul lui toată uşa. Ea îl văzu, dar nu se opri. Charlie o privea, îşi muşcă buzele, încruntat, şi-şi frecă coapsa cu mâna. Apoi făcu brusc un pas înainte.

— Ce vrei să faci? o întrebă el.

Olga nu-i răspunse.

— Ce vrei să faci?

Ea se întoarse:

— Plec.

— Ce?

— Mă duc, strigă ea.

— Unde?

— Habar n'am!

— Când te'ntorci?

— Nu mă mai întorc…

Băiatul se opri, gâfâind. Apoi izbucni:

— Eşti nebună? Ce tot îndrugi acolo? Unde te duci? Ce e cu tine?

Olga îl înfruntă cu amărăciune.

— Mă duc la New York. Nu mă mai întorc. Plec chiar acum! Noaptea asta!

El tăcea furios; de supărare i se tăiase răsuflarea. Apoi o apucă de braţ.

— Ce e cu tine?

Ea se răsuci, smulgându-se din mâna lui.

Tăceau şi se priveau ţintă unul pe altul. Până la urmă, însă, băiatul făcu un pas înapoi, cu faţa schimonosită de încordare.

— Olga! şi mâna îi tresări uşor. Vorbea cu glas domol, îndurerat. 'Ce s'a întâmplat?

Ea nu-i răspunse.

— Ce-i cu tine? Ce-o să se întâmple cu mama?

Făcu o pauză.

— Ce-o să se întâmple cu mama?

— Plec! şi Olga începu să ţipe: *Plec! Plec! Plec*!

Stăteau faţă'n faţă: fata îşi ţinea răsuflarea. O înnecau hohotele de plâns.

Charlie făcu ochii mari. Era îngrozit. Mâna îi tresări din nou.

— Olga, n'ai să faci una ca asta!

— Tâmpitule! Tâmpitule! Surdule! Du-te la dracu! Surdule!

Faţa lui Charlie se făcu stacojie de ruşine şi mâna i se ridică, gata s'o lovească. Fata se dădu înapoi. El o privi cu amărăciune.

— Dece era nevoie să spui asta? Dece trebue să mi-o spui mie?

Olga tăcea. Gâfâia.

— Crezi că mai era nevoie să vorbeşti despre asta? Crezi că mie-mi place să surzesc aşa, ca un tâmpit? Crezi că n'aş munci în altă parte, dac'aş găsi de lucru?

Olga îşi duse mâna la piept. Îi era rău. Greutatea cuvintelor pe care le rostise o apăsa iar ruşinea pe care o citea pe chipul fratelui ei o chinuia.

Charlie ridică glasul:

— Crezi c'aş mai lucra într'o fabrică de cuie? Cui îi place să lucreze într'o fabrică de cuie? Proasto! Când ţi-oi trage una peste bot!… şi făcu un pas înainte. Când ţi-oi trage una!

Olga se ghemui toată şi izbucni in lacrimi. Charlie o privi, cu faţa întunecată de ură. Deodată, Olga scoase un ţipăt şi se trânti orbeşte pe pat. Se izbi cu capul de marginea de fier a patului şi ţipă de durere.

Alunecă pe duşumea, dar nu se ridică. Plângea şi dădea din picioare.

Charlie o privea cu faţa strâmbată de amărăciune. În cele din urmă se pregăti să iasă din odaie. Dar, în uşă, se opri şovăind. Vorbi cu greutate:

— Trebue să rămâi aici, spuse el. Nici prin gând să nu-ţi dea că o să pleci!

Olga se ridică tăcută în capul oaselor şi îşi sprijini capul de pat. Era istovită, dar tot plângea.

— Nu mai pot rămâne aici, spuse ca. Nu mai pot munci aici.

— Ce?

Olga se străduia ca să vorbească destul de tare, ca Charlie s'o audă:

— Nu mai pot rămâne aici! Nu mai pot să lucrez la oțelărie!

— Dece?

— Nu pot!

— Ce-ai de gând să faci?

Olga îşi lăsă capul pe spate, hohotind:

— Nu ştiu! Nu-mi pasă!

— Eşti nebună?

Faţa lui Charlie era schimonosită de durere.

— Unde ai să găseşti slujbă? Ce vrei să faci? Vrei să mori de foame?

— Nu-mi pasă! se tângui ea. Nu-mi pasă!

— Nu-ţi pasă? izbucni el. Nu-ţi pasă? Nu-ţi pasă?

Ea clătină din cap plângând:

— Nu mai pot să lucrez aici, Charlie!

— Dece nu poţi? Apoi o privi deodată, pătrunzător, cu o linişte sumbră. Dece nu? Din pricina tatii?

Ea dădu din cap şi înghiţi în sec.

— Nu pot.

Charlie tăcea. Faţa i se brăzdase de durere. Începu să-şi legene capul uşor, ca şi cum ar fi încercat să alunge gândul care-l turbura. Răsufla cu gura căscată, prelung, din adâncul pieptului, atât de adâncă îi era supărarea şi mila.

Se apropie de pat şi o ridică. După ce se aşezară, începu s'o legene. Olga se rezemă de el, ghemuită în braţele lui. Era un om vornic şi alături de el ea era mică.

— Nu pot, mai spuse ea odată.

Îşi lipi capul de al ei.

— Surioară – murmură el – surioară… şi îi mângâie braţul.

Olga tremura şi plângea cu faţa pe pieptul lui. Îşi aminti deodată de vremurile când Charlie îi spunea „surioară”. Era un băieţandru, care alerga încoace şi încolo prin curtea din dosul casei. Îl vedea, iute şi sprinten, făcându-i semn cu mâna şi strigând-o, spunându-i „surioară”, în râs, cu toată duioşia stângace a oricărui băiat faţă de sora lui. Şi Olga îşi lipi capul de el, ştiind că se sfârşise cu joaca, că fratele ei avea acum douăzeci, şi trei, de ani, că era greoi şi neîndemânatic, că se apleca ca un bătrân cu mâna pâlnie la ureche, ca s'o poată auzi – fiindcă sgomotul din fabrica de cuie îl asurzise – că tatăl ei murise şi că asta era viaţa ei…

— Vai, Charlie! zise ea. Charlie, Charlie, Charlie!

Băiatul o mângâie, iar ea plângea, lipită de el.

Până la urmă, se linişti.

Ostenit, Charlie înălţă capul.

— N'ai de gând să pleci pentru totdeauna, nu-i aşa? o întrebă el.

— Ba da.

— Nu poţi să faci una ca asta! spuse el, şovăind însă.

Olga nu-i răspunse.

— Poate că te întorci?

— Poate.

Tăcură.

Se uită la ea mut, rugător. Spuse apoi:

— Ai o slujbă bună, Olga. Câştigi şaisprezece dolari pe săptămână. Dacă rămâi aici, cine ştie? Ajungi poate secretară, şi o să câştigi mai mult…

Olga clătină din cap.

— Trebue să avem grijă de mama…

Ea nu-i răspunse nici de astădată.

Urmă o pauză lungă. Apoi Charlie vorbi din nou:

— Când pleci?

— Acum, răspunse Olga.

—Mai stai până mâine!

Olga dădu din cap.

— Ai să găseşti altă slujbă, aici.

Ea clătină iar din cap.

Charlie îşi desprinse mâinile de pe umerii ei.

— Eşti nebună, spuse el amărât. Eşti nebună. N'ai să te descurci acolo. Nici slujbă n'ai să găseşti.

Ea nu-i răspunse. După o clipă, ridică uşor din umeri.

Charlie se sculă în tăcere şi trecu în odaia de alături.

Olga rămase câtva timp pe loc, năucită. Pe urmă se ridică şi se apucă iar de bagaje. Faţa i se umflase de plâns, dar gura îi rămăsese strânsă, buzele tivite cu îndârjire. Se opri puţin şi se duse până la uşă, dornică să ştie ce face Charlie. Băiatul şedea pe un scaun și-şi mânca unghiile. Olga se întoarse.

După ce şi închise valiza, se pudră şi-şi puse pardesiul. Apoi trecu în odaia alăturată.

Se uitau unul la altul, şovăind şi ferindu-şi privirile.

— Eşti nebună, spuse el.

Ea tăcu.

— Ai nevoie de bani?

Olga clătină din cap.

— Dar cum o să pleci fără bani?

— Am salariul de săptămâna trecută.

Apoi mai spuse odată tare, ca s'o poată auzi:

— Am salariul!

— Nu vrei s'o vezi pe mama?

Olgăi îi tremurară buzele. Clipi des, ca să-şi oprească şuvoiul lacrimilor gata să se pornească. Nu spuse însă nimic. Dădu din cap şi porni spre uşă.

Charlie sări de pe scaun.

— Să-ţi duc geamantanul până la staţie.

Olga dădu din cap şi-i şopti:

— Pune-ţi paltonul! E frig afară.

El îşi luă paltonul şi şapca. Ieşiră.

Coborând scările, Olga numără treptele, una câte una, până la patruzeci şi opt. Le numără pe toate şi pe cele sparte şi pe cele crăpate şi pe cele care jucau. Patruzeci şi opt de trepte…

Era târziu şi drumul era pustiu. Mergeau repede, tăcuţi, cu buzele strânse, fără să-şi vorbască. Noaptea era rece şi întunericul, apăsător.

Lângă staţie, Charlie se opri. Stătu o clipă pe loc şi-şi muşcă buzele. Apoi o luă de braţ.

— Eşti fată tânără.. Ai grijă… Şovăia. Olga rămăsese cu ochii, în pământ. Trebue să ai grijă… Ia seama cu ce fel de bărbaţi ai de a face.

Cu o mişcare bruscă, Olga îşi ridică gura până la urechea lui:

— O să am grijă.

Charlie se uită la ea, cu toată faţa crispată.

— Eşti o fată drăguţă Olga…

Stăteau aşa, strâns lipiţi unul de altul, Charlie aplecat cu trupul lui mare ca să i poată spune ceva, Olga cu ochii la fratele ei surd, cu buzele strânse, fără să poată scoate o vorbă. În spatele lor, în spatele dealului, sub capacul unei cutii vechi, tatăl ei zăcea mort, cu trupul lui mare tăiat în două. Asta ar fi vrut ea să-i spună lui Charlie, dar nu ştia cum.

Deodată, brusc, îl cuprinse în braţe. Îşi înălţă obrazul şi şi-l lipi de al lui. Stăteau îmbrăţişaţi acolo, în strada largă, şi Olga îl săruta des şi grăbit.

— Bietul Charlie! şopti ea. Bietul Charlie.

Dar Charlie n'o auzea…

Pe urmă se desprinseră din îmbrăţişare şi porniră mai departe. Când ajunseră la staţie, autobuzul era gata de plecare. Se opriră stânjeniţi, fără să-şi mai spună nimic.

În sfârşit, cu o mişcare ţeapănă şi convenţională, Charlie îi întinse mâna. Asta a fost tot.

Olga se urcă în autobuz şi se aşeză. Se întoarse apoi şi se uită după Charlie, dar Charlie plecase, se topise în beznă.

Autobuzul porni. Ieşi din staţie şi coborî strada principală, spre şosea. Când trecură prin faţa curţilor largi ale atelierelor, Olga văzu cuptorul cel mare Bessemer aprinzând cu vâlvătaia lui cerul, ogrăzile, fabrica şi casele din jur. Privi ţintă într'acolo până ajunseră în dreptul fabricii. Când trecură prin faţa ei, şi după ce se îndepărtară, un val uriaş, fierbinte, amar, se stârni în trupul ei şi o sgudui un hohot înnăbuşitor:

— Bun rămas, Charlie, dragul meu – spuse ea – bun rămas, Charlie!

INCIDENT LA UN COLŢ DE STRADĂ

Ianuarie. O după amiază de duminică. O ceaţă umedă se lăsa apăsătoare şi deşi până atunci strada întunecoasă păruse pustie, cât ai clipi din ochi se şi strânse un pâlc de oameni.

Se adunaseră în jurul unui om beat turtă. Avea o faţă mohorâtă, cioplită ca din topor şi ţinea ochii aproape închişi. Ai fi zis că doarme. Până şi mişcările îi erau somnoroase, încete, cu toate că vădeau o încăpăţânare ciudată, stăruinţa aceea neînduplecată şi îndărătnică a omului beat, care şi-a pus în gând să facă ceva.

Voia să plece, dar nu-l lăsau cei doi poliţişti.

Poliţiştii erau oameni tineri, voinici. Unul să tot fi avut treizeci de ani; era un bărbat frumos, cu faţa albă şi pometii ieşiţi şi cu o cicatrice subţire deasupra buzei. Celălalt, mai în vârstă, durduliu şi

roşu la faţă, părea a fi petrecut ani mulţi în bătaia vântului.

Îl ţinea unul de un braţ, altul de alt braţ, şi fiindcă beţivul trăgea din răsputeri, când într'o parte, când într'alta, încet şi greoi, se clătinau şi poliţiştii odată cu el.

Poliţiştii purtau mantale impermiabile de culoare închisă, care le îngreuiau mişcările, împiedicându-i să-şi mişte braţele în voie. Din când în când, se mai slăbea strânsoarea, încercând să-şi recapete libertatea de mişcări, dar, de fiecare dată, beţivul se smucea şi trebuiau să-l prindă din nou.

Oamenii din mulţime urmăreau scena tăcuţi. În privirile unora se citea spaima, pe buzele altora mijise un zâmbet, dar toţi urmăreau încordaţi, în aşteptare parcă.

Deodată, beţivul se împiedică şi fu cât pe ce să cadă pe spate. Noroc că-l prinseseră poliţiştii din timp şi nu se lovi.

Poliţistul cel roşu la faţă spuse atunci: „Ţine-l puţin". Şi începu să-şi descheie impermiabilul.

Dar beţivul nu stătea locului. Cu ochii închişi ca un somnambul şi cu părul blond căzându-i peste faţa tânără, încercă din nou să scape.

Poliţistul cel roşu la faţă îşi scoase haina, se întoarse spre unul din privitori, un omuleţ cu o gambetă pe cap, şi-l rugă:

— Vrei să ţii asta?

Omul luă haina şi şi-o puse împăturită, pe braţ. Poliţistul făcu un pas înapoi.

În clipa aceea beţivul se răsuci, se lăsă moale şi îngenunche. Era limpede că lupta avea să înceapă dela capăt.

Cu o mişcare bruscă, svâcnită parcă, poliţistul cel roşu la faţă îşi îndoi piciorul şi-l ridică.

— Drepţi! spuse el.

Şi izbi cu genunchiul în obrazul beţivului, strivindu-i nasul. Ca scăpat de sub strânsoarea unui zăgaz, sângele ţâşni într'un şuvoi roşu, gros.

În clipa aceea, printre spectatori se iscă un freamăt – ca şi cum oamenii şi-ar fi oprit răsuflarea.

Pe urmă se lăsă liniştea. Poliţistul îşi îndreptă trupul, în timp ce beţivul rămase plecat, sprijinit în amândouă mânile pe caldarâm, fără a mai încerca să fugă. Capul îi atârna greu, iar sub pielea albă a gâtului, muşchii tremurau blegiţi. Valul de sânge se oprise. Acum picăturile groase şi roşii se scurgeau încet, căzând ca nişte lacrimi mari în băltoaca de pe jos.

Trecu un minut. Trecătorii se înghesuiau să vadă scena. Tot căutându-şi un loc mai bun, închegară în câteva minute un cerc strâns în jurul omului de pe caldarâm.

Poliţistul se uită în jos la beţiv, apoi îşi ridică ochii spre zidul de oameni. Coborî din nou privirile spre beţiv. Zidul acela compact se îngroşa mereu, se apropia mai mult, tot mai mult.

Deodată, beţivul îşi lăsă capul pe spate şi strigă:

— Vai! Mă doare, mă doare!

O mişcare undui repede prin mulţime şi se auzi un zumzet de glasuri. Un tânăr cu faţa aprinsă îşi croi drum până în faţă.

— Fă-i ceva, spuse el. Nu poţi să-l laşi aşa! Fă-i ceva!

Poliţiştii îşi ridicară repede privirile; aveau feţe uluite şi lipsite de expresie. Cel cu faţa roşie schiţa un gest cu mâna:

— De o jumătate de ceas îmi mănânc sufletul cu el.

Beţivul gemu din nou, apoi gemetele i se prefăcură în ţipete de durere şi de spaimă. Capul i se bălăbănea pe spate, iar sângele îi cădea în chiaguri groase şi reci pe gură, scurgându-i-se apoi pe haina jerpelită.

Din mulţime, cineva strigă: „Culcă-l jos! Pune-i ceva la gură!“

Tânărul care-şi făcuse loc în faţă, se aplecă şi apăsă o batistă sub nasul beţivului. Îl împinse apoi

pe spate până ce îi întinse cât era de lung pe trotuar. Poliţiştii îi urmăreau mişcările, stânjeniţi şi încruntaţi.

Timp de o clipă se lăsă din nou tăcere.

O femeie coti după colţ şi se apropie de mulţime. Să fi avut vreo treizeci şi cinci de ani; era puţintică la trup, părea flămândă, şi avea dinţi urâţi, ieşiţi în afară. Cu faţa mică şi osoasă, luminată de curiozitate, îşi croi drum prin zidul de trupuri omeneşti ca o sârmă subţire care străbate o materie cleioasă. Se uită la omul întins pe caldarâm şi păli.

Apoi cutremurată parcă de un curent electric, începu să ţipe:

— Las că vă ştiu eu! Vă ştiu eu! L-aţi snopit in bătăi! Vă ştiu eu ce vă poate pielea!

Furios, poliţistul cel tânăr se întoarse brusc.

— Ce ştii, femeie, ce ştii?

— Ştiu! ţipă ea. Dar las c'o să vă snopească şi pe voi într'o zi! O să vă ajungă şi ziua aia!

— Du-te acasă mârâi poliţistul, îndârjit. Du-te acasă. Hai, şterge-o!

Femeia însă nu se lăsă. Ţipă, tot mai ascuţit, tot mai nervos, tremurând din tot trupul.

— Bestiilor! Fiarelor! Tot două bestii ca voi m'au arestat şi pe mine odată!

— Du-te acasă, şuieră poliţistul. Crezi că nu ştiu ce hram porţi? Du-te acasă, hai, şterge-o! Îşi vârâse capul între umeri şi vorbea cu răutate. Poliţistul cel roşu la faţă se năpusti în mulţime. Vocea lui îşi recăpătase tonul dulceag dela început. Ştergeţi-o! Hai, nu vedeţi că blocaţi strada? Ştergeţi-o!

Mulţimea îşi făcu loc să treacă; după câţiva paşi se întoarse. Zidul se închise la loc. Cercul era iarăşi puternic. Poliţistul privea fix şi vorbea gesticulând:

— De-o jumătate de ceas ne tocmim cu el!

Nimeni nu-i răspunse.

Femeia care ţipase îşi coborî privirile spre beţiv. Acum stătea liniştit, întins pe jos, cu sânge pe faţă şi pe haină.

Femeia vorbi domol, cu o linişte neaşteptată:

— Staţi voi, că vă vine şi vouă rândul să fiţi bătuţi!

Pe urmă plecă, la fel de repede cum venise.

Se lăsă din nou tăcerea.

Poliţiştii priviră spre mulţime. Era alcătuită mai ales din bărbaţi. Păreau muncitori de toate felurile – în marea lor majoritate irlandezi – îmbrăcaţi cu toţii în haine de duminică. Stăteau strânşi unii de alţii, lipiţi parcă, cu trăsăturile aspre şi privirile îndărătnice.

Poliţistul cel roşu la faţă spuse apăsat:

—Nu ştie ce spune!

Vorbea ca unul care caută să se scuze:

— Nici măcar nu ştie ce s'a întâmplat!

O femeie, care stătea în rândul din faţă, îi dădu dreptate:

— Aşa e! Cine nu ştie că beţivul e mai rău ca nebunul!

Se lăsă din nou tăcerea. Oamenii priveau cu aceleaşi priviri îndârjite, îndărătnice.

— Da, da, beţivul e mai rău ca nebunul, repetă femeia.

Cineva din mulţime scoase din buzunar o bucată de hârtie şi un creion. Începu să scrie, cu ochii la poliţişti.

Cel mai tânăr dintre poliţişti păşi spre el:

— Ce faci acolo?

Omul nu-i răspunse. Îşi văzu de scris mai departe.

— Hei, dumneata! Ce scrii acolo? întrebă din nou poliţistul. Ţi s'a făcut de zdup?

— Poţi să mă bagi şi la zdup, dacă pofteşti, răspunse omul. Îmi notez numărul dumitale.

Şi vârî hârtia în buzunar.

Poliţistul tăcu şi rămase pe loc.

Un trecător se apropie şi întrebă ce se întâmplase. Cineva din fund îi răspunse:

— Un biet om s'a îmbătat, şi copoii ăştia l-au bătut pân'ce l-au scos din minţi!

Răspunsul fusese rostit tare, provocator.

— Ce ştii dumneata? făcu poliţistul cel roşu la faţă, bâlbâindu-se puţin. Jumătate de ceas ne-am târguit cu el. Ce ştii dumneata?

— Ştim, veni răspunsul liniştit. Sunteţi, sau nu, copoi?

— Ei, şi ce-i cu asta? întrebă poliţistul. Ce legătură are?

— Mie să-mi răspunzi limpede: sunteţi copoi, sau nu?

Tăcere.

— Dumneata ştii c'a încercat să dea adineaori într'o femeie? întrebă poliţistul cel tânăr.

— Ei şi?

— Cum „ei şi"? Cum „ei şi"? ţipă poliţistul. Trebue să menţinem ordinea, sau nu? Suntem păzitorii legii, sau nu?

— Sunteţi pe dracu!

— Cine-a zis asta? Cine-a zis? şi poliţistul mai vârstnic păşi bătăios înainte.

— Eu!

Un om între două vârste, îndesat, butucănos şi cu cap mare, făcu un pas înainte şi se opri cu picioarele temeinic înfipte în pământ şi cu mâinile la spate:

— Eu! Eu am zis!

— Vasăzică aşa! Dumneata! se bâlbâi poliţistul. Vrei să te bag la răcoare?

— Mă doare'n cot de ce-o să faci dumneata!

— Aha! Vasăzică, te doare'n cot? repetă poliţistul. Dar ce-i cu dumneata? Urmă o pauză. Dece vii aici ca să faci agitaţie? Se întoarse spre ceilalţi. Şi voi dece dracu nu spălaţi putina?

— N'avem de gând să facem agitaţie, dom'le, răspunse domol omul cel butucănos. Atâta vrem: să nu-l mai baţi!

— Sigur, încuviinţă altul.

— Ei, nu, că asta-i bună! şi poliţistul mai bătrân izbucni în râs. Se întoarse spre camaradul lui. Ai auzit? Grozavă!

Cel mai tânăr chicoti.

Mulţimea tăcea.

— Vorbeşti de parcă am fi cine ştie ce lighioane! zise cu amărăciune cel mai vârstnic. Eu-s irlandez şi catolic. Îmi fac datoria şi atâta tot!

— Ascultă atunci la mine, frate, spuse omul între două vârste. Ca de la irlandez la irlandez. Tot un irlandez şi un bun catolic ca dumneata m'a pocnit în scăfârlie când cu greva docherilor din 1914! Când un irlandez catolic îşi pune uniformă de copoi, e copoi. Nu mai e nici irlandez, nici catolic!

— Ar trebui să te bag la răcoare, javra dracului! izbucni poliţistul mai bătrân, înjurând. Ar trebui să te notez numaidecât.

— Voia la dumneata!

Poliţistul se uită la mulţimea din jur. Oamenii îşi întoarseră privirile.

— Mai bine ai aduce o ambulanţă, dacă eşti un irlandez atât de grozav! îi spuse omul între două vârste. Laşi un rănit să zacă pe jos!

Poliţistul îl fulgeră cu privirea.

— Du-te şi adu o ambulanţă, repetară câţiva.

— Mă duc, mă duc! spuse poliţistul. Vedeţi-vă de afurisitele voastre de treburi. Să nu mă'nvătaţi pe mine ce să fac! şi porni.

— Ad'o mai iute, să nu care cumva să ai tu nevoie de ea! spuse cineva.

Poliţistul se opri şi îşi duse mâna la armă.

— Nu te supăra! îi spuse omul între două vârste. Cercul se deschise. Poliţistul se îndreptă spre cabina telelonică din colţ.

Cercul se închise la loc.

Omuleţul cu melon, care ţinuse tot timpul impermeabilul poliţistului, făcu un pas înainte şi puse mantaua pe jos.

— Ce ţi-a venit? întrebă poliţistul. Dece-o pui pe jos?

Omul nu răspunse. Plecă repede prin mulţimea care se deschise şi-i făcu loc. Cercul masiv se închise iarăşi.

Începuse să plouă mai tare, dar nimeni nu se mişca. Acum era întuneric deabinelea.

Aşteptau ambulanţa.

— Ce v'a apucat? izbucni deodată poliţistul cel tânăr. Ce dracu v'a apucat?

Nu-i răspunse nimeni.

JOCUL

— Pe urmă sar în camion…

— Ai uitat ceva!

— Ce? N'am uitat nimic!

— Ba da, ai uitat! spuse omul. Ce-ai păţit?

Băiatul se încruntă. Era mic; să tot fi avut zece ani. Faţa slăbuţă şi ascuţită i se învineţise de frig. Clipea des ca să alunge somnul.

— Ei, haide!

— Am uitat!

— Eşti un prost! Vrei să te prindă?

— N'o să mă prindă! Lasă c'am mai jucat eu jocuri d'astea. Mă pricep!

— Cum te pricepi? Nu eşti în stare să-mi spui nici măcar ce trebue să faci.

— Uită-te numai după mine!
— Nu vreau să mă uit. Ne ducem acasă şi gata!
— Fir'ar al dracului!
— Dece înjuri? Degeaba înjuri! Crezi că aşa o să-ţi aduci aminte? Ţi-am spus de o mie de ori că nu vreau să te aud înjurând. O s'ajungi o puşlama, asta o să ajungi!
Tăcură.
Omul oftă. „La ora asta mă sculam, gândi el. Mă sculam, luam o gustare caldă şi după aceea coboram la troleibuz, cu sufertaşul în mână". Îşi curăţă zăpada de pe mustaţa deasă, neagră. „Măi, puştiule, măi — îşi spuse el – e prea devreme pentru tine. Ar trebui să te bagi înapoi în pat!"
— Ei – îi spuse el băiatului — ţi-ai adus aminte?
Băiatul clătină din cap. Faţa i se strânsese toată şi arăta mică şi necăjită.
— Doar n'ai de gând să plângi!
— Nu plâng, spuse băiatul. Ce-s eu, copil?
— Aşa s'ar zice, după cum te porţi. Nu eşti în stare să-ţi aminteşti nimic din tot ce ţi-am spus!
— O…
Băiatul ieşi din uşă şi luă o mână de zăpadă.
— Ce faci?
— Iau nişte zăpadă.
— Dar ce-s chior? Nu văd şi singur? Ce vrei să faci cu ea?
— Un bulgăr!
— Asta-i tot ce-ţi dă în gând? Parcă spuneai că vrei să-ţi ajuţi surioara?
— Păi vreau! N'o ajut?
— Nu, n'o ajuţi. La toate te gândeşti, numai la ce trebue nu! Vino înăuntru!
Îl luă brutal de braţ şi-l trase în uşă.
— Ai uitat punga! Ai uitat lucrul cel mai important. Cum să cred c'ai s'o duci cu bine până la capăt, când uiţi punga?
— N'am uitat-o, tăticule! spuse băiatul. O am în buzunar, nu vezi? Nu ştiam că mă întrebi de pungă!

— Mie trebue să-mi spui toate. Trebue să fiu sigur că ştii tot! Hai, scoate-o! S'o ai pregătită!

Băiatul scoase din buzunar o pungă mototolită de hârtie şi suflă în ea ca s'o umfle.

— Pe urmă ce faci?

— Pe urmă aştept până coteşte lăptarul după casă…

— Care casă?

— Aia de acolo.

— Aia verde?

— Nu, aia de alături.

— Dece nu aia verde?

— Vai, tăticule, ştiu toate astea! spuse băiatul. Nu-i nevoie să le mai repetăm!

— Dacă nu-mi spui, ne întoarcem numaidecât acasă!

— Pentrucă la casa verde intră deadreptul pe uşa laterală, pc când la ailaltă trebue sa ocolească toată casa ca să ajungă la intrarea de serviciu. Vezi, tăticule, că ştiu? Nu trebue să-ţi fie frică!

— Văd că ştii – răspunse omul – dar trebue să fim cât mai siguri. Ţi-au îngheţat mâinile?

— Nu prea.

— Ţine punga sub braţ!

Omul luă mâinile mici şi albe ale copilului între mâinile lui mari şi roşii şi le frecă încetişor.

— Pe urmă ce faci?

— Când trece colţul spre intrarea de serviciu, mă reped şi iau o sticlă.

— Fugi?

— Nu, merg.

— Şi dacă te vede şi fuge după tine, fugi şi tu, nu-i aşa?

— Nu, eu merg mai departe. Îl las să mă prindă şi numai după aia încep să plâng.

— Eşti sigur că poţi să plângi?

— Sigur. Am făcut exerciţii. Jenny credea că plâng deadevărat! şi băiatul râse. Am făcut-o să creadă c'am mâncat bătaie!

— St! Nu face atâta gălăgie!

— Acum mi s'au încălzit mâinile, tăticule.

— Pune-le în buzunar. Ţin eu punga. Ei, şi dacă te prinde?

— Plâng mai departe şi vii tu şi spui că mă cunoşti si că sunt băiat sărac…

— St!

Omul astupă cu mâna gura băiatului:

— Vine cineva. Fă-te că ţi-a intrat ceva în ochi!

Băiatul se uită cruciş şi deschide ochii mari. Omul se face că-i cercetează ochiul.

Un vagabond trece prin faţa lor târându-se şi croindu-şi orbeşte drum prin vârtejul de zăpadă, cu capul acoperit cu un sac gros.

„Noi o ducem mai bine ca ăsta", îşi spune omul în gând.

Îl urmăresc până ce se topeşte în perdeaua deasă a fulgilor de zăpadă.

— Acum ninge mai tare, şopteşte băiatul. Lăptarul n'o să mă vadă, de pe celălalt trotuar. Aş putea să iau mai multe sticle…

— Una ajunge! Şi după ce-i spun că te cunosc – ce se mai întâmplă?

— Pe urmă spui că-s băiat sărac, că am o mamă bolnavă, că iau laptele pentru ea şi că, dacă-mi dă drumul, ai tu grijă să nu se mai întâmple a doua oară… Asta-i tot, nu-i aşa, tăticule?

— Asta-i tot! Omul oftează şi-şi curăţă iar mustaţa de zăpadă. Ţi-e foame?

— Cam.

Omul strânge braţul copilului.

— Bine. Şi mie mi-e foame. Scuipă şi bate-te uşor peste stomac.

Scuipă în zăpadă şi se loveşte uşor peste stomac:

— Uite aşa.

Băiatul îl imită. Râd amândoi.

— Asta e ca şi cum tocmai te-ai fi sculat dela masă cu burta plină, îi spune omul.

— Sigur! Chiar adineaori am mâncat două ouă şi nişte griş, chicoteşte băiatul şi cei doi râd din nou.

— Las' că mâncăm noi ceva când ajungem acasă!

Omul se crispează. Trupul lui masiv se încovoaie.

— A venit camionul lăptarului. Ia-ţi punga! Dar să nu pleci până nu-ţi spun eu!

— Bine. Faţa băiatului se îmbujorase de emoţie. Aşteaptă, să vezi. O să meargă pe roate! Am mai şterpelit eu şi mere!…

— Mai e ceva de care nu trebue să uiţi. Dacă se'ncurcă treaba, să faci ce ţi-oi striga eu! Dacă o să strig „fugi“, s'o iei la sănătoasa! Să fugi, oriceaş face eu, înţelegi?

— Înţeleg

— Îmi făgădueşti?

— Făgăduesc!

— Orice mi s'ar întâmpla, nu uita!

— Bine.

Autocamionul lăptarului îşi croeşte încet drum pe stradă. Bărbatul şi copilul se ghemuesc în uşă.

— Aşteaptă până ajunge la gura de apă. Nu fii nervos tocmai acum! Aşa, băiete, aşa! Acum.

Copilul porneşte. O ia încet, ridicând picioarele în zăpada moale.

„Ar fi trebuit să-i spun să-şi tragă căciula pe frunte. O să-i intre zăpada în ochi“, îşi spune omul.

Respiră cu gura căscată. Pieptul i se ridică şi fiecare răsuflare i se pare ciudat de dureroasă.

Lăptarul dispare după colţ. Trupul băiatului svâcneşte înainte. Se caţără prin faţă şi intră în autocamion.

„Ce mult durează, îşi spune omul. Doamne, ce mult durează!“

Băiatul sare în zăpada moale, vâră sticla cu lapte în pungă şi porneşte repede pe stradă în jos. Lăptarul coboară aleea. Omul nu-l slăbeşte din ochi. Lăptarul coteşte şi intră în cealaltă casă de alături. Gata. Totul era în ordine. Primejdia a trecut.

Omul îşi curăţă mustaţa de zăpadă. Înghite şi respiră adânc. Porneşte după băiat.

Băiatul îl aşteaptă la celălalt colţ, cu faţa lui mică strălucind de bucurie.

— A mers bine, nu-i aşa?

— Da, fiule, minunat! spuse omul şi-l mângâie pe cap. Las' c'o duc eu!

— Pot s'o duc şi singur, spune băiatul.

— Bine.

— Ce uşor a fost, tăticule! Puteam să mai iau una!

Coboară strada în urma lui taică-său, fugind şi alunecând pe zăpada moale.

— Mâine pot să iau două, tăticule, nu-i aşa că pot?

Omul nu răspunde.

— Tăticule!

Băiatul îl trage de haină.

— Ce-i?

— Pot?

— Ce să poţi?

— Doar ţi-am spus!

— N'am auzit…

— Dacă pot să iau mâine două? E la fel de uşor. Nu-i mare lucru!

— Nu.

— Zău că pot să iau două!

— Nu!

Merg în tăcere.

— Tare-aş vrea să le spun şi băieţilor! spuse copilul.

Omul se opreşte.

— Dacă spui cuiva ceva, îţi sucesc gâtul! Îţi sucesc gâtul, auzi?

— Aud, ştiu, n'o să le spun! Aş fi vrut numai…

— Asta-i furt, spuse omul. Furt!

— Sigur, doar ştiu. Hai, tăticule, să mergem. Mi-e frig!

Pornesc mai departe, cu capetele aplecate, ca să se apere de zăpadă.

— Ți-s ude picioarele?
— Cam.
— Când o să capăt slujbă, îţi cumpăr galoşi. Şi cizme. Cizme înalte. Să umbli în zăpadă cât o să vrei şi să nu-ţi uzi picioarele…
— Poate că o să-ţi dea Ajutorul[1] nişte galoşi pentru mine, şopteşte sfios băiatul.
— Poate. Le-am mai cerut. O să le mai cer…
— Dar mie nu mi-e frică să-mi ud picioarele.
Omul se opreşte brusc.

[1] Ajutorul şomerilor.

— Ştii că hoţia e un lucru rău, nu-i aşa?
— Sigur că ştiu, tăticule!
— Ştii că am făcut asta numai pentru sora ta!
— Sigur, ştiu.
— N'am furat niciodată, spune omul. Am muncit din greu toată viaţa. Sunt un lucrător bun. Am scos-o totdeauna la capăt. Poţi s'o întrebi pe mama…
— Sigur, tăticule! spune băiatul. Nu trebue să-ţi fie ruşine. N'o să ajung un hoţ. Ştiu că nu-i bine să furi.
— Zici c'ai şterpelit mere…
— Păi, tăticule, câteodată îţi mai vine poftă şi de un măr…
— Da, ştiu, spune omul.
— Dar n'am de gând să fur. O să mă fac voinic ca tine şi o să găsesc o slujbă. O slujbă cinstită, tăticule!
Omul îşi coboară privirile spre faţa copilului.
„Pe dracu! îşi spune el în gând. La anii tăi eram cu un cap mai înalt! De, băiete, acum, nu te prea lasă ei să creşti!"
— Mi-e frig, tăticule, spuse băiatul.
Merg încet prin zăpada albă, afânată…

O SCRISOARE DELA ȚARĂ

… Cu asta cred că ţi-am răspuns la toate întrebările. Acum vreau să-ţi spun dece nu ţi-am trimis scrisoarea mai curând, aşa cum îţi făgăduisem.

Cam vreo lună după plecarea ta de aici am fost rănit grav. S'o iau însă dela început.

Mai întâi nu te supăra că, mi-e scrisul cam tremurat, dar degetele îmi sunt înţepenite şi, până azi, nici n'am fost în stare să ţin un creion în mână. Stau încă întins pe spate şi Sara mi-aduce mâncarea la pat, de parc'aş fi o iapă de expoziţie pusă la îngrăşat pentru târgul de stat! Ha! Ha!

După ce-ai plecat tu, lucrurile au mers strună. Faptul că am câştigat procesul – şi asta după ce ne-au arestat fiindcă ne-am împotrivit la alungarea lui Mogens Petrie – a dus la o întărire a uniunii noastre. Fermierii au înţeles că dacă ne unim, putem să intrăm şi noi în legea moratoriului, că putem să ne procurăm împrumuturi pentru seminţe şi nutreţ, ba că putem chiar să obţinem amânări de plată a datoriilor, etc. Bătrânul Mogens Petrie era omul cel mai fericit din South Dakota pentrucă l-am împiedicat pe şerif să-l svârle de pe petecul de pământ unde bietul om s'a statornicit încă de acum patruzeci şi şase de ani. El a fost primul om care s'a aşezat prin locurile astea. Acum munceşte cât zece pentru uniune.

Ca să-ţi dau un exemplu de ce se întâmplă pe aici, află că într'o sâmbătă după amiază am închiriat la Sulky clădirea aceea pe care o ştii şi tu, pentru un festival. În fața magazinului lui Milket pusesem un camion pentru vorbitori şi băieţii noştri vindeau *Revista Fermierului* oamenilor care se adunaseră. Crede-mă că au venit toți fermierii din ţinut care au avut destulă benzină ca să ajungă cu automobilele până acolo. Pot să-ți spun că Julius Bosco a ținut o cuvântare minunată şi că nimeni nu s'a agățat de femei sau s'a ținut de fleacuri: toată lumea a stat şi l-a ascultat. Erau vreo două mii de ascultători – jumătate din oamenii noştri – şi ne-am ales cu şaptezeci şi şase de noi înscrişi în uniune, printre care doi indieni, lucru care ne-a bucurat foarte mult, pentrucă de ei nu ne-am prea ocupat, şi-s destui prin ținut. Ştii doar că ţinutul nostru este teritoriu rezervat[1]. A fost o victorie grozavă. Cred că ți-ar fi plăcut să fii de față. Nici nu ştii cât a crescut uniunea noastră în luna asta cât ai lipsit tu!

Dar n'a trecut nicio săptămână că ne-am ales cu o surpriză la care nu se aştepta nimeni. Cred că povestea asta ne-a cam retezat nasurile. Prea eram în al nouălea cer!

[1] Teritorii unde au voie să locuiască indienii.

Ne spuneam că societatea s'o fi speriat de acţiunile noastre şi n'o să mai îndrăznească să alunge pe nimeni. Singurul om care a văzut lucrurile just a fost Henry Plut. EI ne tot spunea: „V'ați umflat în pene ca nişte curcani şi credeţi că nu mai aveţi nimic altceva de făcut decât să vă puneţi pe băutură! Lupta deabia începe – spunea el – şi-or să răspundă ei la lovituri, n'ai grijă!" Dar… cine să-l creadă? Ei, acuma însă lucrurile stau altfel!

Sâmbătă seara, la o săptămână după festival, am avut o întrunire într'o şcoală de lângă Belleville.

La întoarcere, între Sissebel şi Sulky, ne-am oprit în drum: vreo cinci automobile stăteau în mijlocul şoselei. În jur, gloată mare. Am crezut că e un accident şi ne-am oprit să vedem dacă nu-i cazul să dăm o mână de ajutor.

Ne duceam la o serată cu dans şi eram veseli cu toții, pentrucă la Belleville ne aştepta o petrecere mare, nu glumă. Erau cu noi Julius Bosco, Curt Wallace, bătrânul Mogens Petrie, Clarence Shipley şi băiatul lui Mogens, Jasper, despre care află că s'a logodit cu Emma Skarnagel. Ai să râzi când o să-ţi spun că eu îmi pusesem o pălărie nou-nouţă de panama, pe care dădusem optzeci şi nouă de cenţi. Îţi spun asta fiindcă am făcut o mare greşeală înnoindu-mă cu ea. M'am făcut – cum s'ar spune – vinovat de păcatul trufiei…

Nici n'am apucat să ieşim din maşină. Să vezi dece: cum ne-am oprit, ne-am şi trezit înconjuraţi din toate părţile de vreo treizeci de indivizi cu revolverele în mână. Nu scoteau nicio vorbă. Stăteau tăcuţi, cu revolverele îndreptate spre noi, şi atâta tot.

Îţi mărturisesc sincer că nu mi-a venit să cred. Pe unii îi cunoşteam. Nu că aş fi fost prieten cu ei, dar îi ştiam bine. Erau, de pildă, nişte fermieri din districtul Hulk. Era şi John Babec printre ei. Pe alţii nu-i cunoşteam. Mai târziu am aflat că erau din oraşele învecinate. Ceilalţi, nişte gură-cască din Sissebel, Sulky, East Britters şi de prin alte locuri, oameni pe care-i vezi pierzând vremea pe la colţuri sau cu picioarele pe masă prin cârciumi sau la tir. Dar mai erau şi câţiva granguri ca maiorul Palsen, preşedintele Ajutorului şomerilor din district, Peter Tiffer, secretarul legiunii din Sissebel, John Sondergaarde şi alţii. Dar era o adunătură de oameni atât de ciudată, că nu m'am dumirit deloc.

Pe urmă l-am zărit şi pe Emil Sutter, şeriful districtului Black Rock. Mi-am zis atunci că o fi

avut loc vreo spargere la vreo bancă şi că şeriful îi strânsese pe toţi.

Până una alta stăteam acolo – ei fără să scoată o vorbă, noi neştiind ce să spunem.

Deodată cineva din mulţime urlă:

— Ia daţi-vă jos din maşină!…

Crede-mă că timp de două secunde nici n'am mai respirat măcar, atât eram de uluiţi. Până la urmă, Julius a spus:

— Ce te-a apucat Johnny, eşti beat?

(Aici Julius avea dreptate. Erau beţi morţi. Cred că piliseră toată ziua, ca să-şi umple bine burţile pentru treaba asta murdară. Johnny e funcţionar la East Briters Trust Co, aşa că înţelegi ce căuta el în şleahta asta.)

Noi tot nu pricepeam despre ce era vorba, dar ne-au lămurit ei îndată. Sondergaarde înaintă cu un pas, făcu vânt bâtei de care nu se desparte niciodată şi sparse parbrizul. Cioburile ne-au atins pe toţi dar, din fericire, rănit n'a fost decât Jasper Petrie, care s'a ales cu un ciob de sticlă mare şi rotund cât o monedă înfipt în falcă.

Între timp, sbierau cu toţii: „Ei, vă place? Ei, aveţi de gând să ieşiţi odată?"… Un tip urla: „Ia daţi-le o porţie de gaze lacrimogene." (Până şi gaz lacrimogen aduseseră cu ei! Le făcuse rost şeriful…)

Atunci Julius a sărit din maşină. Află că pe el nu-l sperie nimic. Şi, dela război încoace, era atât de respectat de toţi, încât nici prin gând nu-i trecea că-l poate duşmăni cineva. Eu însă, care cunoşteam situaţia mai bine, mă speriasem rău de tot.

Cred că nu-l cunoşti pe Julius, pentrucă atunci când ai fost pe aici, el era plecat într'un turneu de conferinţe. E un tip voinic şi dintr'o bucată. Să tot aibă vreo patruzeci şi cinci de ani. Când s'a întors din război, districtul era atât de mândru de el, încât oamenii voiau să dea sălii de festivaluri dela legiune numele lui. Primise două medalii şi o

scrisoare dela preşedinte. Da Julius n'a vrut. Zicea: „Spuneţi-i Sala Libertăţii" (Despre asta am să-ţi vorbesc eu mai încolo).

Şi cum îţi spun, Julius înaintează târându-şi piciorul drept, pentrucă patru degete i-au fost retezate în război. Să-l auzi pe Emmet, taică-său, vorbind despre asta! Are haz! Spune: „Guvernul i-a dat lui Jolius (aşa-i spune el lui fiu-său) o medalie în schimbul degetelor, dar Jolius – nătărăul – nu crede de cuviinţă că-i un târg bun!" Ha! Ha! Lui Emmet i-e groază de război ca de dracu. Când a plecat pe front, Julius nu gândea ca taică-său, dar acum i s'a făcut groază şi lui.

Ei, şi Julius sare din maşină şi-l înşfacă pe Sondergaarde de cămaşă:

— Ce te-a apucat, Pete, ai căpiat?

Sondergaarde îşi scuipă tutunul din gură şi răspunde:

— Julius, suntem câţiva cetăţeni respectabili din districtul Black Rock… Am format un comitet de ordine şi încercăm să constatăm cine încalcă legea.

Ce zici de asta?

— Câţiva fermieri de-ai voştri – miai spune el – gândesc că voi nu vă ţineţi decât de fleacuri, leneviţi, nu vă plătiţi impozitele, nu faceţi faţă obligaţiilor şi, când şeriful vine să-şi facă datoria, vă ridicaţi împotriva lui. Află aşa dar că nouă nu ne place uniunea voastră; nu ne place fiindcă-i socialistă şi anarhistă şi vrem s'o dizolvăm!

— Vasăzică aşa, zice Julius. Tare mi se pare mie că te-au uns cu ceva, că altfel n'ai avea tu atâta râcă pe uniunea noastră!

Atunci Sondergaiarde îi trase un brânci şi începu să urle ca un apucat:

— Cu dumneata am terminat! Şi, n'avea grijă, facem noi cetăţeni supuşi din toţi blestemaţii ca tine!

— Cum ai de gând să faci asta, Pete? îl întrebă Julius.

— Uite-aşa! spune Sondergaarde, şi-l atinse de două ori. Mai târziu am aflat că i-a rupt şase coaste. I-a tras apoi cu pumnul în gât, de s'a rostogolit Julius ca un bou înjunghiat. Credeam că plesnesc când am văzut asta.

Julius e voinic, dar Sondergaarde e mai tare. Cântăreşte o sută şi mai bine de kilograme şi e puternic ca un taur. Odată a pus rămăşag cu Nils Nielson că trânteşte o iapă dintr'o lovitură. Şi a trântit-o! Când i-a dat odată una în numele tatălui, iapa s'a muiat şi s'a prăbuşit, ca trăsnită.

Când am văzut noi asta, am încercat să ieşim din maşină, dar cineva a tras cu puşca şi toţi şi-au îndreptat armele spre noi. Atunci, bineînţeles, am rămas locului.

Pe urmă lepădătura aia de Sondergaarde s'a apropiat de Julius, care zăcea pe jos, şi l-a lovit cu gheata între picioare. Şi Julius a ţipat. Crede-mă că în clipa aia mi s'a părut că Sondergaarde în mine a dat. Am uitat cu toţii şi de revolverele ior şi de tot, şi chiar dacă ne-ar fi înconjurat cu mitraliere, la fel am fi făcut. Ne-am pregătit de luptă. Chiar şi Jasper – tânărul, care rămăsese cu ciobul de sticlă înfipt în obraz şi căruia îi curgea sângele din rană şuvoi, de arăta bietul ca un porc înjunghiat.

Dar ei erau trei sau patru contra unuia de-ai noştri, şi mai erau şi înarmaţi pe deasupra. Câţiva au tras focuri de puşcă, dar cred că au făcut asta numai ca să ne înspăimânte. Erau cam nervoşi. Bănuesc că nu prea erau pregătiţi să omoare oameni…

Eu, până una-alta, m'am ales cu nasul spart, aşa că dacă m'ai vedea, nici nu m'ai recunoaşte! E ca un dovlecel în floare, vorba Sarei. Ha! Ha! Şi de atâtea picioare primite m'am ales şi cu spinarea ruptă, şi de două săptămâni zac în pat, fără griji, ca un bancher. Doar mă ştii!

N'a trecut mult şi eram cu toţii jos, la pământ, legaţi burduf. Aduseseră cu ei nişte saci goi de cartofi şi ni i-au tras pe cap. Pe urmă ne-au ars

automobilul, care erau al lui Curt Wallace, împrumutat uniunii. L-au răsturnat şi l-au rostogolit într'un şanţ. După aceea ne-au luat în maşinile lor şi ne-au dus la East Britters în localul legiunii de acolo.

Nu mi-au făcut mare lucru pe drum. Dar fiindcă o ţineam tot într'o înjurătură – mi-aduc aminte că i-am spus unuia că sunt cu toţii o bandă de canalii fricoase – tipul mi-a răspuns cu un picior în falcă. După asta mi-am ţinut gura, aşa cum ar fi trebuit de fapt să fac dela bun început. În schimb ei trăgeau tot timpul la măsea. Cred şi eu că trebue să bei ca să duci la capăt o treabă murdară ca asta!

Şi uite aşa se face că am rămas fără pălăria mea cea nouă şi frumoasă de panama. Aşa mi-a trebuit dac'am vrut să mă umplu în pene, dar cui să-i dea în gând c'o să fim răpiţi? Adevărul e că era zi de sărbătoare – se împlineau zece ani de când ne-am luat, Sara şi cu mine. (Sunny s'a apropiat adineaori de mine şi am întrebat-o dacă-şi mai aduce aminte de tine. Spune că da, că tu i-ai dat o „mămuţă" – e vorba de maimuţa pe care ai câştigat-o la târgul din Sissebel la aruncat bile! Mă tem că încă nu vorbeşte destul de bine ca să ţină cuvântări. Ce părere ai?)

Dă-mi voie să-ţi spun că emoţia cu care te alegi după o poveste ca asta e mai reia chiar decât o bătaie! Bătrânul Emmet spune că Julius umblă ca năuc. Nu-i vine să creadă că i s'a putut întâmpla una ca asta. Drept să-ţi spun, nici eu nu m'am simţit mai sdruncinat ca atunci când totul s'a sfârşit! Pot să-ţi mărturisesc că fierbeam de dorinţa de a-i trimite pe toţi pe lumea ailaltă. În timp ce zăceam în fundul maşinii care ne ducea la East Britters, îmi curgea sânge din nas în gură şi capul mi-l simțeam de parcă mi-ar fi dat cineva în scăfârlie cu un topor, lăsându-mi-l înfipt acolo, ca să am o bucurie oridecâteori se hurducă maşina. Te asigur că plimbarea aia n'a fost deloc ceeace se chiamă o călătorie de plăcere.

Trebue să ştii că nu mi-aş fi închipuit niciodată să pot urî atât de tare. Mi-aminteam cum arăta Julius în clipa în care Sondergaarde l-a lovit cu piciorul. Pe faţă nu i se citise suferinţa, deşi trebue să-l fi durut groaznic. E îngrozitor să auzi un bărbat ţipând, crede-mă! Nenorocitul părea uluit. Nici nu-i de mirare. Se cunoştea cu Sondergaarde de mic copil…

Mai mult de o oră a ţinut plimbarea aia blestemată cu maşina. Pesemne că făceau ocoluri, fiindcă le plăcea să se plimbe în răcoarea nopţii. Numai că eu aş fi ales un alt fel de a-mi petrece timpul liber. Nasul mă durea şi se umflase de nici nu mai puteam să văd din cauza lui, dar mai rău decât asta era groaza de ce o să se mai întâmple. După părerea mea, nimic nu e mai rău decât să fii îngrozit şi lipsit de ajutor. Ne spuneam că până la urmă au să se sature şi că au să ne lase să plecăm. Ni se părea că nu mai putem răbda şi alte lovituri, şi ne venea să punem mâna pe pistol şi să ne facem seama mai bine decât să-i lăsăm să ne mai ciomăgească!

Dar ei ne-au dus până'n East Britters şi ne-au descărcat în subsolul legiunii Când am intrat acolo, zău dacă nu mi s'a părut că trăiesc un coşmar! Muzică, cântece, râsete, iar de jur împrejur oameni care dansau!

Ei, dar să-ţi povestesc mai departe. Ne-au întins pe duşumele şi ne-au scos sacii din cap. Între timp petrecerea mergea mai departe. Nu lipseau nici femeile…

Când am văzut asta, am simţit că-mi crapă capul. Să'nnebuneşti, nu alta! Femei! Dansau, râdeau şi chiuiau. Băuseră bine şi nici n'au clipit când am intrat! Toată lumea era mascată şi nu era mare greutate să-ţi dai seama că eram aşteptaţi. Cât despre Julius, l-au mai bătut odată şi în Sala Libertăţii, căreia voiseră să-i dea numele lui…

Una din femei — părea tânără – se apropie de mine, se aplecă deasupra mea şi mă întrebă, dacă

vreau o ţigară, ca şi cum i-ar fi părut rău de toate câte mi se întâmplaseră. Eu am zis că da – şi atunci ea mi-a vârât în gură capătul aprins al ţigării ei. Ce zici de asta? Îţi mărturisesc că a fost singura dată în aproape douăzeci de ani că mi-a venit să plâng! Pe urmă a plecat râzând, ca dela un film cu Charlie Chaplin!

De două săptămâni de când zac în pat încerc să mă dumiresc de unde vine ura asta care îndeamnă o femeie să se poarte aşa, ca să nu mai vorbim de bărbaţi. Fireşte, unii sunt oameni bogaţi şi, prin urmare, au motiv să fie duşmanii uniunii noastre. Alţii sunt doar nişte otrepe, pe care oricine-i poate cumpăra cu un litru de whisky. Dar mai erau unii, oameni detreabă, despre care îmi închipui că s'au abrutizat! Pesemne că şi pe ei i-au doborât ultimii zece ani, cum ne-au doborât şi pe noi, şi că dacă le-a spus cineva că uniunea noastră e de vină, au crezut, fiindcă trebue să dea vina pe cineva!

La un moment dat i-am auzit pe câţiva urlând într'un colţ. Unul dintre ei sbiera că trebue să ne dea drumul. Bănuesc că începuse să le pară râu. Dealtfel, peste două zile, Julius a primit o scrisoare dela doi fermieri care spuneau că făcuseră şi ei parte din şleahta aia, dar că acum le era ruşine şi că şi-au dat demisia din legiune. Iar Emmet e de părere că acum li s'or fi deschis şi lor ochii şi că în câteva luni au să se înscrie în uniunea noastră.

Şi cum îţi spuneam, ne-iau ţinut acolo doar vreo oră, dar zău că a fost destul şi atât! Începuseră să mă doară serios locurile unde fusesem lovit şi răsuflăm cu greu. Mă chinuia mai ales gândul că oi fi fost rău lovit pe dinăuntru şi n'o să mai pot lucra la fermă, şi-mi ziceam că o am pe Sara şi patru copii destul de mici de hrănit! Dar uite că nu s'a întâmplat aşa, după cum spune doctorul. Nu-ţi mai spun cât m'am bucurat când am auzit asta. În schimb pe ăia îi auzeai tot timpul mârâind c'or să ne asvârle în gropile cu var dinafara oraşului Sissebel. Şi noi stăteam acolo legaţi burduf şi nu

puteam face nimic. Bătrânul Mogens gemea şi tu îţi spuneai în gând: „Rabd orice, numai să nu mă lovească între picioare ca pe Julius! Asta n'aş putea răbda!" Aşa gândeai. Dar, pe urmă, îţi spuneai: „Ba nu. Al naibii să fiu dacă nu rabd orice, chiar mai mult decât atât, şi n'o să mă dau bătut niciodată!" Dar oricum, a fost un ceas care s'a scurs greu, crede-mă…

Mi se pare că dintre noi toţi pe Julius îl urau mai mult fiindcă-l înjurau şi-l loveau cu picioarele. Şi-au bătut joc de el, cred eu, fiindcă în război a fost un adevărat erou şi n'a vrut să aibă nimic de a face cu legiunea lor, după ce s'au vârât în ea atâţia burtă-verzi. Dar mai erau pe acolo o mulţime de oameni care nu erau membri ai legiunii. Ba mai erau şi nişte copilandri care-şi dădeau ifose, pentrucă aveau arme la ei. Umblau semeţi de colo până colo, îţi turnau băutură în cap şi, una-două, te loveau cu bocancii lor cu ţinte sau îţi săreau cu toată greutatea pe mână şi pe urmă făceau şi pe nebunii şi spuneau zâmbind: „Iartă-mă, domnule'', de parc'ar fi fost un simplu accident! De aia m'am şi ales cu amândouă mâinile rănite!

Până la urmă ne-au scos pe o alee lăturalnică şi Sondergaarde a răcnit la noi:

— Ei, aveţi de gând să părăsiţi uniunea…?

Dar Julius, care nici nu putea să se mai scoale în picioare de lovit ce era, a spus „Du-te dracului'', şi Mogens: „Măi Sondergaarde, şobolani ca voi n'aş folosi nici ca să-mi hrănesc porcii. Ar muri otrăviţi, săracii!" Aşa i-a spus (O să zacă multă vreme în spital. I-au rupt muşchii omoplaţilor, zic doctorii, şi e bolnav rău).

După aia ne-au pus să umblăm între două rânduri de gealaţi de-ai lor care dădeau în noi. Cred că nici nu mai simţeam nimic, dar nu-mi luam ochii dela Julius care deabia se târa, în timp ce ei nu-l slăbeau deloc.

Pe urmă ne-au suit în maşini, ne-au dus afară din oraş şi ne-au lăsat acolo. Şi poate c'am fi stat

acolo toată noaptea legaţi burduf cum eram, dacă n'ar fi fost sâmbătă. Jasper s'a târât până la şosea şi s'a întins cât era de lung în drum şi curând după aceea a trecut o maşină. În maşină era unul dintre ai noştri – Saul Anderson. Când a văzut în ce hal arătam, a început să plângă!

Şi uite, asta s'a întâmplat de când ai plecat tu, şi cred că am învăţat o mulţime de lucruri de atunci. Mai întâi, am aflat care sunt sindicalişti credincioşi şi care nu; şi când o să afli, o să te miri şi tu. Unii s'au speriat, şi de atunci găsesc tot felul de pretexte ca să nu mai vină la întruniri: alţii vin şi spun c'ar trebui să stăm liniştiţi câtva timp, să nu mai luptăm ca să oprim evacuările. Dar alţii, pe care nici nu i-ai bănui, s'au ţinut bine. Oameni de ispravă ca Pete Bubnis, care înainte nu prea voia să lucreze pentru uniune, activează acum în draci. Şi alţii ca el.

De atunci întrunirile se ţin regulat, dar oamenii vin înarmaţi. Şi fac de gardă câte patru, zi şi noapte, pe la casele noastre (ale ăstora care am fost bătuţi). Şi-au întrerupt oamenii munca la ferme pentru treaba asta, deşi e vremea secerişului – măcar că nu prea au ce secera, fiindcă acum seceta e tot atât de cumplită ca şi în zilele cât ai stat la noi.

Da, chiar de a doua zi ne-am hotărât să ne înarmăm, ca măsură de apărare. La Culleyville era zi de târg şi guvernatorul era acolo. I-am trimis o telegramă, cerând ca statul să pornească o acţiune, fiindcă dela şerif ştiam că n'aveam ce aştepta de vreme ce fusese şi el de faţă la ciomăgeală. Dar guvernatorul ne-a răspuns că nu intră în competenţa lui. Îţi place? De, ce suntem noi? Nişte nespălaţi de fermieri! Gunoi, adică…

Aşa că am trimis oameni de-ai noştri prin toate magazinele, până la distanţa de şaizeci de mile, ca să cumpere muniţii. Pentrucă în unele oraşe, de pildă în East Britters, nu voiau să ne vândă. Ştii ce a făcut Saul Svenson? Luni de dimineaţă s'a dus

dea-dreptul la East Britters, a intrat în prăvălie şi a spus: „Vreau o ladă cu granate de patruzeci şi patru!“ Toţi de acolo ştiau că-i membru al uniunii, ba mai erau de faţă şi câţiva din bandă, printre care Hanky, proprietarul magazinului, care-i unul dintre cei mai afurisiţi. „La ce-ţi trebue de patruzeci şi patru?“ întrebă Hanky, şi Saul îi răspunse: „Ca să omor iepuri”. Dar Hanky de colo: „Pentru iepuri nu-ţi trebue de patruzeci şi patru! Prea sunt mari!“ Saul însă: „Ba nu, Hanky, că pe la noi iepurii cresc mari acum.” Cum îţi place? Şi Hanky a rămas cu gura căscată şi i-a vândut granatele! Dar după aia n'a mai vrut să vândă nimănui!

Şi uite, aşa a fost. Asta-i cea mai lungă scrisoare pe care am scris-o vreodată, dar să-ţi spun şi dece. Am scris-o cu nădejdea că poate ai să scoţi tu o povestire din ea, ca să ştie lumea adevărul cu privire la unele lucruri care se întâmplă în bătrânele şi dragile noastre State Unite. Niciun ziar din niciun oraş dela noi n'ar publica măcar un rânduleţ despre lucruri din astea, deşi toată lumea le cunoaşte şi vorbeşte despre ele.

Asta dovedeşte încă odată că noi, fermierii, trebue să ne unim într'un sindicat, ca să semănăm cu ciulinii, care nu pier, oricât ai încerca să scapi de ei. Nu-s frumoşi când te uiţi la ei, dar ia încearcă să-i rupi! Ha! Ha!

Sara te roagă să mai vii pe la noi şi la anul. Poate că n'o să mai fie secetă şi o să avem zarzavaturi. Zice că ai crezut poate că te ţinem la regim! Şi Sunny tot aşa zice, numai că din gura ei nu prea înţelegi multe încă…

Să-mi scrii cum îţi merge şi cum merg treburile într'un oraş mare. M'am bucurat de revistele pe care mi le-ai trimis, dar trebue să mă gândesc şi la fiţuica noastră. Pentrucă, nu-i aşa, dacă şase dintre noi zăcem în pat, e multă treabă pe aici.

Al tău,

Lester Cooley

AŞA STAU LUCRURILE

I

Pe cerul pâclos al Luizianei, soarele de miez de vară părea o pată roşie, iar celor trei oameni care călătoreau în maşina deschisă li se părea o torţă atârnată la un cot deasupra lor. Doi dintre ei se întinseseră cu mâinile şi picioarele depărtate pe locurile din spate. Îşi scoseseră hainele, îşi înfăşuraseră batistele muiate în jurul gâtului şi stăteau cu gura căscată, ca nişte peşti pe uscat. Al treilea se cocoşase la volan, cu o basma colorată în jurul capului, ca să-şi apere ochii de picurii săraţi de sudoare. În maşina aceea călătoreau un şerif şi doi consilieri, ajutoarele lui. Porniseră la drum să aresteze pe cineva – cel puţin aşa-şi închipuiau ei. În realitate străbăteau douăzeci şi cinci de mile, pe şoseaua aceea prăfuită, pentrucă Avery Smallwood le dăduse un telefon. Spusese:

— Domnule Tuckahue, te rog să aduci cu dumneata doi consilieri!

Şi domnul Tuckahue aducea doi consilieri. Mai mult decât atât nu ştiau.

După ce trecură de câmpiile întinse şi netede pe care, cât cuprindeai cu ochiul, vedeai arbuşti de bumbac crescuţi până la înălţimea genunchiului, după ce lăsară în urmă ultimul pâlc de bordeie

dărăpănate, locuite de negri care munceau la câmp, ajunseră deodată la ogoarele minunate care înconjurau casa lui Smallwood.

După drumul acela lung prin praful încins de soare, casa şi iarba verde, pomii înalţi care mărgineau şoseaua – chiparoşi, sicomori şi sălcii plângătoare, uriaşe, cu frunzişul des, asemănător algelor marine – toate acestea li se păreau oamenilor storşi de căldură din maşină ca o oază în mijlocul unui pustiu înnăbuşitor. Tânărul subţirel, pistruiat, cu figură studioasă, cu ochelari cu ramă de sârmă şi cu basma roşie – care conducea – trase adânc în piept aerul jilav, devenit pe neaşteptate proaspăt şi plăcut. Consilierul mai tânăr – cel cu gât de taur – se ridică mormăind din fundul maşinii şi clipi din ochii lui frumoşi, negri ca mura, asemneea unui copil trezit din somn. Pe faţa lui dolofană şi adormită, de prunc, în privirile lui simple, se citea mirarea, ca şi cum niciodată până atunci n'ar fi văzut un loc atât de încântător. Al treilea bărbat, şeriful Tuckahue, îşi îndreptă trupul uriaş şi colţuros din poziţia strâmbă în care căzuse şi asemeni unui animal submarin, ciudat şi acoperit cu ţepi, care se ridică din apă, îşi înălţă încet capul din piept.

Maşina se afla la o mică distanţă de şoseaua asfaltată care cotea spre casa lui Smallwood. Şeriful Tuckahue se aplecă înainte şi-l ciocăni pe tânărul dela volan pe umăr cu un deget ciolănos:

— Ia stai!

Maşina se opri în umbra unei sălcii plângătoare.

— Să stăm un pic aici, spuse şeriful.

Avea o voce seacă, răguşită, de băutor de whisky, şi un fel ciudat de a vorbi; ţinea buzele strânse şi stropşea cuvintele prin colţul gurii, ca şi cum i-ar fi fost ciudă de sforţarea făcută.

Harrison Towne, consilierul cu trupul ca un butoi şi gâtul de taur, avea douăzeci şi opt de ani şi părea un elev de şcoală, jucător de fotbal, crescut prea repede. Acum îşi ştergea alene faţa plinuţă,

trandafirie şi năduşită, şi înjura încet, cu emfaza exagerată a băieţilor de şcoală, care fumează, scuipă şi fac pe grozavii între ei.

— Doamne! strigă el. Fript sunt? Copt sunt? Crede-mă, Sam – vorbea cu şeriful – ai putea să coci un ou pe pielea mea, zău aşa! Mă simt ca un peşte fiert!

Apoi se întoarse şi-l pocni pe umăr pe Charlie Rentle, care conducea, cu o labă moale ca o fleică.

— Dar tu ce mai faci, Charlie?

— Ia slăbeşte-mă! se miorlăi Rentle. E şi aşa destul de cald!

— Lui Charlie îi e cald! spuse Harrison. Charlie e plictisit!

Îşi înfipse degetele grăsane în chica blondă, deasă, a tânărului.

— Lasă-mă'n pace! mârâi Rentle, supărat, şi îşi feri capul.

Towne râse.

— Eu îţi fac masaj pe gratis şi tu, Charlie, te plângi! Doar n'oi fi vrând să-ţi cadă tot părul? Şi continuă să râdă cu o poftă exagerată. Râsul îi era însoţit de un chicotit, de un sunet desmăţat şi obscen, ca şi cum orice lucru care-l amuza avea un conţinut ascuns, murdar. Aruncă o privire spre şerif ca să vadă dacă caraghioslâcurile lui erau preţuite sau nu, dar Tuckahue era ocupat: destupa o sticlă, porţia matinală de whisky…

De zece ani de când era şerif ai districtului Clarabell, de când renunţase la meseria de cultivator de bumbac în schimbul venitului statornic pe care ţi-l oferă o funcţie oficială, dădea jumătate de salariu surorii lui, femeie văduvă, pentru locuinţă şi masă, şi jumătate pe whisky. Nimeni nu-l văzuse vreodată treaz, dar nici beat mort nu-l văzuse cineva. Părea că ştie să se menţină la un punct mort şi bine calculat.

Acum, cu o mişcare îndemânatică a limbii, scoase un ghemotoc de tutun din gură şi-l scuipă cu o deosebită artă, în şanţ. După ce aproape un

sfert din măsura de whisky i se scurse pe gâtlej ca un şuvoi aprins, desprinse încet sticla de buze şi scoase un „aaa“ lung şi tărăgănat de mulţumire. Buza de sus i se strânse ca buza unui cal care nechează şi, o clipă, i se văzură dinţii galbeni şi neregulaţi. Pe urmă pocni din buze şi închise gura.

Şeriful era un bărbat înalt, cu braţele şi picioarele ca nişte parmaci de gard. Avea patruzeci şi cinci de ani, dar părea de cincizeci. În partea de jos a trupului său slab i se rotunjea o burticică dolofană ca un butoiaş de bere. Părea ciudată la un om atât de ciolănos, dar de câte ori pomenea de ea, faţa lui de cal se încreţea de plăcere şi Tuckahue explica cu răbdare, bătându-se pe burtă, că în rezervorul acela se afla pe puţin de şase mii de dolari whisky de prima calitate!

Acum, după ce astupă sticla, şeriful muşcă o bucată de tutun de mestecat, apoi se aplecă înainte, apropiindu-se de băiatul dela volan.

— Charlie – şueră el printre buze, domol şi cu blândeţe – Charlie, eşti un şofer bun, cel mai bun pe care l-am văzut! Faci maşina să salte ca un catâr pe care l-a apucat nevoia!

— Nu mi-ai spus să-i dau drumul mai repede? se miorlăi Charlie, obosit. Charlie ştia ce urmează ori- decâteori Tuckahue începe aşa cum începuse acum.

— Dar nu ţi-am zis să intri ’n toate gropile, îi răspunse şeriful, furios. Dracu să te ia, că mi-ai scos şi maţele din mine!

— Îmi pare rău, nene Sam, se scuză Charlie.

Intrase de curând în slujbă şi voia să se ferească de complicaţii…

— Nene? Doamne fereşte! Nene? şi Tuckahue, mirat, trase şuierând în piept o gură de aer. Te-am rugat să nu-mi mai spui nene. Ce, vrei să mă pui în încurcătură faţă de primul meu consilier? Domnule Rentle – continuă el luând o atitudine de om care face o apreciere binevoitoare dar rece – să-ţi spun

eu ce eşti! Eşti o muiere, o conţopistă! Vai de biata soră-mea, că n'o mai adună odată dumnezeu!…

Consilierul Towne se hurducă de râs.

— Vai de biata soră-mea, care, pesemne că te-a crescut pe lângă fusta ei. Altfel zău că nu ajungea, în halul ăsta! şi Tuckahue pocni cu palma în tapiseria maşinii. Aşa e, zău că-i aşa!

— Nu mi-am închipuit niciodată că o să plătesc o conţopistă ca să-mi fie consilier, spuse şeriful gânditor. Dacă n'ar fi fost îndatoririle față de rude… se opri, căci nu se mai simţea în stare să continue şi făcu un gest melodramatic, chemând parcă cerul mărturie nenorocirii ce se abătuse asupra lui.

— Cred c'am face mai bine să intrăm la domnul Smallwood, spuse Rentle ostenit. O să se supere dacă întârziem.

Şeriful făcu o mutră acră.

— Las' să se supere! spuse el cu buza de sus strânsă a dispreţ. Domnul Smallwood! Domnul Avery J. Smallwood, lepădătura clasa întâi a vestitului neam Smallwood!

Şi scuipă cu dispreţ în şanţ.

— Atunci să stăm dracului aici, fu Harrison Towne de părere. Să stăm aici până o veni iarna, că tare-i cald…

— Sigur că-i cald, murmură Rentle. Dacă n'o da ploaia, se prăpădeşte bumbacul!

— Cald! Ţi-e cald, hai? mârâi şeriful. I-auziţi-l, oameni buni! se strâmbă adresându-se parcă unor persoane invizibile. I-e cald?… Domnule Rentle, cred c'am să te dau afară! Am să te dau afară şi-o să te las să faci muncă de negru, să strângi bumbac cât e ziua de lungă, ca să afli şi dumneata ce 'nseamnă căldură, domnule Rentle!

Urmă o scurtă pauză, răstimp de supărare, în care faţa ascuţită a lui Rentle se acoperi cu pete vineţii. Deodată, ca şi cum ar fi luat o hotărâre, îşi îndreptă spinarea, îşi scoase ochelarii cu ramă de sârmă şi spuse dârz:

— Nene Sam, m'am săturat de palavrele dumitate! De dat afară, n'ai să mă dai! Află că n'ai să mă dai! Trase aer în piept. Buzele lui palide svâcniră în soare. Ce-i porcăria asta cu ajutorul pe care trebue să-l dai familiei? Las'că am vorbit eu cu mama! Vocea îi era încărcată de sarcasm. De când m'ai băgat în slujbă, trăieşti la noi pe gratis, şi ăsta-i singurul motiv pentru care m'ai angajat! Ai făcut-o pentru butoiaşul de rachiu pe care-l bei în plus în fiecare lună.. Află că nici eu nu mă prăpădesc după dumneata, nene Sam! spuse băiatul cu neaşteptată încântare. Cum mi-oi găsi o slujbă în meseria mea, te las cu bine! Şi cred că atunci când oi găsi, nenea Sam o să se târască în genunchi în faţa mea, rugându-mă să mai stau, fiindcă nu vrea să renunţe la suplimentul lui de whisky! Dar cred că n'o să stau! şi buzele subţiri ale lui Rentle schiţară un zâmbet de plăcere. Nu! Cred că o să mă mulţumesc să-ţi spun să te duci la dracu! Aşa încât te poftesc să încetezi cu vorbăria, fiindcă tot n'ajungi la niciun rezultat…

Aceastea fiind spuse, Rentle începu să-şi lustruiască tacticos sticlele ochelarilor.

Şeriful Tuckahue holbă ochii cât cepele şi, o clipă, faţă lui tăbăcită, de cal, îşi pierdu orice expresie. Pe urmă, treptat, începu să se încreţească de plăcere. Ochii lui mici, verzi şi ageri, înfundaţi în orbitele cu arcade osoase, clipiră ca nişte pietricele strălucitoare şi buza de sus i se adună desgolindu-i dinţii galbeni.

— Ai dreptate, Charlie, recunoscu Tuckahue domol, cu tonul ciudat şi plăcut, al celui care este întru totul de acord. Tot n'ajung la niciun rezultat! Îi sclipeau ochii. Şi am să-ţi mai spun ceva: când o veni timpul, Charlie dragă, o să mă târăsc în faţa ta! Da, Charlie! Şi ştii dece? Glasul i se prefăcu într'un ţipăt furios de plăcere şi răutate. Fiindcă's deştept! Când vreau eu un lucru, fac orice ca să-l capăt! La nevoie mă şi târăsc! Da, Charlie! Glasul îi devenise tunător. Banu-i totul, Charlie, banu-i

totul! Şi omul, când e deştept, se târăşte în faţa ălora care au bani!

Întinse mâna după sticla de whisky şi bău cu lăcomie. Apoi, după o clipă, îşi strânse buzele într'un zâmbet subţire şi răutăcios:

— Eu mi-am păstrat slujba fiindcă am dat bani acolo unde trebuia. Da, Charlie! Şi mi-am folosit slujba, luând bani de unde trebuia. Da, Charlie! Am lins cizmele pe care trebuia să le ling şi cizmele mele le-au lins cei care au depins de mine. Da, Charlie! Nu-i aşa, domnule Towne?

— Sigur că-i aşa, răspunse Towne râzând.

— Şi dumneata îmi lingi cizmele când îţi fac semn cu degetul, nu-i aşa, domnule Towne?

— Sigur că le ling, râse consilierul.

— Aşa şi trebue! încheie mândru, şeriful. Aşa e lumea! Dar trebue să fii deştept ca să ştii asta. Şi eu ştiu! spuse el privind triumfător spre ceilalţi. Eu ştiu! şi mai trase pe gât două degete de whisky. Ia uitaţi-vă acolo, porunci el arătând spre peluza din faţa casei lui Smallwood, unde câteva oi grase se plimbau alene la umbră. Uite ce e în stare să facă unul ca Smallwood! Un Smallwood poate să crească oi care să-i tundă iarba de pe pajiştile lui blestemate. Dar „noi“ nu putem face asta! Duse iar sticla la gură şi vorbi mai departe, în timp ce alcoolul îi gâlgâia în gâtlej: „Adu-mi doi consilieri, domnule Tuckahue!‘’ Aşa mi-a spuns „Dar ce s’a întâmplat domnule Smallwood?“ l-am întrebat eu. „Pe la douăsprezece’’, mi-a răspuns el.

Şi Tuckahue se holbă la consilierii lui:

— Ce fel de răspuns mai e şi ăsta?

Cei doi consilieri tăcură.

— Şi uite aşa, am pornit la drum în zi de dumimcă – duminică, băgaţi de seamă – şi am călătorit până aici cu nepotu-meu Charlie-Cap-de-lemn la volan, şi domnul Smallwood o să-mi spună: „Domnule Tuckahue – aşa o să zică – fii bun şi scarpină-mă pe spate!“ Şi eu ce-o să fac? Şeriful se opri, iar ochii-i licăreau ca două pietre

strălucitoare. O să-l scarpin pe spate! spuse el cu un zâmbet amar. O să-l scarpin, fir'ar să fie, oriunde o pofti să-l scarpin, încheie şeriful triumfător. Fiindcă el e domnul Avery J. Smallwood, proprietar a zece mii de acri şi a o mie de negri, şi eu o să fac ce-mi porunceşte el, de parc'aş fi şi eu un negru. Pentrucă slujbuliţa mea depinde de asta. Da, Charlie! şi Tuckahue îşi pocni palma de genunchiul lui ciolănos. O să mă duc la domnul Smallwood şi o să mă ploconesc şi o să mă frec pe burtă, şi domnul Smallwaod o să zică: „Ce om de treabă şi la locul lui! Unul ca ăsta îmi trebue în slujba de şerif!" Tuckahue sforăi fericit din nas. Bătea în canapeaua maşinii. Să fiu al dracului dacă nu m'oi târî în faţa lui pe burtă ca un muncitor negru!

Şeriful sări în picioare. Îşi îmbrăcă mantaua lungă şi neagră ca de predicator:

— Hai, Charlie, mână mai repede, că simt nevoia să scarpin!

II

Casa familiei Smallwood, construită în stil modern, în linii elegante, era înconjurată de boschete verzi, de arbori stufoşi şi de straturi gingaşe de flori. Altă casă la fel nu se afla în tot districtul acesta, în care majoritatea plantatorilor nici nu fuseseră în stare să-şi zugrăvească în ultimii cinci ani locuinţele, dar mi-te să-şi mai construiască altele noi. Ca atare, casa familiei Smallwood constituia în acelaş timp o privelişte plăcută şi un izvor de invidie arzătoare. Continuând să se îmbogăţească şi în anii de stagnare ai pieţii bumbacului, Avery Smallwood fusese un caz aproape unic în rândurile clasei avute din districtul lui. Gurile rele ziceau că e un om norocos, dar la baza succesului său stătea mai

ales spiritul său întreprinzător. În primul rând plantaţia lui era neobişnuit de întinsă; în al doilea rând îşi dăracea singur bumbacul şi – ceeace era mai important – era în consiliul unei ţesătorii din Baton Rouge care-i cumpăra bumbacul. Toate astea îi îngăduiseră să prospere, în timp ce atâţia alţii se dăduseră la fund.

Casa şi moşia bine îngrijită, livada care se întindea cale de o milă, până la hotarul plantaţiei de bumbac, garajul nou de cărămizi deasupra căruia erau locuinţele servitorilor, pajiştile cu iarbă, florile, pomii – toate astea alcătuiau o insulă a fericirii într'o mare de bordeie dărăpănate şi de ogoare pârjolite.

În dimineaţa aceasta fierbinte de duminică, în timp ce maşina deschisă cu care călătorise şeriful şi cei doi consilieri înainta pe aleea lungă, Avery Smallwood îşi întrerupse lucrul şi ieşi pe verandă, ca să vadă cine vine. Dela ora nouă picta cu pasiune. Când zări mutra întunecată ca de arici a lui Tuckahue săltând pe locul din fund, faţa i se strâmbă de silă şi se întoarse la pânza lui. Tuckahue nu-i plăcea. Nu-i plăcuse niciodată. Cu multă grijă atinse pânza cu vârful penelului, lăsând o pată mică de culoare. Se depărtă. Apoi se încruntă. Nu era bine. Deloc. Oftă nerăbdător. Nu se alesese cu nimic din timpul pierdut toată dimineaţa. Mai câştigat ar fi fost dacă s'ar fi jucat cu copiii. Şi acum venea Tuckahue…

Smallwood oftă din nou. Era un om mărunt, cu trăsături frumoase şi fine şi cu o expresie severă pe faţa oacheşă. Toată viaţa fusese amărât că este atât de scund. Niciodată nu se împăcase cu lucrul acesta, aşa cum nu se împăcase nici cu alte aspecte ale vieţii lui. „Daaa – gândea Smallwood – aşa e viaţa. Niciodată nu-ţi dă mulţumire deplină, desăvârşită; succesul închide în el, întotdeauna, şi amărăciunea desamăgirii.” Cât fusese tânăr îl amărâse numai statura lui. Acum îl mai amărau munca şi celelalte.

Munca lui! Care era, în definitiv, munca lui? Smallwood îşi punea din nou întrebarea asta, aşa cum şi-o pusese de atâtea ori înainte. Munca lui erau afacerile, sau pictura? După ce terminase colegiul, studiase câţiva ani pictura în Europa. Se întorsese cu puţin înainte de moarte tatălui său şi preluase conducerea plantaţiei. O preluase cu succes. Îmbunătăţise plantaţia; construise un darac; îşi cumpărase funcţia de membru în consiliul ţesătoriei. Era un om făcut. Avea o nevastă drăguţă, pe care o iubea, avea copii buni, capabili, minunaţi. Era fericit? Nu. Fusese vreodată cu adevărat fericit, cu adevărat mulţumit de viaţă? Nu? Niciodată. Dece oare? Nu ştia. Niciodată nu găsise răspuns. La vârsta de treizeci şi opt de ani, într'un moment când se afla mai încărcat de răspunderi şi mai plin de succes ca oricând, se apucase iar de pictură. De trei ori pe săptămână se grăbea să se întoarcă acasă din Baton Rouge ca să-şi petreacă ziua cu uleiurile şi pânzele lui, pe veranda umbrită. De un lucru era sigur: în ceasurile acelea petrecute pictând, era în stare să uite ceeace unii oameni numeau comerţ şi ceeace el ştia că e o treabă murdară de acaparator. Izbutea, în acele ceasuri, să se destindă atât de bine, încât să se poată întoarce din nou, în săptămâna următoare, la treaba aceea murdară. Acum, ca şi de atâtea alte ori în trecut, Smallwood se întreba dece nu se retrage din afaceri, dar în loc de răspuns se mulţumea să zâmbească. Ştia dece! Îi era teamă! Cine-i garanta că până la urmă n'o să se sature de pictură aşa cum se săturase şi de afaceri?

Dar şi povestea asta cu Bailey! Smallwood clătină din cap, simţind cum îl cuprinde un val de enervare. Tocmai acum, când ar fi vrut să fie singur, trebuia să-şi încordeze creierii pentru ceva stupid, care, de fapt, nici n'ar fi trebuit să se întâmple. Dar uite că Ed Bailey zăcea în pat şi urla, cu falca ruptă, în timp ce băiatul acela negru, Beecher, era în beci, sub cheie, îşi dădea seama că

nu există ieşire din istoria asta… Dar trebuia condusă cu pricepere. Fără brutalitate. N'ar fi vrut ca un negru de al lui să fie bătut sau linşat.

Maşina aceea deschisă opri. Smallwood întoarse spatele, prefăcându-se cufundat în pictură. Şi-l închipuia pe Tuckahue în faţa lui – o maimuţă uriaşă, cu dinţii stricaţi, cu ochii mici de porc şi cu limba scoasă, aşteptând o duşcă de alcool. Foarte bine, să aştepte! Să aştepte până ce i-or ieşi ochii din cap! E drept că omul are dreptul să spere că va primi un pahar de whisky în semn de ospitalitate, dar Tuckahue ăsta era un burete afurisit! Dacă-i dădea să guste dintr'o băutură de soi, nu se lăsa până nu golea toată sticla! Şi apoi Smallwood ar fi vrut să-şi poată vedea de pictura lui. Ei, dacă neghiobul ăla blestemat de Bailey şi-ar fi ţinut mâinile acasă, sau dacă băiatul ăla, Beecher, ar fi fost undeva, la vreun joc de cărţi… Uuf, şi cine ştie cât timp toată plantaţia o să fie întoarsă pe dos şi munca o să rămâie baltă, tocmai acum când bumbacul are nevoie de atâta îngrijire! Aşa-i cu negrii ăştia. Cum îi răscoleşti puţin, se aprind ca nişte copii… Auzi bocănitul bocancilor lui Tuckahue care urca scările. Mai bine n'ar fi venit aşa repede.

Dar trebuia să rezolve şi problema asta. Faptul că un negru a îndrăznit să lovească un alb nu poate fi trecut cu vederea!

III

Şeriful Tuckahue îşi lăsă consilierii în maşină şi urcă singur în verandă. Smallwood stătea cu spatele la el. Când Smallwood atinse delicat pânza cu un pic de culoare, şeriful rânji dispreţuitor. Ce mai cocoşel şi Smallwood ăsta! Ce mai caraghios cu tocurile lui cu două rânduri de flecuri şi cu pictura lui…

— Bună dimineaţa, domnule Smallwood, spuse Tuckahue tare, cu o intonaţie cordială, falsă, îndelung studiată. Ce plăcere să te văd…

— Aa – bună dimineaţa! făcu Smallwood, întorcându-se şi părând mirat. Iartă-mă, dar n'am auzit maşina! Ce mai faci?

Îi întinse mâna, strânse scurt în mâna lui mică laba noduroasă şi nădușită a şerifului, şi şi-o retrase repede.

— Minunat! îi răspunse şeriful… Văd că iar te-ai apucat de pictură, adăugă el zâmbind.

— Da, sigur! şi Smallwood îl privi cu o umbră de zâmbet ironic pe buzele lui pline. Îţi place?

Şeriful clipi. Cunoştea jocul. Dacă nu dădea repede înapoi, lepădătura asta mică o să-l întoarcă acum, pe o parte şi pe alta, aşa cum tăvăleşti un cal în nisip.

— Ţi-aş fi recunoscător dacă mi-ai spune ce părere ai, îi spuse Smallwood dulceag. Avea glasul domol, mieros. Nici urmă de ironie în tonul politicos al vocii sale.

Tuckahue studie pânza. Era un tablou impresionist, reprezentând o vacă pe care o sugea un viţel. Şeriful clipi. Nu înţelegea nimic din povestea asta caraghioasă. Se întoarse şovăitor spre Smallwood şi-i spuse cu un zâmbet pe care-l voia împăciuitor:

— Ce să fie, domnule Smalwood, mie-mi place al dracului, dar vezi că nu mă pricep deloc la socoteli din astea.

„Cu asta cred că i-am închis gura“, gândi el.

— Dar cum îţi place culoarea vacii, domnule Tuckahue?

— Va-vaca? se bâlbâi Tuckahue.

Smallwood dădu din cap.

Tuckahue studie din nou pânza. Vaca era galben- verzuie, ca o lămâie, pe un fond albastru. Înjură în gând.

— Foarte frumos, domnule Smallwood, mi se pare foarte frumos!

— Ai văzut vreodată o vacă ca asta? îl întrebă cu glas domol Smallwood.

Şeriful îşi drese glasul de câteva ori, înainte de a vorbi. Tare-i era poftă de nişte băutură.

— Parcă n'am văzut, domnule Smallwood. Dar habar n'am, la tablouri sunt clei, adăugă el grăbit. „Lepădătura dracului”, murmură el.

— Da, cred şi eu că nu prea seamănă cu realitatea, observă Smalwood, ca şi cum ideia asta nu i-ar fi trecut niciodată prin gând. Crezi c'ar trebui s'o schimb?

— Păi, habar n'am, domnule Smallwood, că nu mă pricep!

Smallwood îşi ridică privirile spre faţa încordată şi stingherită a lui Tuckahue. Buzele îi tremurau de râs stăpânit. Dar brusc, jocul îl plictisi. Parc'ar întărâta o buturugă!

— Ia loc, domnule Tuckahue, spuse el. Hai să ne vedem de treburile noastre.

Un oftat abia auzit, de uşurare, scăpă de pe buzele şerifului. Se aşeză numaidecât şi-şi încrucişă mâinile deşirate şi noduroase în poală. Tare ar fi vrut să tragă o duşcă! Nădăjduia că Smallwood tot o să-i ofere ceva…

Smallwood îşi luă paleta şi începu să depună pete mici de culoare pe margine. Amesteca vopselele încet, cu o pensulă mică şi fină. În cele din urmă, spuse:

— Am avut neplăceri aici, aseară… Un băiat negru l-a lovit pe domnul Bailey. I-a rupt falca…

— Nu mai spuneţi!

Glasul lui Tuckahue exprima uimirea, dar buzele-i rămăseseră tot strânse. Se îndreptă în scaun.

— Domnul Bailey se simte foarte rău, urmă Smallwood cu tonul lui domol, neted, lin. I-am trimis un doctor. Cel puţin trei luni n'o să poată mânca decât lapte!

— I-auzi? făcu şeriful gânditor. Trebue să fie un negru solid. Nu-i aşa de uşor să rupi falcia lui Ed

Bailey. Sau a dat cu o piatră?

Smallwood clătină din cap.

— Nuuu, nu-i deloc solid. Şi n'a dat cu nimic! Îl cheamă George Beecher.

— Nu-l cunosc, murmură şeriful.

— Aşa… Smallwood se opri o clipă cu capul lui oacheş şi frumos aplecat deasupra paletei… Cred că avea motiv. Oftă ostenit. Aseară, domnul Bailey s'a îmbătat şi s'a luat după o fetiță mulatră, sus, lângă livadă… Aşa a început…

Tuckahue se rezemă de spătarul scaunului. Un zâmbet viclean îi juca în colțurile buzelor. Îl cunoştea pe Ed Bailey şi râvnea la slujba lui. Omul oare administra averea lui Smallwood era stăpân pe patru districte, şi o ispravă ca asta putea să-l sboare…

— Mi se pare că nu-i prima oară, spuse Tuckahue rar, bucurându-se. Cum trec de paisprezece ani, lui Ed nu-i mai plac…

În colţurile buzelor îi tremura un rânjet viclean, obscen, şi ochii mici şi scăpărători îi jucau în cap. Îşi agăță degetul mare de bretea şi urmări efectul observaţiilor lui, cu ochii tintă la Smallwood.

— Nuuu, adăugă el apoi, ca şi cum şi-ar fi dat glas unui gând care-i mai trecuse cândva prin minte. Cred că nici n'o să fie ultima oară. Ed Bailey se prăpădeşte după fetiţe…

Smallwood întoarse capul; Tuckahue îl desgusta. Deodată însă înţelese: Tuckahue râvnea ta slujba lui Ed! „Ei aşi! zâmbi Smallwood în sinea lui. Decât să angajez un burete ca Tuckahue, mai bine mă las de plantație!“

Smallwood se întoarse prietenos şi spuse cu ton suav:

— Cred că-i foarte urât din partea lui Bailey, dar e cel mai bun intendent pe care l-am avut vreodată. Îi ține la respect pe şefii de district, nu-i lasă pe negri să lenevească, se îngrijeşte de toate, mai ales acum, de când lipsesc eu aşa mult…

Tuckahue îşi linse buzele cu vârful limbii şi se aplecă înainte.

— Cred că nu v'aş fi un bun prieten, domnule Smallwood, dacă nu v'aş preveni că bietul Ed Bailey nu se poate schimba. O să vă tăgăduiască tot ce vreţi, dar tot o să se ţină de prostii…

Şi Tuckahue aşteptă să i se răspundă.

— Ei, ştiu eu bine că până la urmă tot o să fiu silit să scap de el – încuviinţă Smallwood cu părere de rău – dar e un om grozav de capabil.

Tuckahue îşi plimbă din nou limba peste buze. Pe urmă se avântă:

— Domnule Smallwood, nu mă sfiesc să vă spun cinstit că mi-ar place teribil să ocup eu locul lui Ed Bailey. Mi-ar face o deosebită plăcere să lucrez pentru dumneavoastră…

— Bine! zâmbetul lui Smallwood era prietenos. Asta-i bine de ştiut, domnule Tuckahue. O să mă mai gândesc.

— Minunat, domnule Smallwood, minunat! şi ochii lui Tuckahue scăpărară. „Doamne – îşi spuse – doamne, doamne!"

— Desigur, continuă Smallwood cu aer plictisit, eu înţeleg că n'ai accepta să lucrezi pentru mine decât dac'aş putea angaja şi pe nepotul dumitale, Charlie Rentle… Dar mă tem că pe amândoi n'aş putea… se scuză el.

Faţa lui Tuckahue se făcu stacojie.

— Nici gând de așa ceva, domnule Smallwood, protestă el. De unde aţi scos una ca asta?

Smallwood ridică cu regret din umeri.

— Nici gând de aşa ceva, repetă Tuckahue. Este adevărat, l-am ajutat pe băiatul ăsta, pentrucă-i deştept, dar atâta tot. E cel mai bun consilier al meu. Gurilor rele, n'ai ce să le faci, domnule Smallwood!

Smallwood zâmbi.

— Cred însă că deocamdată e mai bine să-l păstrez pe domnul Bailey. El, cel puţin, ştie să

cultive bumbac. Dac'ai fi dumneata intendentul meu, n'aş recolta decât porumb de rachiu…

Nemai putând să se stăpânească, Smallwood izbucni în râs. Faţa şerifului se lungise ca un ştiulete de porumb. Ce nătărău fusese! Să-şi închipuie că o să capete slujba lui Bailey! Şi să creadă c'o să poată face treaba lui! Smallwood îşi înfrânse râsul.

— Uite ce vreau să fac cu băiatul ăsta negru, spuse el.

Tuckahue asculta ţinându-şi întors capul lui lung de cal. Simţea că se înnăbuşe. Îi venea să întindă mâna, să-l înşface de gât pe Smallwood. Numai un minut. L-ar fi rupt în două.

— Vreau să-l scărmănăm puţin, spuse Smallwood. Nu trebue să-l lăsăm să creada că poate să ridice mâna asupra unui alb şi să se plimbe pe urmă liber ca o vrabie. Pentru binele lui, trebue să-l învăţam minte.

— Nu-i primul negru pe care l-am învăţat minte cu mânerul pistolului, spuse şerifului morocănos. Îl îndrept eu la noapte.

— Nu, nu aşa! vocea lui Smallwood era aspră. Tocmai asta nu vreau!

— Ei, atunci spune ce vrei, îl pofti Tuckahue furios. Ce dracu trebue să fac?… Vreţi să-l trimitem puţin la reparat şoselele?

— Nuuu! Smallwood strânse buzele. Cred că nu! Beecher are mână iscusită. Şi tocmai acum, bumbacul meu are nevoie de multă îngrijire. Buruienile cresc văzând cu ochii pe soarele asta. Nuuu, cred că dacă-l speriem puţin, ajunge. Deaceea nu te-am chemat singur. Când o să vadă consilierii o să intre frica de lege'n el.

„A, vasăzică de aia! Un şerif şi nişte consilieri fac un drum ea ăsta ca să sperie pe un negru! Fiindcă aşa doreşte Smallwood!" Supărat, Tuckahue asvârli un scuipat amestecat cu tutun peste zăbrelele uşii.

— Ai grijă de flori, domnule Tuckahue, spuse Smallwood. O păţeşti cu nevastă-mea… Acum să-ţi spun ce ai de făcut, continuă el. Îl iei pe Beecher şi-l bagi în cea mai proastă celulă pe care o ai. Nici pat să nu-i dai! Îi dai, odată pe zi, o farfurie cu lături, ca să-i întoarcă maţele pe dos. Şi fă-te că ai uitat de el. Cred că după ce o să zacă flămând şi însetat câteva zile, o să i se pară că a intrat în rai când s'o întoarce înapoi. O să se gândească de două ori înainte de-a mai ridica mâna împotriva unui alb… Smallwood se opri. Ştii, nu-mi place să fac asta – adăugă cu seriozitate – dar e cu siguranţă spre binele băiatului. Dacă nu'nvaţă acum, altă dată o s'o păţească mai rău. Nu-i aşa?

Tuckahue dădu din cap.

Smallwood scoase o cheie din buzunar.

— Te rog, spune-i unuia dintre oamenii dumitale să-l aducă aici. E în pivniţă, acolo, în fund. Dar mai întâi vreau să vorbesc eu cu el.

Tuckahue coborî până la maşină şi dădu cheia consilierului Towne, cu care schimbă câteva cuvinte. Apoi Towne se târî spre spatele casei. Când se întoarse pe verandă, Tuckahue îşi scoase palăria cu o mişcare exagerată: ieşise o femeie din casă. Era doamna Smallwood. Răspunse şerifului cu un „ce mai faci?“ prietenos dar cam încurcat, care-l turbură. O urmărea cu o strâmbătură acră a gurii în timp ce ea se apropie, leganându-se, de bărbatul ei. Era o femeie de treizeci de ani, suplă, bine făcută, cu o faţă drăguţă şi placidă.

— Bună, Avy, spuse ea, când ajunse lângă Smallwood. Ce-ai făcut cu George?

Se aplecă şi-l sărută pe obraz. Era cu câţiva centimetri mai înaltă decât el. Avea un glas melodios, plin şi vibrant, puţin cântat, un glas care se potrivea cu trupul ei minunat.

Smallwood îi atinse umărul cu un gest uşor şi mângâietor.

— Acum te-ai sculat?

— Da. Şi slobozi un râs cristalin. Aşa-i că sunt o leneşă? Avy, n'ai să-l trimiţi la munca aia îngrozitoare, la şosea, nu-i aşa? întrebă ea cu seriozitate.

Smallwood clătină din cap.

— Domnul Tuckahue o să-l ţină câteva zile la răcoare…

— A! şi doamna Smallwood se întoarse cu faţa spre şerif. Ce mai faci, domnule Tuckahue?

Şeriful se înclină uşor. Era vădit că nu-l recunoscuse şi lucrul ăsta îl ustura. De trei sau patru ori până acum îi fusese recomandat.

— Îmi făgăduieşti că n'ai să-i faci rău?

— Vă asigur, doamnă.

— Altfel, n'o să ţi-o iert niciodată, spuse ea, zâmbind prietenos şi arătându-şi dinţii albi, regulaţi.

— N'aveţi nicio grijă, doamnă o asigură Tuckahue. Un băiat de negru e ca un prepelicar. Dacă-l înveţi, ştie cum să se poarte.

— Cred că ceeace s'a întâmplat e groaznic. Avy îmi făgăduise că-l lasă să fie şoferul meu cum se termină sezonul bumbacului şi eu contam pe asta…

— Da, dacă se poartă cum trebue – spuse Smallwood – o să mai vedem noi.

— Mulţumesc, Avy. E un băiat grozav de priceput. Contez pe promisiunea ta.

— Foarte bine, draga mea.

Smallwood îi atinse din nou umărul cu acelaş gest uşor, mângâietor. Plăcerea pe care i-o făcea prezenţa ei i se citi tot timpul pe faţă.

— Vine acum. Trebue să vorbesc cu el.

— Nu pot să stau şi eu?

Femeia zâmbea drăguţ, ca un copil care cere un hatâr.

— Nu, dragă.

— O! Se strâmbă uşor. Pe urmă râse. Ce bine e să fii bărbat! E groznic să fii femeie; nu-i aşa, domnule şerif? Ce părere ai?

Tuckahue mormăi, ceva. Se căznea din răsputeri să găsească un răspuns galant, dar cuvintele i se înţepeniseră în gâtlej. Mormăi ceva ininteligibil.

Doamna Srnaliwood se uită la şerif, înveselită. Lăsă să se audă un râs uşor ca un tril de pasăre.

— Dar să nu-i faceţi nimic, spuse ea.

Şi se îndreptă spre uşă, cu pasul ei frumos, uşor săltat. Bărbaţii o urmăriră cu privirea. Rămaseră apoi o clipă tăcuţi.

Femeia intrase în casă.

IV

George Beecher îşi întinse trupul amorţit şi se întrebă cât o fi ceasul. Îi era foame. De câteva ore îi era foame… Simţea cum se îngroaşă praful fin, cafeniu, care-i pătrunsese în gâtlej şi care, în ultima lună, venea adus de vânt dinspre câmpiile pârjolite de arşiţă. Îl ustura. Se vedea silit să înghită mereu.

Când auzi că cineva trage zăvorul la uşa grea a beciului se ridică în picioare. „Acu-i acu!“ gândi el şi o durere uşoară îl împunse în încheietura umflată a mâinii drepte. Aştepta nervos.

— Ei, tu de colo! vui glasul lui Towne în pivniţă. Ei, tu! Ia fă-te încoace!

Beecher se urni încet, târşindu-și ghetele spre raza de lumină care cobora pe scara de lemn.

— Ei, aici, negrule! Ce, eşti surd sau beat? Fă-te ’ncoa!

— Vin, spuse Beecher.

— Dar al dracului de greu te mai urneşti!

— E întuneric, domnule!

Beecher ajunse la scară şi urcă încet treptele. „Acu-i acu!“ îşi spuse el din nou.

Towne, care şedea în prag, se dădu un pas înapoi când se apropie Beecher. Pe urmă râse şi coborî mâna de pe revolver.

— Ei, drăcie, – spuse el – credeam că o să am de aface cu un tigru! Eşti sigur că dumneata eşti cel pe care-l caut?

— Cred, că da!

— Ei atunci, hai! Vrea să te vadă domnul Smallwood.

„Acu-i acu, “ îşi spuse încă odată Beecher.

Ocoliră casa unul lângă altul.

— Ce dracu s'a întâmplat cu tine, băiete? întrebă Towne curios. Ai fost beat?

— Nu, domnule!

— Atunci să ştii c'a intrat dracu'n tine!

Beecher nu răspunse. Mergea târşind picioarele, cu mâna umflată vârâtă, în buzunarul salopetei.

— Nici nu-ţi pasă, aşa-i? spuse Towne, dispreţuitor şi vesel totodată. Eşti doar un negru păcătos şi nici nu-ţi pasă ce-o să se întâmple cu tine, nu?

Beecher îl zări pe domnul Smallwood în uşă discutând cu şeriful Tuckahue… văzu maşina cu alt alb oprită pe alee. Merse înainte în timp ce un val fierbinte se ridică încet, uşor, în trupul lui. Auzea o voce care-i şoptea, îi vorbea, repeta mereu, mereu, ca un disc de patefon: „Asta e, consilier alb, asta e…“ Avea un simţământ ciudat. E ciudat să auzi în tine un glas care-ţi vorbeşte în timp ce tu umbli şi-l asculţi. „Asta e, consilier alb… Nu te sinchisi de ce se întâmplă. Ai înghiţit destulă spaimă până acum. Nu, mai merge aşa. Asta e, consilier alb…“

— Urcă, băiete, spuse Towne.

El rămase pe aleea de pietriş.

Beecher urcă scările. Umbla cu mişcări mecanice, ca năuc. În adâncul fiinţei sale, şoapta aceea continua să se facă auzită. Pe urmă îi văzu pe cei doi bărbaţi întorcându-se. Se uitau la el. Capul i se înălţă puţin, dar el nu-şi dădu seama de acest lucru. Umbla încet, înfruntându-i. „Acu-i acu“, îşi spuse liniştit „Acu-i acu“. Îşi simţi picioarele grele.

V

Când şeriful Tuckahue îl auzi pe Beecker urcând treptele, se întoarse să-l vadă. Rămase uimit. Se aştepta la un om mult mai voinic. Beecher era de statură potrivită şi destul de slăbuţ. Părea de vreo douăzeci şi doi de ani. Faţa, umerii goi şi braţele îi erau de culoarea cafelei. Tuckahue înţelese dece doamna dorea să-l aibă şofer. Avea o faţă drăguţă, plăcută, cu pielea netedă. „Totuşi, – gândi Tuckahue – e ceva în ochii băiatului, care nu prevesteşte nimic bun.“ Zău dacă Beecher n'avea o privire de om care are de gând să pună ceva la cale! Tuckahue îşi mângâie nasul. Un băiat de negru atât de drăguţ şi cu o privire ca asta…

Numaidecât se cunoştea. Ca şi la câini, la cai. Trebue să începi din vreme cu ei, dacă nu vrei s'o ia razna. Bine, o să înceapă din vreme cu el. O să-i scoată el gărgăunii din cap, cât ai zice peşte. Doar nu-i prima oară!

— Ia vino 'ncoa, George! spuse Smallwood.

Beecher se apropie de omul alb. Smallwood şedea cu piciorul bălăbănind peste braţul scaunului. Acum, când băiatul se afla în faţa lui, se simţea nervos. Era uşor să-l pedepsească pe Beecher. Prea uşor! Orice brută putea să facă asta. Ceeace avea el de făcut era să-i arate ce primejdie îl paşte când loveşte un alb. Aşa cum înveţi un copil ce e focul. Nu era uşor.

Timp de o clipă, calm, Smallwood îl măsură de sus până jos. Pe urmă spuse serios, grav, cu glasul lui blând, egal:

— Ei George, ce părere ai despre ce s'a întâmplat azi noapte?

Beecher nu răspunse. Îşi plecase puţin privirile. Se uita la piciorul lui Smallwood, care se legăna peste braţul scaunului. Se legăna înainte şi înapoi,

descriind un arc, şi Beecher îi urmărea cu privirile pantoful alb. Se înneca de parcă ar fi avut nisip în gâtlej. Se întreba dac'ar putea să ceară puţină apă.

— Auzi, George?

— Da, stăpâne.

Tânărul răspunse cu o voce joasă, răguşită, guturală.

Tuckahue dădu uşor din cap. Cunoştea el tonul ăsta. Se potrivea cu ochii. Ghiceai numaidecât încăpăţânarea ca un zid puternic, de nepătruns.

— Nu-mi spune „stăpâne”, George, îi atrase atenţia Smallwood. Spune-m: „domnule Smallwood”. Se opri o clipă măsurându-l cu privirea pe băiat… Îţi pare rău de ce-ai făcut, George?

Beecher întoarse ochii, ferindu-se de privirile scrutătoare ale lui Smallwood. Dădu să vorbească, dar se opri. Pe urmă îşi drese glasul şi înghiţi.

— Ce doriţi, domnule Smallwood?

Liniştit, neînduplecat, Smallwood repetă întrebarea:

— Îţi pare rău de ce-ai făcut? Vreau să-mi răspunzi, George.

Urmă o clipă de tăcere. Pe urmă Beecher înălţă capul. Simţea în el mândria, teama şi o hotărâre nestrămutată.

— Nu. Domnule! Aş face-o din nou! Un negru ar fi fost linşat dacă ar fi făcut ce a făcut Bailey!

— Un negru e linşat pentru ce-ai făcut tu, se repezi în vorbă Tuckahue. Scuipă un şuvoi de tutun peste zăbrelele uşii. Ce te-a apucat de vorbeşti aşa? Între ce faci tu şi ce face un alb e o diferenţă ca dela cer la pământ! Să nu uiţi asta!

Beecher întoarse capul. Faţa lui întunecată mocnea de ură; cei douăzeci şi doi de ani ai lui creşteau în el fierbinţi şi amari în clipa asta, ca un val care se revarsă în tot trupul. Se stârnise în el năvalnica răzvrătire şi hotărârea oarbă, nestrămutată, de a vorbi. Simţea că nu se mai poate stăpâni.

— Să-l fi lăsat să siluiască fetiţa? izbucni el. N'avea nici zece ani!

Tuckahue dădu să răspundă, dar Smallwood îi tăie vorba.

— Domnule Tuckahue – zise el acru – mă văd silit să-ţi amintesc din nou să nu scuipi peste florile soţiei mele!

—Scuzaţi, se bâlbâi Tuckahue.

Turba: „M'aş lăsa o lună de băutură, numai să pot da drumul unui porc printre florile astea afurisite!"

— N'ar fi trebuit să-l loveşti, îi spuse Smallwood lui Beecher.

Beecher făcu un pas înainte. Faţa i se schimbă de emoţia şi de patima pusă în vorbe:

— Ce puteam să fac, stăpâne? I-am spus să plece! Nici nu m'a luat în seamă. Trebuia să fac ceva, nu-i aşa? Când l-am tras înapoi, m'a lovit, m'a trântit jos. A doua oară, am dat şi eu! Ce era să fac?

Smallwood sări în picioare.

— Să-ţi intre bine în cap că n'ai voie să loveşti un alb! ţipă el supărat. Trebuia să fi alergat după ajutor, să fi strigat, să fi făcut ceva de felul ăsta – dar nu să loveşti!

Beecher tăcea, tremurând, faţă în faţă cu Smallwood. Ochii îi străluceau, i se aprinseseră de emoţie. O dorinţă nesocotită, covârşitoare, de a-l pocni pe omul acesta alb, îi svâcnea în gâtlej: să spuie odată ce are de spus, să vorbească liber, să-şi ridice faţa dela pământul negru şi să privească liber spre cerul albastru, să-şi ridice capul mândru ca o pasăre în sbor. Se înnăbuşea. Nu putea să vorbească.

Brusc, Smallwood se aşeză şi îşi şterse fruntea îmbrobonată cu batista. Îi era ciudă pe sine. Îşi ieşise din fire, şi n'ar fi trebuit. Dar, nu-i aşa, nu-ţi venea să crezi! Băiatul ăsta nu-şi vedea lungul nasului. Unde se trezea, în planeta Marte – sau în districtul Clarabell din Luiziana? Ce dumnezeu,

nu-şi dădea câtuşi de puţin seama care e situaţia negrilor în Sud? Vorbea de parcă ar fi fost un şef negru întors în Africa!… Ei, dar nu era şef negru, ci doar un biet negru care trăia pe moşia unui alb. Şi un lucru era hotărât: Beecher va rămâne la fermă şi gata! Dacă-l face şofer, îl nenoroceşte!

— George – spuse Smallwoood mai liniştit – uită de domnul Bailey. De el o să mă ocup eu. Ceeace ţi se cere acum e să te gândeşti la ce-ai făcut! Unii negri au fost linşaţi, pentrucă au dat într'un alb – ştii bine. De domnul Bailey am eu grijă.

— Cum?

Cuvântul fusese rostit în şoaptă. Trupul lui Beecher era încordat, ţeapăn, ochii lui aprinşi şi injectaţi îl priveau ţintă în faţă. Îşi pierduse stăpânirea de sine. Toată fiinţa îi era plină de insulta pe care voia s'o asvârle lumii acestui om alb. În clipa aceasta, vorbea în el toată viaţa pe care o trăise. Anii trăiţi la munca câmpului. Apele care crescuseră atâta amar de vreme rupseseră zăgazul. Puhoiul umflat izbea acum, în sfârşit, înnecând totul. Trupul, obiceiurile, puşca, biciul.

— Cum? repetă băiatul. Cum? Cum? Cum o să aveţi grijă de el? O să-l trimiteţi la ocnă? O să-l judecaţi la un tribunal de negri, aşa cum mă judecă pe mine un alb?

Smallwood se făcu roşu la faţă. Răsufla sgomotos. Pe urmă râse încet, ciudat, iar când vorbi din nou, glasul îi era neobişnuit; gâfâia de parcă ar fi fost silit de ceva să spună ce spune:

— Ce-o să se întâmple cu Bailey nu te priveşte George! Ţi-am spus că o să mă îngrijesc eu de el!

— Sigur c'o să vă'ngrijiţi de Bailey!!! Beecher se înfioră, o clipă doar, apoi rămase iar drept, ţanţoş, ca la început. O viaţă întreagă de batjocură şi amărăciune, de suferinţă şi nedreptate, se revărsa acum într'o izbucnire isterică şi nesocotită. Vorbiţi frumos dar de făcut faceţi ca toţi ceilalţi Pe

mine o să mă trimiteţi la ocnă, dar pe el nu! Ştiţi că nu! Asta-i minciună!

Smallwood îl lovi în obraz. Beecher se clătină pe spate, dar îşi regăsi echilibrul.

— Loviţi-mă, hai, loviţi-mă, daţi! strigă cu voce isterică. N'aveţi decât să mă loviţi! Când l-am pocnit pe albul ăla în falcă, am făcut cel mai bun lucru din viaţa mea. Acum nu mai puteţi să-mi faceţi rău! Nu-mi pasă ce-o să-mi faceţi!

Smallwood se opri. Rămase cu pumnul ridiciat în aer. Faţa lui oacheşă căpătase o culoare cenuşie, bolnăvicioasă. Stătea nemişcat. Tremura, aproape ieşit din fire. Dar se opri. Nu mai lovi. Apoi, deodată, îl trecu un fior şi-şi coborî mâna la piept cu o mişcare iute, convulsivă. Pe faţă, i se întipări o expresie ciudată, copleşitoare, de ruşine. Greşise! Doamne, greşise! Într'adevăr, minţise, şi un băiat de negru îl demascase!

Smallwood se prăbuşi pe scaun. Îşi luă capul în mâini. Toată făptura şi-o simţea strivită. Doamne, câtă josnicie, să dea în băiat! În ciuda vorbelor lui frumoase, semăna cu oricare alt plantator alb, gata să ridice mâna, gata să trimită orice negru la ştreang!

Smallwood trase adânc aer în piept. Se uită la Beecher. Băiatul stătea liniştit, ţeapăn, cu capul uşor plecat, cu ochii acoperiţi parcă de o ceaţă. Îşi ţinea gura deschisă şi gâfâia trăgând mult aer în piept…

Înlăuntrul lui auzea aceeaşi voce ciudată, care părea să iasă dintr'un gâtlej străin, şoapta aceea neobişnuită care venea parcă din altă lume şi pe care n'o auzise niciodată până în clipa în care Towne, consilierul şerifului, consilierul omului alb, venise în numele legii, legănându-se din şolduri, să-i deschidă uşa beciului.

Să-l ducă la pedeapsă. Până în clipa în care valul amar al celor douăzeci şi doi de ani de viaţă de negru, de muncă pe plantaţie, nu se ridicase vijelios prin trupul lui muncit şi nervos, nu auzise

glasul care murmura într'una pe un ton definitiv şi amar: „Gata, s'a terminat. Acum. Aici." Şi Beecher aşteptase. Se înnăbuşise şi strigase înnebunit, ca pentru sine: „Nu-mi pasă. Nu-mi pasă. Nu-mi pasă!"

Smallwood se aşezase. Beecher tăcea. Smallwood înalţă capul.

— George, nu se poate să rămâi cu convingerea că poţi lovi un alb fără să suferi urmările.

Vorbea mai tare. Răsuna în glasul lui hotărârea de a rezolva problema.

— Îmi pare rău, George, dar trebue să înveţi lucrul ăsta. Trebue să înveţi cum e făcută lumea în care trăim. Dacă nu înveţi, o să sfârşeşti agăţat de o creangă de copac. N'aş vrea să ţi se întâmple una ca asta.

Smallwood se opri. Începu să-şi legene piciorul deasupra braţului scaunului.

— O să mă întâlnesc cu judecătorul, continuă el mai domol. Am să-i spun ce s'a întâmplat. Poate că o să facă în aşa fel ca să scapi uşor. Sper. Dar, înainte de a te întoarce aici, trebue să înveţi cum e făcută lumea.

Smallwood se juca cu pensulele. Smulse distrat un fir care atârna.

— Aşa, domnule Tuckahue, spuse el şi glasul lui îşi recăpătase tonul neted şi lin. Poţi să-l iei.

Şeriful Tuckahue făcu semn cu capul.

— Coboară la maşină!

Beecher se întoarse încet şi porni. Acum umbla ca înainte, cu capul plecat, târşindu-şi mecanic picioarele, cu mâna umflată în buzunarul salopetei. Towne îl luă în primire la scară şi-l prinse de braţ.

Tuckahue se apropie dintr'o parte de Smallwood.

— Chestia cu judecătorul aţi spus-o serios, sau numai aşa?… întrebă el, vorbind din colţul buzelor.

Smallwood clătină din cap.

— Nu! Ţine-l numai la răcoare. Lasă-l să se perpelească. Dacă întreabă de judecată, spune-i că judedecătorul e în concediu. Ţin eu legătura cu dumneata. Cred că o să dureze mai mult decât m'am aşteptat.

Tuckahue strânse buza de sus.

— Dacă-mi daţi mână liberă, n'o să dureze mult.

Smalhvood se roşi la faţă.

— Nu vreau să te atingi de el, spuse el apăsat. Să faci aşa cum îţi spun eu!

— Bine, domnule Smallwood, niciun fir de păr n'o să i se clintească din cap.

Dispreţul lui Tuckahue era atât de puternic, încât îl simţi şi Smallwood. Îl simţi, deşi buzele şerifului rămăseseră strânse, iar faţa lui ascuţită şi osoasă nu trădase nimic.

— A! Un moment, domnule Tuckahue. Smallwood îl urmărea binevoitor. Cu privire la slujba lui Bailey…

— Da? şi într'o clipă ochii mici ai lui Tuckahue se aprinseră.

— Mă tem că n'o să ţi-o pot da!

— O!

Sunetul îi scăpase fără voie.

— Da, mă tem că n'am să pot, repetă Smallwood domol. Dar dacă te-ai plictisit să fii şerif, domnule Tuckahue, cred că nu e greu de găsit altceva. Eventual, te-ar putea înlocui nepotul dumitale.

— Dar dece? Nu-i nevoie! bâigui Tuckahue.

— Ştiu şi eu? Credeam că te-ai plictisit…

— Nici gând, nici gând, domnule Smallwood! Dece? Puteţi să întrebaţi pe oricine. Tuckahue se bâlbâia. Nu-mi fac datoria? Doar n'aţi avut niciun fel de greutăţi cu mine, nu-i aşa?

Ţi-era mai mare mila să-l vezi pe omul acela voinic sbătându-se ca un vierme.

— Bine, atunci e în ordine, spuse Smallwood şi îi întinse mâna. Ai grijă să te porţi cum trebue cu

Beecher.

— Nici c'un deget n'o să-l ating! se jură Tuckahue. Când o să-l aduc înaipoi, nici n'o să-l recunoaşteţi!

Smallwood puse mâna pe paletă şi se întoarse.

— Cu bine, spuse Tuckahue din toată inima şi coborî. Smallwood rămase în faţa pânzei. Ascultă bocănitul bocancilor lui Tuckahue şi după o clipă sgomotul maşinii, care pornea. Motorul, puternic şi vechi, hârâi, pufăi, apoi se urni hurducând, târşindu-şi cauciucurile pe alee.

VI

Nimeni nu vorbea. Se auzea numai hârâitul motorului vechi şi târşitul cauciucurilor pe drumul bătătorit. Charlie Rentle era ocupat la volan, Harrison Towne se întinsese pe spate, mestecând resturile unei ţigări stinse. Tuckahue îi comunicase poruncile lui Smallwood, dar consilierul prefera să se ocupe altcineva de Beecher.

Gărgăunii din capul unui negru pot fi scoşi în fel şi chip. Towne nu era prost. Metoda lui era şi metoda şerifului. Consilierul zâmbi. La şcoală nu fusese un elev strălucit, e drept, dar politica e altceva, ce dumnezeu! Nu se descurcă chiar aşa rău în politică! Pentrucă totul, nu-i aşa, e să ştii de unde pică ploconul şi să stai pe undeva, pe aproape… Se tolăni pe spate, aşteptând ordinele.

Şeriful Tuckahue stătea ţeapăn. Îşi sprijinise una din mâinile lungi şi păroase de marginea maşinii. Rămăsese cu fălcile încleştate, şi din când în când muşchiul obrazului îi svâcnea. Era înspăimântat! Fusese sguduit de cuvintele lui Smallwood, care-i ameninţau parcă tihna. „Te-ai plictisit să fii şerif, domnule Tuckahue?“ Doamne, ce bine-l cunoştea pe Smallwood! Ce bine-i cunoştea felul mieros şi prietenos în care ştia să termine cu un om!

Politeţea aceea distinsă, ucigătoare, cu care ungea tăişul securii. „Îmi pare rău, domnule Tuckahue, foarte rău!“ ca şi cum i s'ar fi rupt inima, zău aşa! Doamne fereşte, dar e cu neputinţă! Era şerif de zece ani! Şi acum păduchele ăsta să-l dea gata cu o vorbă? Nu mai există cinste pe lume? Ce dracu! Tuckahue se şi văzu culegând din nou bumbac! Nu, era imposibil. Smallwood nu putea să joace cartea asta! Nu putea fi chiar atât de mârşav! Sigur că nu putea!

Se mai destinse puţin. Începea să se simtă mai bine. Cu cât se gândea mai mult, cu atât mai caraghios îi apărea totul. Aşa era Smallwood de felul lui. Îi plăcea să facă figuri din astea – să-şi arate puterea, să sperie oamenii. Dar, totuşi – totuşi – Rentle! Da, asta e, Rentle! Tuckahue îşi aţinti privirile asupra spinării slăbuţe aplecate asupra volanului. Da, asta trebuia să facă! Trebuia să-l scoată numaidecât pe nepotu-său de pe statul de salariu! Cu asta o să închidă gura lumii. Până şi Smallwood glumise pe chestia asta – da, lepădătura – ca şi cum ar fi dat din buzunar! Şi Beecher! Da, şi ăsta! Să-l scoată pe Rentle şi să-l aducă pe Beecher înapoi, ca pe o rufă scrobită adusă dela spălătorie; să-l aducă pe Beecher înapoi dulce ca mierea, să-l facă cel mai umil dintre negri. Şi atunci, Smallwood n'o să mai aibă de ce să se agaţe!

— Ei! strigă Tuckahue cu glas răguşit către nepotu-său. Ia opreşte!

Maşina se opri. Rentle privi înapoi, peste umăr.

— Mai într'o parte! Doar nu-i şoseaua lui tat'tu! Doamne, ce cap de lemn!

Rentle opri lângă şanţ şi se întoarse cu o mişcare repezită. Îşi scoase ochelarii.

— Nene Sam, te poftesc să nu-mi mai vorbeşti aşa! izbucni el peste fire de înciudat. Nu mai rabd nicio clipă, zău nu!

Tuckahue pufni.

— Mă auzi? spuse Rentle. M'am plictisit odată pentru totdeauna de limba dumitale afurisită! Ori îmi vorbeşti cum trebue, ori plec!

Tuckahue izbucni în râs.

— Voia la tine! spuse el. Abia aştept! Mi-e greaţă când te văd. Mi se întorc maţele pe dos, îmi vine să vărs! N'ai decât, pleacă! Hai! De-abia aştept.

— Pe dracu! făcu Rentle batjocoritor.

Tuckahue încetă să mai râdă. Se aplecă înainte.

— Hai, ia-ţi tălpăşiţa, ce mai aştepţi? întrebă el domol. Şterge-o!

O clipă, tânărul se uită la unchiu-său uluit. Pe urmă îşi puse iar ochelarii pe nas, îşi scoase insigna dela piept şi îşi desprinse tocul cu cartuşele şi revolverul.

— Foarte bine, nene Sam, spuse el. Facă-se voia dumitale! Plec! Dar dă-mi voie să-ţi spun ceva: când om ajunge, în oraş, o să te mai trezeşti şi o să vii târându-te la mine! Numai că înapoi nu mă mai vezi aşa uşor. De data asta eu am să dictez condiţiile!

Gura lui Tuckahue se lăţi într'un zâmbet tăcut şi veninos.

— Când o să ajungem noi în oraş, Charlie, băiete, tu ai să baţi încă drumul ăsta pe picioare – dacă nu cumva te-o lua pe sus vreun amic negru.

— Ce? Ai să mă dai jos din maşină? întrebă Charlie neîncrezător.

Tuckahue rânji.

Rentle coborî din maşină.

— Nene Sam, spuse el, eşti o canalie!

Şi o porni pe jos.

— Bagă de seamă, Charlie! strigă Tuckahue după el, dar Rentle nu se întoarse.

Tuckahue se cocoşă de râs şi trupul lui uriaş se scutură de hohote.

George Beecher, care stătea întins pe podeaua maşinii, ridică capul şi privi ogoarele. De când pornise maşina, stătuse liniştit, cu capul pe braţe,

ferindu-şi faţa de privirea oamenilor albi. Emoţia chinuitoare oare îl răscolise, care-i sguduise fiinţa cât timp vorbise cu Smallwood, dispăruse. Rămăsese un simţimânt de oboseală şi foame şi o senzaţie vagă de pierdere, ca şi cum ceva care fusese odată plin în trupul lui s'ar fi secătuit. Nu se gândea la viitor, dar îl resimţea ca pe o durere îndepărtată. Celula, zilele nesfârşite, tribunalul omului alb; apoi munca forţată, ciocanul de nouă funzi şi biciul, biciul. Câţi negri se mai întorseseră de acolo? Stătea liniştit, tânjind după un pahar cu apă. Printre vorbele şi râsetele oamenilor albi străbătu parcă un svon de glasuri bisericeşti. Beecher înălţă capul.

Când se ridică în genunchi şi privi în jur, şeriful Tuckahue se opri din râs şi rămase cu ochii ţintă la el. Beecher îi aminti de domnul Smallwood. Aproape că uitase acest alt aspect al lucrurilor. De Rentle scăpase uşor. Nici nu fusese cine ştie ce greutate. Dacă voia să se aibă bine cu Smallwood trebuia să-l aducă pe Beecher înapoi transformat eu totul. Dar pe cât îşi dădea el seama, mai uşor scoţi măseaua unui catâr… Ochii băiatului prevesteau lucruri mai rele decât ochii oricărui negru pe care-l văzuse vreodată… Tuckahue mormăi şi-şi drese glasul.

— La ce te uiţi, băiete? întrebă şeriful batjocoritor.

— Mă uit şi eu, domnule…

— Poate ai de gând să-ţi cumperi o bucată de pământ pe aici? Să-ţi faci o casă?

— Nu, domnule, dar colo e biserica şi gândeam că poate o să văd pe cineva.

La o sută de yarzi depărtare de drum era o biserică dărăpănată de-a negrilor. Una din balamalele uşii se rupsese şi sunetele profunde ale unui imn ajungeau până la ei, clare, prin uşa aproape deschisă.

În faţa bisericii se adunaseră o sumedenie de forduri nenorocite şi de camioane rahitice; oameni

însă nu se vedeau.

— Uită-te bine! spuse Tuckahue. Apoi îi făcu lui Towne semn cu ochiul.

Towne rânji.

— Sigur – spuse acesta, înţelegând despre ce e vorba – mai ales că, după mine unul, n'ai să mai vezi biserica asta niciodată! De fapt, eşti doar un nenorocit de negru şi zău că-mi pare rău de tine!

Beecher se întinse în maşină şi-şi ascunse faţa. Cei doi albi îşi rânjiră unul altuia. Tuckahue îşi căută sticla cu băutură.

— În sănătatea lui Avery Smallwood, spuse el şi scuipă în drum. Consilierul Towne râse pe sub mustaţă.

Whiskyul aprins gâlgâi pe gâtlejul lui Tuckahue. După ce goli sticla o svârli în şanţ. Căută în buzunarul lateral al maşinii, scoase alta şi scotoci după cuţit.

— Ai să-i vii de hac şi ăsteia? se miră Towne.

Dar şeriful nu răspunse; trăgea mai departe la măsea.

— Pentu numele lui dumnezeu – spuse Towne – unde bagi atâta whisky?

Tuckahue mormăi ceva, muşcă o îmbucătură de tutun şi începu să mestece cu foc. Pe urma, începu să înjure.

— Parcă mi-a dat ceva să beau? Nu, fir'ar al dracului! Şi-a pus tocuri duble la pantofi şi umblă cu nasul pe sus. „Eu nu-mi murdăresc niciodată mâinile cu negrii mei, domnule Tuckahue! Eu, de-aia plătesc impozite, domnule Tuckahue. Eu nu beau decât cu gentlemeni, domnule Tuckahue!“ Fir'ar să fie de stârpitură!

Şeriful scuipă cu furie peste marginea maşinii. Apoi izbucni într'un râs neaşteptat şi neplăcut.

— Vaca aia! Ha! Ha! Ce mai vacă! Ha! Ha! Ha! Cică-i pictor, domnule Towne! E un artist grozav… Stă pe verandă şi pictează o vacă… „Cum îţi place, domnule Tuckahue?“ Şeriful se prăpădea de râs. Un râs veninos, de beţiv. Doamne

dumnezeule, domnule Towne, vaca aia semăna leit cu un troleibuz văzut din spate. Dacă i-o pune patru roţi dedesubt, o s'o ia la vale de pe verandă!

Începu şi Towne să râdă, dar nu din toată inima. Îl supăra prezenţa lui Beecher, care putea să-i raporteze lui Smallwood, şi făcu semn cu ochiul lui Tuckahue, arătându-i-l cu degetul, dar şeriful dădu din mână desaprobator şi mai trase o duşcă de whisky. Acum i se învârtea capul. Sticla a doua era pe jumătate goală. „Să ştii că de data asta pilangiul ăsta bătrân o s'o facă lată! Niciodată nu l-am văzut pilind atâta dintrodată'' îşi zise Towne.

— Familia Smallwood! izbucni deodată Tuckahue. Vai, familia cu sânge albastru. „Noi“ suntem vechiul Sud. Noi suntem aristocraţia! În vinele „noastre'' curge sânge de nobil. De nobil… şi de negru! adăugă el cu un rânjet care-i desgoli dinţii.

Towne râdea pe sub mustaţă.

— Treburile „noastre" murdare nu ni le facem singuri, continuă Tuckahue. Nu, vai de mine. „Noi" ne păstrăm mâinile curate. Întrebuinţăm parfum franţuzesc. Nu, vai de mine. Pentru treburi d'astea „plătim"!

— Ei! şi Towne şopti, arătând cu degetul spre Beecher: Mai încet!

— Aşi, n'o să vorbească! N'o să vorbească! Măi negrule, tu-l ai pe Smallwood şi mai puţin ca mine la inimă, nu-i aşa? Sigur că da! şi îi dădu una în spinare cu pumnul. Sigur că da! repetă el.

Beecher, care zăcea pe burtă cu capul între braţe, simţi pumnul lui Tuckahue ca pe o lovitură îndepărtată. Îl simţi numai pe jumătate, nelămurit, ca pe o muscă rătăcită care l-ar fi sâcâit în somn. Nu ştia ce vorbiseră oamenii albi. Zăcuse toropit într'un fel de somnolenţă, mângâiat de razele soarelui. Trupul lui părea că aspiră soarele, că-l soarbe pentru a umple golul acela dinăuntru. Şi gândurile îi sburaseră înapoi, la amiezile acelea de pe ogoare, când maică-sa venea să-i aducă mazăre

şi o bucată de mălai, iar el se oprea o clipă ca să mănânce, în timp ce o adiere slabă înviora aerul mort. Vorbele oamenilor albi fuseseră pentru el ca un svon îndepărtat, dincolo de care ascultase cântecul dulce care venise dinspre biserică, crescuse şi se stinsese, îl legănase, cufundându-l într'o toropeală adâncă, şi murise apoi din nou. Îl liniştise ca pâlpâitul cald al focurilor de vreascuri din odaia lor, de acasă, sau ca blândeţea odihnitoare şi caldă cu care maică-sa îl strângea la piept, când măgarul îl izbise cu copita şi el zăcuse mult timp de friguri.

Pe urmă simţi o mână care-l scutură de umăr şi-l auzi pe şerif spunând:

— Ia întoarce-te, băiete, să te văd!

Beecher îşi întoarse faţa spre oamenii albi şi Tuckahue îl examină, cu ochii roşii, injectaţi.

— Pii, ce băiat chipeş şi drăguţ, spuse el. Cum de ţi-au intrat gărgăuni în cap?

Beecher nu-i răspunse.

Tuckahue luă o mutră vicleană şi se aplecă înainte:

— Ascultă, băiete – îi şuşoti el – banditul ăla de Smallwood mi-a spus să te bag la răcoare şi să te bat pân'te-o lua dracu! Dar eu n'am de gând să fac asta. Eu-s prietenul tău… Mă auzi?

Îl auzi pe şerif repetând: „Eu-s prietenul tău, băiete", şi şoapta aceea lăuntrică şi ciudată începu din nou: „Niciun prieten, niciun prieten! Şeriful alb nu-i prieten." Înălţă capul.

— Da, domnule, şuşoti el, cu umilinţa obişnuita, învăţată dealungul anilor. Mulţumesc, domnule.

— Dar ai gărgăuni în cap şi asta nu-i bine! spuse şeriful. Nu-i bine pentru un băiat de negru să aibă gărgăuni în cap!

— Ia zi, Sam, ce-ar fi să plecăm odată? întrebă Towne. E cald al dracului!

Tuckahue îl ameninţă pe Beecher cu degetul lui ciolănos:

— Ai gărgăuni, băiete!

— Nu, n'am, domnule, răspunse Beecher cu smerenie.

— Ba ai, şi nu mă contrazice, George!

— Ia ascultă, Sam – spuse Towne – dă-o dracului! E prea cald! Hai să mergem.

— George – vru Tuckahue să ştie – dece ai lovit un alb?

Beecher tăcu.

— Ei! îl împunse Tuckahuş cu piciorul. Când te întreb ceva, să faci bine să-mi răspunzi!

Beecher se ridică încet în capul oaselor.

— Doar ştiţi dece l-am lovit, domnule…

— Păi! Tuckahue îl măsura din ochi, tot mai mânios. Eşti un prost, aşa-i? Cum se cuvine dealtfel să fie orice negru de-al lui Smallwood! Da, dom'le! Îţi recunosc numaidecât orice negru de-al lui Smallwood, după limba lui lungă!

Towne îşi strânse centironul şi se aplecă înainte.

— Dece l-ai pocnit pe Ed Bailey? Mulatra aia era a ta?

— Nu era a nimănui, răspunse Beecher mohorât. Era un copil.

142

— Ei, şi ce-i cu asta? râse Tuckanue. Tu ai vrea ca fetele să zică „da"? O fi, dar Bailey nu vrea! Nu, nu-i place când fetele sunt gata să se iubească cu el!

Towne râse pe sub mustaţă.

Beecher se întinse brusc pe jos şi-şi întoarse faţa dela oamenii albi. Tuckahue se opri din râs. Întinse încet mâna, îl apucă de cureaua salopetei şi-l trase până ce-l ridică în capul oaselor.

Tânărul negru şi bărbatul alb se priviră în ochi.

—Beecher – spuse Tuckahue potolit – nu-mi placi! Eşti un negru de-al lui Smallwood! Ai gărgăuni! Cred c'ai să înveţi ceva dela mine. Ai să înveţi să te târăşti, Beecher.

Şoapta lăuntrică, înceată şi pătimaşă reîncepu; valul acela îndărătnic bătea acum din nou, ajungând până în gâtlej.

— Sunt ostenit. De atâta umblat târâş, domnule, spuse Beecher. N'o să mă mai târăsc în faţa nimănui!

Tuckahue se holbă la el şi ochii lui mici, ca de cremene, scăpărau.

— Beecher, spuse el domol, am să te învăţ cum e lumea în care trăieşti! Am să te învăţ lucrurile aşa cum sunt. Toţi se târăsc, Beecher. Eu mă târăsc în faţa domnului Smallwood, consilierul Towne se târăşte în faţa mea şi orice negru se târăşte în faţa oricărui alb. Aşa trebue să fie!

Negrul îşi umezi buzele.

— Eu n'am să mă mai târăsc. M'am săturat până în gât!

— Domnule consilier – spuse Tuckahue domol, fără să-şi ia privirile de pe faţa lui Beecher – treci la volan. Să pornim!

Towne făcu un pas peste rezemătoarea locului din faţă şi porni maşina. Şeriful îşi desfăcu încet palma şi-i dădu drumul lui Beecher. Băiatul căzu pe podea. Tuckahue mai trase o duşcă şi astupă sticla, holbându-se mai departe la Beecher, cu ochii lui împânziţi de vinişoare sângerii şi aprinşi.

Beecher zăcea cu capul îngropat în braţe, cu spatele la şerif. Maşina înainta, hurducându-se.

Tuckahue se lăsă pe spate. Mintea i se înceţoşase de atâta whisky. Ştia că băuse prea mult, dar tocmai deaceea se simţea mai bine. Se simţea minunat. Acum i se părea că-l are pe Smallwood în faţă, că-l prinde cu o mână de ceafă şi că-l strânge puţin, puţin de tot. Tii, ce minunat se simţea! Îşi încleştă mâna de marginea maşinii. Voia un negru perfect, nu? Smallwood era stăpân, nu? Şi voia un negru perfect, nu? Foarte bine! Până n'o să apuce el, Tuckahue, să-şi termine treaba, negrul ăsta o să se târască în patru labe. O să sărute podelele, în faţa oricărui alb care i-o ieşi în cale! Viermele dracului! Încăpăţânat ca un catâr! Cu capul plin de gărgăuni! Era sătul până 'n gât, hai? Zi-i negru de-al lui Smallwood şi pace!

Las'că-l dresează el. Şi fără să-l atingă măcar cu un deget! Deodată Tuckahue izbucni în râs. Pocni cu mâna în canapeaua maşinii, gura i se căscă şi buzele-i subţiri se strânseră desgolindu-i dinţii lungi, ca de cal.

— Harrison – răcni el – Harrison! Când om ajunge la Shaney să opreşti! Vreau să-mi mai cumpăr băutură!

— Ce dracu, că doar n'ai băut-o toată! se miră Towne. Aşteaptă până ajungem acasă!

Tuckahue râse:

— Opreşte la Shaney, când îţi spun, Harrison!

— În ordine! Şi consilierul înjură în gând de mama focului.

Șeriful se lăsă pe spate şi se uită la trupul liniștit al negrului şi ochii îi sclipiră de plăcere. Se simţea un om minunat. Îi venea să sară şi să urle cât îl ţinea gura. Acum ar fi vrut să-l vadă pe Smallwood!

Ajunseră la o încrucişare de drumuri, unde se afla o stație de benzină şi un fel de magazin universal. Tuckahue ţâşni din maşină, făcu un semn vizibil cu ochiul consilierului Towne şi intră în prăvălie. Towne se încruntă, întrebându-se ce naiba o fi plănuind caraghiosul ăla. Niciun minut nu trecu şi Tuckahue se întoarse. Cobora treptele magazinului discutând aprins cu Shaney, proprietarul, un omuleţ chel, gras, de vreo patruzeci de ani, cu nas cârn şi o faţă schimonosită, ca de maimuţă.

— Trebue s'o ştergem! strigă Tuckahue, făcându-i cu ochiul lui Towne. A pornit o ceată să-l linşeze pe George!

Beecher sări în capul oaselor. Se uită ţintă la oamenii albi, cu o spaimă bruscă şi nemărginită în ochi.

— Da, dom'le – spuse şi Shaney – tocmai acum mi s'a telefonat. Prietenii lui Ed Bailey au pornit-o după negrul care l-a lovit. Ăsta e? întrebă arătând spre George. Vai de capul tău! N'aş vrea să fiu în

pielea ta! şi Shaney se pocni cu palma peste gură, ca să-şi ţie râsul.

Towne înţelese jocul şi faţa i se despică într'un rânjet amuzat.

Beecher răsuflă adânc şi dureros.

— Ai să-i laşi să pună mâna pe mine, domnule?

— Nu, să fiu al dracului dacă am să-i las! spuse Tuckahue cu emfază. Dacă ne ajung, te apăr!

— Mai bine ascunde-l, spuse Shaney. Stai, că-ţi aduc eu ceva, şi fugi în fundul prăvăliei.

— Ai puşca încărcată? îl întrebă Tuckahue cu emoţie pe Towne. Ţine-o pe canapea, s'o ai la 'ndemână!

Towne îşi agită cu ostentaţie puşca:

— Te apăr cu preţul vieţii mele, băiete!

Shaney se întoarse, în fugă târând după el o pătură, cu care îşi învelea deobicei catârul:

— Acoperă-l cu asta, spuse. Pute, dar tot se poate ascunde sub ea!

Tuckahue îi făcu vânt lui Beecher pe jos şi aruncă pătura pe el. Şi el şi ceilalţi albi râdeau pe înfundate. Şeriful se aruncă în maşină, în locul din spate.

— Dă-i drumul cât poţi de repede, domnule Towne! porunci el, melodramatic.

— Opreşte la Benny Wilkerson, îl sfătui Shaney. O să-i telefonez când o trece ceata pe aici!

— În ordine!

Maşina ţâşni. Shaney rămase în mijlocul drumului, prăpădindu-se de râs. Până la urmă izbuti să se stăpânească şi alergă în prăvălie, ca să povestească şi prietenilor ce farsă bună făcuse.

Beecher zăcea sub pătura împuţită a catârului. Respira greu, cu gura căscată, sorbind cu putere aerul. Avea pumnii strânşi. În maşina aceea care se clătina şi se hurduca, se lovea la genunchi, în coate, în oasele şoldului. Capul parcă-i luase foc de durere, urechile îi vâjâiau, iar în minte îi ciocănea mereu, mereu, acelaş gând, ca şi cum un aparat de radiotransmisie ar fi emis un semnal,

mereu acelaş: „Ce-au de gând să facă? Ce-au de gând să facă?“ Pe urmă, adânc, înăuntrul lui, glasul începea să şoptească, îi vorbea rece, crud, fără milă: „N’or să te ajute. Stăpânul alb nu ajută! Te denunţă! Gata! Eşti pierdut, George!“ Beecher asculta şi toată fiinţa lui plângea înnebunită. „Maşina aleargă! încerca el să spună glasului lăuntric. Nu aşteaptă! N’or să mă denunţe!“ Dar glasul din el îl prevenea din nou, cu răceală, şi din nou băiatul alunga glasul, agăţându-se cu disperare de firicelul acela de nădejde.

Pe urmă auzi chiar la ureche vocea omului alb. Tuckahue se aplecase şi ridicase pătura. Vocea era caldă şi mângâioasă, dar faţa lui Tuckahue era vicleană şi se încreţea de bucurie când privea spre băiat. Beecher era speriat. Intrase groaza în negru. Tuckahue o să-i aducă înapoi lui Smallwood un culegător de bumbac, cum n’a văzut şi n’o să mai vadă! O să-l aducă dulce ca un fagure de miere şi-o să zică: „Ia te uită, domnule Smallwood, îţi place? Am făcut întocmai cum mi-ai spus, domnule Smallwood!“

— Nu te speria, băiete, spuse Tuckahue cu voce domoală, şireată şi voioasă. O să te apărăm! N’or să te linşeze! Nu! Ziceau c’or să-ţi taie mâna cu care l-ai lovit pe Ed Bailey şi-or s’o ardă în faţa ta, aşa ziceau, dar n’au să facă una ca asta! Te apăr eu, băiete!

Şi lăsă să cadă pătura peste capul lui Beecher. Buza de sus i se strângea de râs. Scoase sticla şi bău ce mai rămăsese. Pe urmă o aruncă afară. Automobilul gonea nebuneşte printre ogoare…

Beecher zăcea pe podea şi plângea în hohote, neputincios. Nu ştia ce să creadă. Nu era nimic de crezut. Nu era nimic de făcut Dac’ar fi putut lupta… Dac’ar fi putut fugi undeva… Dac’ar fi putut face ceva… Vocea şerifului îl ajunse din nou.

— Nu te speria, băiete, n’ai dece să fii speriat!

— Nu sunt speriat – izbucni Beecher cu un strigăt sălbatic – dar nu pot să zac aici. Nu pot

s'aştept aşa!

— Ba, poţi, cum să nu poţi! spuse Tuckahue. Gândeşte-te şi tu la ceva! Nu te gândi la linşaj! N'au să pună mâna pe tine. Ziceau c'au să te lege de maşină şi c'au să te tragă pân'au să te sdrobească, dar n'au să facă asta, băiete. Gândeşte-te şi tu la ceva! Gândeşte-te la mămica ta. Te iubeşte, nu-i aşa? Nu i-ar plăcea să ţi se întâmple ceva rău! Gândeşte-te la vreo fetişcană drăguţă, plinuţă… Eşti însurat?

— Doamne Isuse Christoase, nu mai vorbiţi aşa, strigă Beecher. Lăsaţi-mă să plec! Lăsaţi-mă să ies de aici! Să fug! şi se ridică în capul oaselor. Lăsaţi-mă să-mi încerc norocul, domnule! Lăsaţi-mă să fug!

— Eşti nebun, băiete! îi spuse Tuckahue înveselit. Aşa e sigur c'or să te prindă, şi îl împinse din nou jos. Beecher căzu. Trupul îi tremura înnebunit. Glasul dinăuntru bătea ca o tobă: „Omul alb te vinde, George – te vinde, George," iar el îl strivea, îl călca în picioare, încercând din tot sufletul să creadă că omul alb spune adevărul.

— Te scoatem noi la mal, spuse Tuckahue cu glas dulce, gândeşte-te mai bine la o fată drăguţă.

Faţa lui Tuckahue era radioasă.

— Mă auzi, George? strigă el. N'au să te linşeze. N'au să-şi înfigă cuţitele în tine! N'o să-i las să te ardă, George. Nu, zău nu! Ha! Sigur că nu, George! Ha! Ha! Ha! Tu stai liniştit acolo, George.

Acum Beecher ştia! Ştia! Nu-l vor apăra. Au să-l predea. Doamne! Doamne Isuse Christoase! Un ţipăt de groază nesfârşită îi scutură tot trupul. Îl sfârteca pe dinăuntru, prin inimă, prin plămâni, prin pântec şi Beecher strigă: „Doamne Isuse Christoase!"… Pe urmă încetă. Într'o clipă înghiţise paharul cel mai plin de groază și spaimă pe care-l băuse vreodată. Pe urmă, se sfârşi. Scăpase. Şi în locul spaimei veni altceva. Simţea cum se aprinde, cum arde şi creşte în trupul lui ura,

ura crâncenă, înfocată; ardea şi creştea dispreţul şi mai presus de toate – ca un înveliş de mătase în jurul sufletului – mândria, o demnitate şi o mândrie de nespus. Ştia că o să moară, dar nu-i mai era frică. Îi spusese lui Smallwood tot ce avea de spus, îl pocnise pe Bailey, acum nu-i mai era frică! Da, spusese tot ce-avea de spus! Un negru spusese tot ce-avea de spus! De-acum înainte, n'au să-l mai vadă înspăimântat!

Tocmai atunci şeriful Tuckahue ţipă, cu prefăcută spaimă:

— Dă-i viteză, Harry! Maşina lor e în urma noastră!

Consilierul Towne scoase un urlet şi porni în viteză.

Goneau cu o sută pe oră.

— Doamne dumnezeule, şase maşini în urma noastră, strigă Tuckahue. Pline cu oameni înarmaţi! Vin după noi!

— Ne ajung? râse Towne.

— Încă nu ştiu!… Nu! Îi lăsăm în urmă! Nu ne prind! strigă Tuckahue, făcând pe victoriosul. Ţine capul la cutie, George! Te salvăm… Ah! îşi ţinu răsuflarea. Ne-au prins! şi arătă în faţa lui, spre şoseaua pustie: Mai sunt şase maşini în faţa noastră! Ne-au prins, Harry. O să trebuiască să-l predăm pe bietul George! Au să-l linşeze pe bietul George! încetineşte, Harry! Nu vezi? Ne blochează drumul!

Towne opri motorul. Maşina începu să piardă din viteză.

Atunci valul acela de mândrie şi demnitate îl cuprinse pe George Beecher şi-l înălţă. Inima lui se aprinse de un cântec sălbatic şi sfidător. Nu pe el! Pe el n'o să-l agaţe 'n ştreang! Niciodată, niciodată, niciodată!

Şi, cu o mişcare bruscă, sări în picioare. Apoi, sălbatic şi mândru, se aruncă afară, peste marginea maşinii.

VII

Când Avery Smallwood puse jos receptorul rămase încremenit. Îi venise rău de groază. Era înspăimântător. De necrezut! Şi, într'o anumită măsură, se simţea vinovat. Ca şi cum ar fi fost răspunzător de moartea băiatului aceluia. Dar nu era aşa. Ştia bine că nu era aşa.

Ce naiba îl apucase să facă una ca asta? Ce nebunie! Voise să scape. Dar ce prosteşte procedase! Şi cum ar fi putut el să prevadă? Nu poţi şti niciodată dinainte un lucru ca ăsta. Şi doar era dator să facă ceva ca să-l înveţe minte!

— Doamne!… Smallwood înjură în gura mare. Se aşeză şi-şi cuprinse capul cu amândouă mâinile. Ce greu e să trăieşti pe lumea asta.

Apoi se sculă, se duse la bufet şi-şi turnă ceva de băut. Ştia ce o să i se întâmple acum: iar o să vină o perioadă de depresiune, şi n'o să fie în stare să se apuce de pictură până pe joi, vineri, sau chiar mai târziu. Greu! Trebue să fii tare ca să iei lucrurile aşa cum sunt.

Se sculă şi ieşi pe verandă. Nu ştia de ce să se apuce. Demult nu se simţise atât de răvăşit. Era supărător…

Şi Smallwood începu să-şi curăţe pensulele.

UN OM PE DRUM

Pe la orele patru după amiază am trecut podul din Gauley, în Virginia de Vest, şi am luat virajul cel mare care duce spre tunelul de sub podul de

cale ferată. Mai fusesem odată pe acolo şi ştiam la ce să mă aştept, aşa că, intrând în tunel, am încetinit până la douăzeci pe oră, dar chiar şi eu viteza asta, a fost cât pe ce să calc un om. Iată cum s'au petrecut lucrurile.

Şoşeaua, reparată de curând, se muiase din pricina ploii, care ţinuse toată ziua, şi acum era alunecoasă ca ghiaţa. Întunericul, ca'n iad. Din pricina norilor joşi şi a ploii care şiroia fără încetare era aproape imposibil să conduci fără faruri. În clipa în care am intrat în tunel, un camion gălbui luă în viteză virajul, de cealaltă parte a şoselei, dar curba era atât de strânsă, încât nici nu avui când prinde de veste că vine un camion, cu toate că şi farurile lui erau aprinse. Tunelul era scurt şi îngust, deabia dacă era loc înăuntru pentru două maşini şi, până să mă desmeticesc, m'am şi pomenit cu el. Venea repede, şi roţile lui din faţă se aflau pe aceeaşi parte a drumului cu mine.

Am pus frâna. Deşi mergeam cu douăzeci pe oră, maşina a derapat, întâi în direcţia camionului, pe urmă, pe măsură ce învârteam volanul, spre zid. Acolo, s'a oprit. Camionul a întors cu greu, mi-a sgâriat apărătoarele şi a trecut prin tunel la o palmă de mine.

Vedeam faţa încordată a şoferului, un tânăr cu un cocoloş de tutun de mestecat în falcă, care nu-şi deslipea ochii de pe şosea. Mi-aduc aminte că 1-am blestemat să-şi înghită tutunul şi să-i rămână în gât…

Am pornit mai departe şi am băgat în viteza întâia. Deabia atunci mi-a-m dat seama că stătea un om în faţa maşinii, la câţiva centimetri de roate, spre zid. Când l-am văzut, am îngheţat.

„Fir'ar să fie!“ mi-am spus.

Primul meu gând a fost că omul intrase în tunel, după ce se oprise maşina. Eram sigur că nu-l văzusem înainte. Pe urmă am băgat de seamă că stătea în profil, cu mâna întinsă, cu gestul omului care vrea să oprească o maşină. Dacă ar fi intrat în

tunel după mine, ar fi stat cu faţa la mine – n'ar fi stat într'o parte, cu ochii la zid! Era vădit că nu lipsise mult să-l calc!

Mi se făcu rău. Îmi şi închipuiam un om zăcând strivit sub una din roţi, mă şi vedeam privindu-l, apăsat de sentimentul vinovăţiei.

I-am strigat: „Hei!“, dar nu mi-a răspuns. Am strigat atunci mai tare. Nici n'a întors capul! Stătea acolo, înţepenit, cu mâna ridicată în aer, cu degetul mare în sus. Mă înspăimânta. Se desprinsese parcă, din povestea aceea de Bierce, în care stafia unui om coboară din văzduh şi stă la pândă pe un drum întunecat de ţară…

Aveam un claxon bun, puternic, strident, şi ştiam că tunelul are ecou. Am pus mâna pe butonul mic şi negru şi am apăsat cât am putut mai tare. „Acum – îmi spuneam – omul o să sară speriat. Dacă n'o sări, e stafie!“

Într'adevăr, a dovedit că nu e stafie, dar nici de sărit n'a sărit. Şi asta nu pentrucă era surd. Auzise cât se poate de bine claxonul!

Era ca un om cufundat într'un somn adânc. Claxonul părea că-l trezeşte treptat, ca şi cum întreaga lui conştiinţă s'ar fi retras într'un ungher ascuns al fiinţei lui. Şi-a întors încet capul şi s'a uitat la mine. Era un om voinic, de vreo treizeci şi cinci de ani, cu trăsături aspre – o faţă obişnuită cu un nas mare şi cărnos şi o gură largă. Faţa nu spunea prea multe. N'aş fi putut să hotărăsc dacă exprima bunătate, brutalitate, inteligenţă sau prostie. Era doar o faţă de om voinic, udă de ploaie, care mă privea cu nişte ochi înceţoşaţi. Cel puţin aşa mi s'a părut mie. Cu excepţia ochitor, chipuri ca ale lui vezi coborând în mină la şase dimineaţa sau ieşind dintr'o oţelărie sau topitorie, în orice oraş unde există uzine mari. Ceeace nu puteam pricepe era ceaţa aceea de pe ochi. Nu era privirea sticloasă a omului beat, nici privirea sălbatică, nebună, pe care o întrezărisem odată în ochii unei femei pe care o apucaseră furiile. Îmi

amintea însă de cineva pe care-l cunoscusem pe vremuri şi care murise de cancer. În ultimele zile, ochii lui căpătaseră privirea aceea stinsă, îndepărtată, absentă, care te făcea să crezi că, dincolo de ceaţa aceea ar fi existat o desfăşurare de întâmplări trecute asupra cărora i se adunau toate gândurile. Aceeaşi privire am văzut-o şi în ochii omului de pe drum.

Când, în cele din urmă, auzi claxonul, omul păşi foarte prevăzător, ocoli maşina prin faţă şi se îndreptă spre portieră. Mă aşteptam ca cel puţin să pară mirat în faţa unei maşini care ajunsese la o apropiere atât de primejdioasă de el, dar el păşea încet, cu grijă, ca şi cum s'ar fi aşteptat să mă vadă. Apoi înclină capul, se aplecă sub capota maşinii şi mă întrebă:

— Mă iei şi pe mine?

I-am văzut dinţii mari, ca de cal, mâncaţi şi cu pete cafenii de tutun. Avea o voce subţirică, nazală, şi îşi trăgea cuvintele cu tonul acela cântat caracteristic Sudului îndepărtat. În Virginia de Vest puţini oameni vorbesc aşa, şi-mi aduc aminte că mi-am spus atunci că, probabil, trăise în munţi.

Mă uitai la felul cum era îmbrăcat: o şapcă veche, o cămaşă nouă de lucru, pantaloni închişi – toate murate de ploaie. Nici hainele nu-mi spuneau mare lucru.

Pesemne că mă lăsai câtăva vreme furat de gânduri, pentrucă omul spuse:

— Mă duc la Weston. Tot într'acolo te duci şi dumneata?

În timp ce vorbea, mă uitai în ochii lui. Ceața aceea dispăruse. Acum erau doar nişte ochi obişnuiţi. Căprui şi umezi.

Nu ştiam ce să-i răspund. Adevărul e că nu prea îmi venea la îndemână să-l iau. Toată povestea aceea mă enervase şi acum voiam să scap şi de tunel şi de el. Dar omul mă privea cu ochi răbdători, aproape umili. Ploaia îi şiroia pe obraji şi el mă ruga să-l iau, aşteptând cu încordarea

omului simplu un răspuns. Mi-a fost ruşine să-i spun „nu". Apoi eram şi curios.

— Urcă, i-am spus.

Se aşeză lângă mine şi îşi puse un pacheţel învelit în hârtie cafenie în poală. Am ieşit din tunel.

Dela Gauley la Weston sunt mai bine de o sută şi cincizeci de kilometri şi drumul e cel mai greu drum de munte pe care-l cunosc. Întâi zece kilometri de urcuş, până în vârf, pe urmă zece kilometri de coborâş. Pe urmă iar urcuş. Drumul se arcueşte ca un şarpe şi, pe o mare porţiune, înaintezi într'o stâncă colţuroasă într'o parte şi o prăpastie adâncă de trei sute şi mai bine de metri într'alta. Ploaia şi grohotişul făceau înaintarea anevoioasă. Totuşi, în cele patru ore, sau cam atât, cât a durat drumul, nu cred ca tovarăşul meu să-mi fi adresat cuvântul de şase ori.

Adesea oboseam tot încercând să scot o vorbă dela el. Nu că n'ar fi vrut să vorbească; mai curând cred că nu mă auzea – ca şi cum, îndată ce spunea un cuvânt, s'ar fi retras din nou în ascunzişul acela tainic dinlăuntrul lui. Stătea ca un om amorţit de morfină. Conversaţia mea, hârâitul automobilului vechi, ploaia neîntreruptă, toate astea reprezentau pentru el un zumzet îndepărtat - lumea exterioară lipsită de înţeles, care nu putea să străbată până'n găoacea în care părea el să trăiască.

Cum pornirăm, l-am întrebat de câtă vreme stătea în tunel.

— Nu ştiu, îmi răspunse. Cred că demult.

— Dece stăteai acolo? Ca să te aperi de ploaie?

Nu-mi răspunse. Îl întrebai din nou, vorbind foarte tare. Întoarse capul spre mine.

— Mă ierţi, spuse. Ai zis ceva?

— Da. Ştii că eram gata să te calc, acolo, în tunel?

— Nu-u! făcu el. Rosti cuvântul neclar, aşa cum îl rostesc oamenii dela munte.

— Nu m'ai auzit când ţi-am strigat?

— Nu-u!

Se opri.

— Cred că mă gândeam.

„Cred şi eu că te gândeai!“ mi-am spus eu în gând. Apoi l-am întrebat:

— Ce-i cu dumneata, eşti tare de ureche?

— Nu-u, făcu el, întorcând capul şi privind înainte, pe şosea.

Mă ţineam scai. Nu voiam să-mi scape din nou. Voiam, într'un fel sau altul, să-l fac să vorbească.

— Cauţi de lucru?

— Da, dom'le.

Parcă făcea o sforţare ca să vorbească. Greutatea nu stătea în vorbirea, ci în mintea lui, în voinţa lui de a vorbi. Parcă i-ar fi fost greu să menţină legătura dintre lumea lui şi a mea. Totuşi, când îmi răspundea, vorbea la locul lui şi cu înţeles. Nu ştiam ce să cred. La început, când intrase în maşină, eram puţin înspăimântat. Acum eram doar nespus de curios şi puţin îndurerat.

— Ai vreo meserie?

Mă bucuram că ajunsesem la întrebarea asta. Afli nespus de multe lucruri despre un om, când ştii ce face, şi apoi asta te duce şi la alte subiecte.

— Deobicei lucrez în mină, îmi spuse el.

„Aha, mi-am spus eu. Suntem pe drumul bun!“

Dar tocmai atunci am nimerit o porţiune de şosea nepavată, acoperită cu un strat gros de noroi şi înaintam anevoie în făgaşurile săpate de cauciucurile altor maşini. Am fost silit să întrerup convorbirea ca să văd ce-i de făcut. Când am ieşit din nou la drum pavat, îl pierdusem.

M'am căznit din nou să-l fac să vorbească. Nici nu m'auzea! În cele din urmă, tăcerea lui mă ruşină. La urma urmelor, era un om cufundat în gândurile lui, care nu cerea decât să fie lăsat în pace. Mă simţeam vinovat, pentrucă-i siluiam singurătatea.

Şi aşa, patru ceasuri în şir am mers în tăcere. Pentru mine ceasurile acelea au fost aproape de

nesuportat. În viaţa mea n'am văzut făptură omenească atât de împietrită. Şedea ţeapăn în maşină cu ochiul dinafară aţintit asupra drumului, cu cel dinăuntru nevăzând nimic. Nici nu ştia că sunt şi eu acolo, nu ştia nici măcar că el e acolo. Nu simţea nici ploaia care intra în despicătura capotei şi se scurgea pe el. Stătea ca o stană de piatră. Numai văzându-l că răsuflă mă puteam încredinţa că trăieşte. Respira greu.

O singură dată în tot timpul acelui drum lung – atunci când l-a apucat un acces de tuse – şi-a schimbat poziţia. Era o tuse cumplită, intermitentă, care-i scutura trupul masiv din cap şi până în picioare şi-l încovoia ca pe al unui copil bolnav de tuse măgărească. Încerca să scuipe ceva – auzeam cum îi hârâie flegma în gât – dar nu reuşea. Din cutia pieptului îi ieşea un sunet urât, sgâriat, ca şi cum un metal rece i s'ar fi frecat de coaste. Încerca să scuipe şi clătina din cap.

Aproape trei minute a durat criza. Pe urmă, omul s'a întors spre mine şi a spus:

— Iartă-mă.

Atât. Şi s'a cufundat din nou în tăcere.

Mă simţeam îngrozitor. Uneori îmi venea să opresc maşina şi să-l dau afară. Căutasem şi găsisem motive pentru asta. Dar nu puteam. Eram mistuit de curiozitatea de a şti ce nenorocire i se întâmplase. Nădăjduiam că înainte de despărţire, poate chiar în clipa când va ieşi din maşină, o să-mi spună sau o să scape vreun cuvânt care să-mi dea o indicaţie.

Mă gândeam la tuşea lui şi mă întrebam dac'o fi turberculoză. Mă gândeam la cazuri de boala somnului, boală de care suferea şi un boxer surd pe care-l cunoşteam. Dar nimic din toate astea nu părea să explice tăcerea mohorâtă, îngrozitoare, concentrarea aceea intensă şi totală asupra fiinţei sale interioare.

Treceau ore lungi cu ploaie şi întuneric!

La un moment dat am trecut prin faţa depozitului de huilă al unei mine. Ploaia dăduse suprafeţei cărbunelui un luciu aprins, iar petele roşii şi albastre care licăreau asemenea unui foc de iele părură să-l atragă pe tovarăşul meu de drum. Şi-a întors capul, s'a uitat, dar de vorbit n'a vorbit. Şi nici eu n'am spus nimic.

A urmat apoi iarăşi tăcerea şi ploaia! Din când în când treceam pe lângă o cârciuma de mineri, prin mirosul rece, neplăcut, de fum, al depozitelor de cărbuni, printre luminiţele plăpânde ale lămpilor cu ulei din bordeiele dărăpănate în care trăiau minerii. Pe urmă, din nou, şoseaua neagră şi masivele fără formă ale munţilor.

Am ajuns la Weston pe la opt. Eram obosit, îngheţat şi flămând. M'am oprit în faţa unei cafenele şi m'am întors către tovarăşul meu de drum.

— Cred c'aicea-i! spuse el.

— Da, îi răspunsei eu. Eram surprins. Nu credeam că-şi dăduse seama că am ajuns. Am făcut o ultimă încercare: Vrei să iei o cafea cu mine?

— Da – răspunse el – mulţumesc.

Acest „mulţumesc'' al lui mi-a spus multe. Înţelesesem, din felul cum îl rostise, că dorea să bea o cafea, dar că n'avea cu ce să şi-o plătească, că accepta propunerea mea ca pe o invitaţie şi că-mi era recunoscător. Eram fericit că-l invitasem.

Intrarăm… Pentru prima oară de când îl descoperisem în tunel, mi se părea uman. Nu vorbea, dar nu mai era pierdut în adâncul fiinţei lui. Se aşeză la tejghea, aşteptând cafeaua. Când sosi, o bău încet, ţinând ceaşca cu amândouă mâinile, ca şi cum ar fi vrut să şi le încălzească.

După ce termină, îl întrebai dacă nu vrea un sandwich. Se întoarse spre mine şi zâmbi. Era un zâmbet foarte blând, foarte răbdător. Faţa lui mare şi butucănoasă părea să se lumineze, devenind înţelegătoare, blajină şi binevoitoare.

Zâmbetul acesta mă sgudui. Nu mă încălzi. Mă făcu dimpotrivă, să mă simt prost. Mi se părea că văd un cadavru care începe să se mişte. Îmi venea să strig: „Nenorocitule!“

Pe urmă omul vorbi. Faţa lui îşi păstrase zâmbetul, şi-i vedeam iar dinţii mari, ca de cal, pătaţi de tutun.

— Ai fost foarte bun, şi asta n'am s'o uit.

— Lasă, nu-i nimic… am bâiguit eu.

El continuă să mă privească. Simţeam că mai vrea să-mi spună ceva şi mi-era teamă.

— Vrei să-mi faci un hatâr?

— Da, spusei eu.

Vorbea domol.

— Am o scrisoare pentru nevastă-mea, dar eu scriu prost. Vrei să fii bun să mi-o scrii din nou ca să fie ca lumea?

— Da, cu plăcere.

— O să-ţi spun totul cum a fost, ca s'o scrii bine, spuse el, şi-mi zâmbi.

— Bine.

Îşi descheie cămaşa albastră. Sub flanela groasă de dedesubt se afla o hârtie prinsă cu un ac de siguranţă. Mi-o întinse. Era umedă şi caldă şi se lipise de ea mirosul jilav de ţol ud şi cel acriu al trupului. Am cerut apoi omului dela tejghea o foaie de hârtie. Mi-a adus-o. Aceasta e scrisoarea pe care am copiat-o. O transcriu aşa cum o scrisese el:

Dragă nevastă.

Îţi scriu scrisoarea să ţi spun ceva ce nu ţiam spus înainte de plecare. E o cauză dece nu capăt eu de lucru la nicio mină. Eu ţiam zis fiindcă nui de lucru. Dar nui aşa.

Totul se trage de când mina era închisă şi eu lucram la tunelul de lângă podul Gauley acolo unde societatea mută râul dinăuntrul muntelui. Toţi directorii de mină spun că nu angajează oameni care a lucrat la tunelul ăla.

Totul vine dela stânca pe care trebuia so găurim. Stânca era de siliciu şi, aproape toată de sticlă. Praful dela sticlă a intrat în plămânii oamenilor care a lucrat acolo prin respiraţie. Şi asta nea dat la toţi o boală. Doctorul mia scris cum se chiamă. Îi zice silicoză. Usucă plămânii şi pe urmă opreşte răsuflarea.

Nai auzit că Tom Prescott şi Hansy Mc. Culloh sau prăpadit de boala asta acum două zile fiindcă noi stăm departe de oraş. Dar eu când am auzit mam dus la doctor.

Doctorul zice că am boala lui Tom prescott şi de aia tuşesc uneori. Şi plămânii mei se cam usucă. Peste o sută de oameni au prins boala asta la tunel. E o marenenorocire fiindcă doctorul zice că nu sar fi întâmplat dacă societatea near fi dai măşti şi ar fi făcut ventilaţie bună.

De aia am plecat fiindcă doctorul zice co să mor în patru luni.

Poate găsesc de lucru în altă parte. O săţi trimit bani cât mai pot să lucrez. Nam vrut să fiu povară pentru toţi deacasă. De aia am plecat.

Zic că după ce nu mai auzi de mine să te duci la bunica la munte la Kelney Run. Poţi să stai acolo şi ea o să îngrijească de copil.

Nădăjduesc co so duci bine şi nai săi laşi pe copii la mină – nul lăsa să lucreze acolo. Nu fi supărată pe mine cam plecat şi nu te necăji. Dar când o fi mare băiatul săi spui ce rău mia făcut societatea.

Zic că după o vreme să cauţi săţi găseşti un om. Eşti femeie tânără.

tău care te iubeşte,

Ja

Când i-am înapoiat exemplarul scris de mine, l-a citit dela un capăt la altul. A durat mult. În cele din urmă a împăturit scrisoarea şi şi-a prins-o cu acul de flanelă. Faţa lui mare şi butucănoasă era blândă şi senină.

— Mulţumesc, îmi spuse el, şi continuă foarte domol, cu capul puţin lăsat în jos: îmi pare rău că mi s'a întâmplat aşa. Nevastă-mea e femeie detreabă.

Apoi, după o pauză, adăugă, atât de încet încât, de- abia-l auzeam, ca şi cum ar fi vorbit pentru sine:

— Îmi pare tare rău.

În timp ce rostea cuvintele acestea l-am privit în faţă. Încet, încet, viaţa pierea din ochii lui; părea că se retrage adânc în orbite ca flacăra unei lumânări care se stinge în noapte. Peste globurile ochilor coborî ceaţa dinainte. Îl pierdusem. Se cufundase în adâncimile fiinţei lui, în concentrarea aceea dureroasă şi mohorâtă.

Asta a fost tot. Am mai stat câtva timp împreună. În mine stăruia o emoţie mută. Mi-era milă de el, care-mi era drag. Uram pe cei care-l omorâseră.

După o vreme se sculă. Nu vorbi nici el, nici eu. Se opri în prag. Îi vedeam spatele mare şi lat în cămaşa albastră de lucru.

Pe urmă se topi în beznă şi ploaie.

DUPĂ AMIAZĂ ÎN JUNGLĂ

Charles Fallon, băiat de treisprezece ani, strânse grenada de mână în palmă, aşteptând să se schimbe luminile indicatoare de circulaţie. După ce autobuzul care ducea la bulevardul al VlII-lea se urni, băiatul se adăposti în spatele unui morman de zăpadă şi când autobuzul ajunse la douăzeci de yarzi de el, asvârli proiectilul ucigător în aer, la înălţime mare. Grenada explodă chiar pe acoperişul autobuzului şi Charles, zâmbind mulţumit, răscoli prin zăpadă, ca să-şi facă alta.

O luă încet pe strada Hudson, ca să-i mai treacă vremea. Era un băieţel mărunt, subţire, cu faţa albă şi buzele strânse. La colţul străzii Perry găsi un plic cu un milion două sute treizeci şi patru de dolari. Lăsă să-i cadă grenada şi trecu strada spre magazinul de consignaţie. Era duminică şi uşile

era zăbrelite, dar Charlie îşi exprimă dorinţa să intre şi intră. Îşi alese un far, o pereche de patine, un cuţit de cercetaş, un binoclu, o poză cu Fecioara Maria şi multe, multe alte lucruri. Lăsă drept plată o hârtie de o sută de mii de dolari şi plecă.

În dreptul străzii a XII-a, traversă din nou bulevardul. Hoinări prin cartierul Greenwich şi se opri să caşte gura la pozele din foaierul unui cinematograf. Până la urmă ajunse la concluzia că Anita Louise e mai drăguţă decât înfumurata aia de Norma Shearer, şi o sărută. Pentrucă şedea pe marginea bazinului ei de înnot, care o costase un milion de dolari, o mai sărută din nou. Ea tocmai îi spunea ce tip bine e el, când plasatorul se apropie şi-i spuse: „Şterge-o!"

O tuli.

Pe strada a Xl-a colţ cu bulevardul al Vll-lea se înfipse în faţa vitrinei unei brutării unde dădu gata la repezeală un tort de ciocolată, o napolitană, o şarlotă şi două prăjituri de douăzeci şi cinci de cenţi fiecare, cu piersici şi frişcă. Era tocmai pe punctul de a cumpăra întreaga prăvălie, când o doamnă ieşi dinăuntru şi-i spuse să nu se sprijine de geam şi să spele putina.

Plictisit, o luă în jos, spre casă, pe bulevardul al Vll-lea. Între Ministerul Comerţului şi Morton, intră într'o bombonerie în care îşi cumpăra deobicei dulciurile – şi patroana, o femeie grasă, se aplecă gâfâind peste tejghea.

— Cât costă caramelele? o întrebă Charlie.

— Două la un penny!

— Dar astea?

— Patru la un penny!

— Dar plăcintele cu prune?

— Mă duc acasă să-mi iau bani. În opt minute

— Una la un penny. De care vrei? mă întorc!

Trecu din nou strada şi coborî spre Houston, dornic să cumpere câteva caramele. Ştia el un sistem ca să-l ţină carameaua o jumătate de oră. O pui pe limbă şi o sugi. Îţi trebue voinţă ca să n'o

mesteci numaidecât, în schimb rămâi mai mult timp cu gustul dulce în gură. Şi în felul ăsta te fereşti şi de dureri de măsele, îşi scoase mânuşile ude şi-şi suflă în mâini. I-ar fi plăcut să nu fie duminică. Duminica, cartierul lui semăna cu un cimitir, fiindcă fabricile erau închise.

Se apropie un autobuz care mergea spre sud. Bătrânul Sheehey şi nevastă-sa, care locuiau în aceeaşi casă eu Charlie, trecură în goană strada Varich, ca să-l prindă. Veneau repede, repede, şi când domnul Sheehey scoase mâna din buzunar, o monedă de cincizeci de cenţi pică pe trotuar. Bătrânul încercă cu disperare să pună mâna pe ea, dar banul se rostogoli până la reţeaua ventilatorului de metrou şi căzu în fundul gropii. Bătrânul se sui bodogănind în autobuz… Ţinu uşa cu mâna şi-i strigă lui Charlie, care venise în fugă până la ventilator.

— Charlie, dacă-l găseşti capeţi zece cenţi!

— Bine! făcu Charlie.

Autobuzul porni şi Charlie o luă la goană. Ca să scoată banul de acolo îi trebuia gumă de mestecat şi o sforicică. Cincizeci de cenţi! Mai scosese el bani de sub ventilator. Odată chiar zece cenţi – dar ăsta era primul prilej în viaţa lui să pună mâna pe atâţia bani! Era doar la mintea cocoşului că bătrânului Sheehey o să-i spună că nu-l găsise.

Trase o goană până la casa lui din strada Downing.

Era prea emoţionat ca să-şi amintească de treapta spartă, şi piciorul drept îi alunecă. Căzu în brânci, cu capul înainte şi se lovi rău la fluierul piciorului. Urcă ultimele trei etaje şchiopătând şi cu lacrimi în ochi.

Maică-sa şedea la fereastră şi cârpea.

— Mamă, poţi să-mi dai, te rog, trei penny? întrebă el. Rostite ca o întrebare, cuvintele lui exprimau de fapt o poruncă. Aflase demult că maică-sa ceda întotdeauna când o luai repede.

— St, pentru numele lui dumnezeu! spuse ea. Taică-tău doarme. Şi de ce intri cu galoşii uzi, ca să-mi murdăreşti podelele?

— Plec numaidecât. Numai să-mi dai banii, mamă.

— Nu pot să-ţi dau nimic! Ţi-am dat un penny pentru dulciuri marţi.

— Trebue să-mi dai, mamă. Ştii, ia căzut un ban de zece cenţi sub grătarul metroului. Dac'aş avea nişte gumă de mestecat, aş putea să-l scot.

— A, de aia? Vrei să mă duci cu zăhărelul? şi mama râdea încet. Îţi dau un penny, nu trei, şi-ai să mi-l dai îndărăt!

— N'am ce face cu unul! Îmi trebue trei! Cu unu! nu fac nimic! Nu'nţelegi, mamă, că nu-i destul de mare bucata de gumă de mestecat?

Doamna Fallon se duse în bucătărie şi se întoarse cu portofelul în care-şi ţinea mărunţişul.

— N'am decât doi penny, înafara celor care-mi trebue diseară la biserică, spuse ea.

— Nu-i nimic, dă-mi-i pe ăştia! O să… Se opri ca să strănute. O să-i schimb. Şi ţi-i dau înapoi, pe cinstea mea!

— Nu. Nu pot să risc! şi îi dădu numai doi penny.

Bosumflat, Charlie îi luă. Aşa o să fie mai greu, dar băieţelul ştia că oridecâteori era vorba de bani pentru biserică, maică-sa era de neînduplecat.

— Şi te poftesc să-mi dai cei doi penny înapoi! mai spuse ea.

— În ordine!

O şi sbughise, în bucătărie, după o sfoară.

— Da, făcu maică-sa cu tânguiala aceea jalnică pe care Charlie i-o cunoştea aşa bine. Pe vremuri, când veneai la taică-tău sau la mine după un penny, căpătai cinci. Şi când cereai cinci, îţi dădeam zece cenţi…

Charlie găsi un ghem de sfoară groasă, tăie o bucată cam de o jumătate de metru şi o înfundă repede în buzunar.

— Dar acum, taică-tău e schilod, sărmanul de el, continuă maică-sa. Şchioapătă, în timp ce alţii merg; lucrează noaptea, în timp ce alţii lucrează ziua, şi se mulţumeşte cu ce capătă!

— În ordine, mamă. Mă duc, spuse Charlie.

Şi, fără să aştepte răspuns, ieşi trântind uşa. Îşi spuse că toate mamele sunt o pacoste şi că taţii sunt şi mai rău. Niciodată n'a renunţat bătrânul la un pahar cu bere ca să-i cumpere lui un pachet de ciocolată.

Coborî strada şi o luă spre bomboneria de pe Carmine Street. Cumpără două pachete de gumă de mestecat Chiclets şi le vârî pe amândouă deodată în gură. Guma de mestecat trebuie să fie umedă şi mlădioasă, altfel nu se lipeşte banul de ea. Trecu strada Varich, mestecând de-i trosneau fălcile, dar numai pe partea dreaptă, ca să nu-l apuce durerile de dinţi. Lângă staţia de autobuz se întinse cât era de lung pe grătarul rece ca ghiaţa. Fundul de beton al gropii era acoperit cu gunoaie, zăpadă şi ochiuri mici de apă. Începu să caute banul metodic, mişcându-se încet de- pe un loc pe altul al grătarului. Inima îi svâcnea cu putere în timp ce imaginea unei vitrine pline cu lucruri bune de mâncat îi stăruia mereu în minte.

Trecură zece minute fără niciun rezultat şi băiatul se opri şi-şi suflă în mâini. Pe urmă se întoarse la treabă. Zări moneda. Zăcea jumătate în apă, jumătate pe fundul de beton. Era deci o ţintă greu de nimerit. Cu un zâmbet silit pe buze, înnodă de câteva ori capătul sforii şi răsuci guma de mestecat în jurul nodului, ca să-i dea o bază lată şi netedă. Făcu apoi un lat la celălalt capăt al sforii şi şi-l prinse de încheietura mâinii ca să n'o piardă. Pe urmă, după ce vârî cocoloşul de gumă în gură ca să-l mai umezească odată, îi dădu drumul până în fund.

Cufundat în munca asta, nu băgă de seamă că se apropiase de el, pe la spate, un om mic, jerpelit, de vreo patruzeci şi cinci de ani; cu toate că faţa îi era

înroşită de vânt se vedea bine că adevărata ei culoare era cenuşie ca aceea a unui suferind de ficat.

Charlie îl auzi înainte de a-l vedea; omul răsufla anevoie, ca şi cum s'ar fi încordat sub o povară grea. Băiatul îi aruncă o privire grăbită, apoi se întoarse la treaba lui. Era absorbit de partea cea mai grea a lucrului. Cocoloşul de gumă nu era destul de greu şi, totuşi, trebuia sa-l facă să cadă cu oarecare forţă, pentru ca moneda să se prindă de el. Puteai să încerci de o sută de ori până să găseşti mişcarea potrivită!

Omul se uită o clipă la el în tăcere; pe urmă îngenunche alături de Charlie şi exclamă cu voce răguşită:

— Cincizeci de de cenţi, hai? şi se uită în jos, la sfoara care se legăna, deasupra monedei. E greu aşa, nu? mai întrebă el încet.

Charlie nu-i răspunse.

Omul se uită în jos, prin zăbrelele grătarului, să vadă dacă treaba merge.

— Pe frigul ăsta, sigur că se întăreşte guma numaidecât, comentă el. Nu cred c'o să izbuteşti, puştiule. Şi apoi, se şi întunecă. Îţi trebue unelte bune pentru treaba asta. Aşa, n'o să poţi!

Fără să ridice ochii, Charlie îl repezi:

— Te-a întrebat cineva ceva?

Omul se ridică în picioare şi se uită grăbit în jurul lui. Nu se vedea ţipenie de om. Făcu câţivia paşi înapoi şi-şi descheie paltonul. Avea prinse înăuntru, de căptuşeală, cu nişte curele de piele, patru cozi de mătură retezate, ca să fie mai scurte, fiecare de mai puţin de un metru, fiecare prevăzută la capăt cu un dispozitiv de cauciuc cu ajutorul căruia putea fi prinsă de altă coadă de mătură. Cu o îndemânare îndelung practicată, omul le îmbină. La capătul ultimei cozi de mătură se afla o ventuză mică de cauciuc. Omul păşi înainte, potrivi cu pricepere capătul prăjinei în grătar şi, lăsându-se în genunchi, o aruncă în fund.

— Să-ţi arăt cum lucrează un om de meserie! spuse el în treacăt, ferindu-şi privirile. Asta-i o metodă. Alta este bucata de grăsime. Cu ea poţi să ridici o brăţară. Dar când miroşi ceva, o ventuză e…

— Ce mai e şi asta? țipă Charlie mânios. Ce faci?

— Vreau să-ţi arăt cum face treaba un om de meserie!

— Cară-te de aici! şi cu mâna stângă, Charlie începu să-l tragă cu furie pe om de haină. Cară-te!

Omul îl dădu la o parte, râzând cu un glas răguşit, fără urmă de haz însă.

— Nu-i tot aia! Că tu tot n'ai s'o scoţi, spuse el. Dece să rămână acolo ca s'o ia altul!

— Pe dracu, n'o s'o scot! ţipă Charilie. S'o laşi! E a mea. Te rog, domnule!

— Iţi dau cinci penny, zise omul.

Charlie strânse sfoara cu hotărâre şi-o vârî în buzunar. Pe urmă se sculă, păşi în spatele omului şi-l lovi înverşunat cu picioarele în mijlocul spatelui. Omul ţipă de durere. Charlie îi mai trase repede câteva picioare.

— Ce porcărie! gemu omul ţinându-se de spate. Am să-ţi rup gâtul, haimana mică ce eşti! Era să scap prăjina din cauza ta!

Se holbară unul la altul câteva clipe, nemişcaţi şi nehotărâţi. Îi despărţeau treizeci de ani şi totuşi semănau. Semănau mult. Amândoi erau mici, băiatul ca băiat, bărbatul ca bărbat. Amândoi erau trecuţi, greu încercaţi.

Omul îngenunche din nou, pândindu-l cu grijă pe Charlie. Coborî prăjina, dar îşi ţinea capul ridicat. Charlie stătu nehotărât. Pe urmă dădu fuga spre un morman de zăpadă de lângă trotuar. Omul se întoarse spre el.

— Dacă te apropii, îţi rup gâtul, atâta-ţi spun. Şterge-o! Nu-ţi mai dau nimic, fiindcă m'ai scos din pepeni!

Charlie luă o bucată de ghiaţă de pe mormanul de zăpadă şi ţinti cu toată puterea. Nu nimeri, dar omul se sperie şi sări în picioare, ridicând prăjina. Charlie se ascunse în spatele mormanului de zăpadă. Tremura, cu ochii aţintiţi asupra inamicului, şi sgâria cu unghiile pojghiţa de ghiaţă.

— Cauţi ceartă cu lumânarea, aşa-i? spuse omul cu amărăciune şi aruncă o privire pe bulevardul pustiu, care se întuneca. Crezi că mie-mi face plăcere? se răsti el deodată. Crezi că-mi face plăcere să mă lupt cu un băieţel ca tine pentru cincizeci de cenţi?

Un bulgăr de zăpadă îl lovi în genunchi, chiar sub tivul paltonului. Ameninţă cu pumnul şi spuse cu glas tremurat de supărare:

— Ce cauţi o să găseşti, măi băiete! şi se opri gâfâind.

Lăsă apoi jos prăjina şi se repezi. Charlie însă scăpă. Un bulgăr de zăpadă, aproape ghiaţă curată, îl lovi pe om drept în frunte. Omul îşi duse mâna la frunte, plângând aproape în hohote de furie şi durere.

— Ei, cum îţi place, scârbosule? strigă băiatul.

Celălalt îl fugări, dar Charlie era de două ori mai sprinten ca el şi apoi bariera aceea de zapadă îi despărţea mereu. Niciun minut nu ţinu goana şi omul se opri, cu gura deschisă, apăsându-şi cu o mână pieptul, care i se sbătea. Fără să scoată o vorbă, se întoarse la grătar şi se ghemui, coborând prăjina.

Înnebunit, băiatul schimbă metoda de atac. Se apropie de el în goană dintr’o parte şi-i aruncă o bucată de ghiaţă, pocnindu-l în ceafă. Trupul i se cutremură, dar omul nu se mişcă. Se pregătea să ridice prăjina ca s’o strecoare prin altă deschizătură a grătarului, când Charlie repetă manevra, hotărât de data aceasta să folosească şi picioarele. Omul sări ca ars, înjurând, şi prinse braţul copilului din sbor. Acum îl ţinea strâns de amândouă braţele. Prăjina zăcea pe grătar între ei.

— Ar trebui să-ţi rup gâtul! strigă omul, scuturându-l. Gâtul tău de şobolan! Dar n'o s'o fac, vezi? Eşti un copil. Ascultă numai ce-ţi…

Charlie se răsuci din toată puterea, se smulse, şi'n aceeaşi clipă îl călcă pe picior. Pe urmă fugi, la adăpostul mormanului de zăpadă. Omul se uită la el uluit, cu faţa schimonosită de durere.

— Doamne, spuse, ce pungaş! Ţi-am făcut vreun rău? Ţi-am făcut ceva, cu toate c'aş fi putut? Tocmai voiam să-ţi fac o propunere… Un bulgăre de zăpadă îl lovi în piept. Foarte bine. Eu nu pot să scot banii, dacă nu mă laşi tu. Tu nu poţi să-i scoţi, dacă nu te las eu. Şi o să rămânem amândoi fără ei… Doar se întunecă. O să-i împart cu tine. Îţi dau douăzeci şi cinci de cenţi!

— Nu! strigă Charlie tremurând din tot trupul. Sunt banii mei!

— Nu vezi că nu poţi să-i iei dacă n'ai unelte cum trebue? încercă omul să-i explice. Guma ta nu face nici două parale pe frigul ăsta!

— Sunt ai mei!

— Doamne, tu i-ai găsit, recunosc – spuse omul – dar eu am o ventuză şi o să-i scot eu pentru amândoi!

— Nu!

— Dar, trebue să mă aleg şi eu cu ceva, strigă omul, ruşinat şi amărât. Asta-i meseria mea, băiete, nu'nţelegi? Asta-i tot ce fac. Pricepi? Toată ziua am colindat, dar n'am găsit nimic! Trebue să mă laşi să mă aleg şi eu cu ceva! Trebue!

— Nu.

Omul îşi aruncă mâinile în lături.

— Măi băiete, măi băiete – strigă el desnădăjduit – dac'ai fi cu zece ani mai mare ai înţelege! Crezi că mie-mi place să fac asta? Dac'ai fi cu zece ani mai mare, am putea să stăm de vorbă. M'ai înţelege!

Charlie strânse buzele, şi, pe faţa lui albă, învineţită de frig, se citea furia.

— Dac'aş fi cu zece ani mai mare, ţi-aş trage una peste bot, spuse el.

Omul se apleca îndurerat şi-şi ridică prăjina şi plecă şchiopătând uşor, cu o mână la şale. Plângea.

Charlie, tremurând de bucuria trimfului, cu faţa neclintită ca piatra, rămase singur.

Se lăsase noaptea.

CEL MAI FERICIT OM DIN LUME

Lui Jesse îi venea să plângă. Stătuse la tejghea şi-l aşteptase pe Tom, mulţumit că avea prilejul să-şi odihnească piciorul rănit, gândindu-se voios şi liniştit la clipa în care Tom o să-i spună: „Da, sigur, Jesse! Poţi începe când vrei!“

Două săptămâni se târâse din Kansas City în Missouri, până la Tulsa din Oklahoma, prin nopţi ploioase şi dealungul unei nesfârşite săptămâni de soare pârjolitor, fără să doarmă, fără să mănânce un prânz omenesc, doar cu nădejdea acestei clipe. Şi acum Tom intrase în birou. Intrase grăbit, cu un teanc de hârtii în mână. Îşi aruncase privirile asupra lui – în treacăt, e drept – dar destul de stăruitor, şi nu-l cunoscuse. Se întoarse cu spatele la el. Şi Tom Brackett doar era cumnatul lui…

Oare din pricina hainelor? Jesse ştia că arăta ca vai de lume. Încercase să se mai dichisească puţin la fântâna din parc, dar şi acolo îi mersese prost; era prea emoţionat, se tăiase la bărbierit şi-i rămăsese un semn urât pe obraz. Şi, pe urmă, nu fusese chip să se scuture de praful acela roşu de pe costum, măcar că se scuturase de-l dureau şi acum mâinile… Sau poate că se schimbase…

Fireşte, nu se văzuseră de cinci ani. Tom însă arăta doar cu cinci ani mai în vârstă şi atâta tot… Era tot Tom! Doamne! Oare el se schimbase atât?

Brackett termină convorbirea telefonică. Se lăsă pe spătarul scaunului cu şurub şi-l privi cu nişte ochi albaştri, mici şi limpezi, bănuitori şi neprietenoşi – cel puţin aşa i se păru lui. Era un om greoi, burtos, de patruzeci şi cinci de ani, cu părul roşcat şi cu o expresie aspră. Faţa îi era puhavă, trăsăturile apăsate şi puternice, nasul cam borcănat şi roşu la vârf. Părea un om de afaceri solid şi capabil, cum şi era dealtfel. Îl urmări pe Jesse cu o nepăsare rece, vădit plictisit că va trebui să-şi piardă timpul şi cu el. Până şi felul cum îşi mesteca scobitoarea părea jignitor.

— Da! făcu Brackett deodată. Dumneata ce doreşti?

Glasul era parcă aeelaş, recunoscu Jesse, care se aştepta acum la orice. Înaintă până la tejgheaua de lemn care despărţea biroul în două şi îşi trecu cu un gest nervos mâna prin părul încâlcit.

— Cred că nu mă mai recunoşti, Tom, spuse el şovăelnic. Sunt Jesse Fulton.

— Cum? făcu Brackett.

Atât.

— Da, eu sunt, şi Ella îţi trimite sărutări.

Brackett se ridică şi se apropie de tejghea. Se aflau acum faţă în faţă. Tom îl măsură cu neîncredere, încercând să stabilească o asemănare cu cumnatul lui, aşa cum şi-l amintea. Omul din faţa lui era înalt şi avea vreo treizeci de ani. Asta se potrivea! Avea trăsături regulate, era lung şi deşirat. Şi asta corespundea. Dar faţa era prea scofâlcită, trupul prea ciolănos sub hainele care-i atârnau, ca să poată fi sigur. Cumnatul lui fusese un tânăr voinic, puternic, cu muşchi puternici. I se părea că se uită acum la o fotografie spălăcită şi proastă şi că încearcă să recunoască originalul. Exista şi o asemănare, dar deosebirea era grozavă. Îi cercetă ochii. Da, ochii erau ai lui; cenuşii şi cu o expresie neobişnuit de timidă, dar de om tare cumsecade. Totdeauna îi plăcuse asta la Fulton.

Jesse stătea liniştit, cu toate că în sinea lui fierbea. Brackett părea că se uita la el ca la un cal pe jumătate mort. În ochii lui citeai o expresie de adânca milă, şi asta pe Jesse îl înfuria. Ştia doar că nu ajunsese în halul ăsta!

— Da, cred că eşti tu, spuse Brackett în cele din urmă, dar, zău, tare te-ai schimbat!

— Ce dumnezeu, doar sunt cinci ani de atunci, nu-i aşa? spuse Jesse sâcâit. Şi apoi nu m'ai văzut în totul decât de câteva ori!

Pe urmă şopti, cu buzele strânse, cu un glas în care se amesteca mânia şi ruşinea:

— Şi ce dacă m'am schimbat? Nu se schimbă tot omul? Că doar nu-s mort!

— Păreai voinic, continuă Brackett domol, cu acelaş ton de uimire. Ai slăbit, nu-i aşa?

Jesse tăcea. Prea avea nevoie de Brackett ca să se încumete să-l înfrunte, dar numai cu greu se stăpâni. Tăcerea se prelungea, penibilă. Brackett roşi.

— Vai de mine, iartă-mă! începu el să se scuze şi ridică tăblia tejghelei. Intră. Ia loc. Doamne, băiete, de-ai şti cât mă bucur că te văd! Dar arăţi aşa slăbit! şi-i strânse mâna cu putere.

— Nu face nimic, murmură Jesse.

Se aşeză, trecându-şi mâna prin părul ondulat şi încâlcit.

— Dece şchiopătezi?

— Am călcat pe un colţ de piatră şi mi-a găurit pantoful.

Îşi ascunse piciorul sub scaun. Îi era ruşine de pantofii lui. Îi căpătase dela Ajutorul Şomerilor şi două săptămâni de drum îi dăduseră gata. Toată dimineaţa îşi jurase, cu o solemnitate prostească, încântătoare totuşi, că înainte de orice altceva, înainte chiar de a-şi cumpăra un rând de haine, o să-şi facă rost de o pereche de pantofi solizi, noi-nouţi.

Brackett nu-şi deslipea ochii de pe picioarele lui Jesse. Ştia ce-l chinuie şi inima i se umplea de milă. Toată povestea asta era înspăimântătoare. Încă nu văzuse pe nimeni atât de doborât şi de sfârşit. Soră-sa îi scrisese în fiecare săptămână, dar niciodată nu-i spusese că ajunseseră în halul ăsta.

— Ascultă – începu Brackett – ce face Ella?

— Destul de bine, răspunse Jesse cu gândul aiurea.

Avea o voce domoală, plăcută, destul de timidă, care se potrivea cu ochii lui cenuşii şi blajini. Îl frământa gândul cum să înceapă.

— Şi copiii?

— Foarte bine… Ştii – adăugă Jesse, devenind din- trodată mai atent – ăla micu trebue să poarte

un aparat. Nu poate să meargă… Dar e deştept. Desenează şi face tot felul de lucruri…

— Da, spuse Brackett. Bine.

Şovăi. Urmă o clipă de tăcere. Jesse se frământa pe scaun. Acum, că venise clipa să vorbească, se simţea stângaci. Brackett se aplecă înainte şi-şi puse mâna pe genunchii lui:

— Ella nu mi-a spus că vă merge aşa prost, Jesse. V'aş fi putut ajuta…

— Ei, doamne – răspunse Jesse domol – ai şi tu necazurile tale, nu-i aşa?

— Da. Brackett se lăsă pe spate. Faţa lui îmbujorată se întunecă şi căpătă o expresie amară. Ştii c'am pierdut magazinul de fierărie?

— Da, sigur – făcu Jesse mirat – doar ne-ai scris… La asta mă şi gândeam!

— Am uitat, spuse Brackett. Nici eu nu mă mai dumiresc. Nu că ar fi fost cine ştie ce — adăugă el cu amărăciune – că de trei ani încoace treburile mergeau tot mai prost. Cred că ţineam la el numai aşa, fiindcă era al meu… şi râse un râs uscat, lipsit de veselie. Ei, dar ia vorbeşte-mi despre tine! Ce s'a întâmplat cu slujba ta?

Jesse sări deodată, agitat:

— Lasă asta, Tom. Am o idee!

— Nu cumva tu şi Ella… întrerupse Brackett neliniştit.

— Nu, vai de mine! şi Jesse se aşeză la loc. Cum ţi-a venit una ca asta? Păi, Ella şi cu mine… se opri, râzând. Eu sunt nebun după Ella. E minunată. E toată viaţa mea, Tom!

— Iartă-mă. Nu mi-o lua în nume de rău.

Şi Brackett chicoti, stânjenit. Apoi se întoarse. Forţa de nestăpânit a dragostei, la acest tânăr, îl răscolise. Îl făcu să dorească cu toată puterea să facă ceva pentru ei. Prea erau de treabă amândoi ca s'o ducă aşa greu. Şi Ella era ca şi el, sfioasă şi cam moale.

— Acultă, Tom – spuse Jesse – eu am venit aici la tine cu un gând – îşi trecu mâna prin păr –

trebue să mă ajuţi.

— Fir'ar să fie, băiete, gemu Brackett, care se aşteptase la asta. Nici eu nu pot mare lucru. Nu câştig decât treizeci şi cinci de dolari pe săptămână şi zic bodaproste şi pentru asta!

— Sigur, ştiu, făcu Jesse emoţionat. Se simţea din nou cuprins. De neastâmpărul acela sălbatic, încântător totuşi, care-l stăpânise din primele ceasuri ale dimineţii. Ştiu că nu ne poţi ajuta cu bani, dar am dat de un om care lucrează la tine! A fost în oraş la noi! Zicea c'ai putea să-mi faci rost de o slujbă!

— Cine?

— Zău, dece nu mi-ai spus? izbucni Jesse, cu urmă de dojană în glas. Cum am auzit, am şi pornit-o. Două săptămâni am umblat ca un nebun!

Brackett gemu:

— Ai venit pe jos tocmai dela Kansas City de două săptămâni ca să-ţi dau eu slujbă?

— Sigur, Tom, sigur! Ce altceva puteam să fac?

— Doamne dumnezeule, dar aici nu se găsesc slujbe, Jesse! E sezon mort! Şi tu nici nu te pricepi în petrol! Sunt lucruri speciale! Am câţiva prieteni pe aici, dar acum tot n'ar putea face nimic. Nu crezi că te-aşi fi chemat, cum s'ar fi ivit ceva?

Jesse înlemni. Speranţa ultimelor două săptămâni se transformase parcă într'o ghiulea care i se aşezase în stomac. Pe urmă, strigă înnebunit:

— Dar bine, omul ăla zicea că tu poţi să angajezi! Mi-a spus! Zicea că l-ai angajat la camion. Zice că totdeauna ai nevoie de oameni!

— O… Vrei să zici în secţia mea? şuşoti Brackett.

— Da, Tom, da!

— Nu, nu trebue să lucrezi în secţia mea! Şopti iar Brackett. Nu ştii ce înseamnă asta…

— Ba da, ştiu! stărui Jesse. Mi-a spus tot. Tom, tu eşti dispatcher, nu-i aşa? Tu expediezi camioanele cu dinamită!

— Cine ţi-a spus, Jesse?

— Everett. Cred că îl chema Everett!

— A! Egbert! Unul cam cât mine, nu? întrebă Brackett încet.

— Da, Egbert. Vezi că nu l-am inventat?

Brackett râse. Şi, pentru a doua oară, râsul lui sună ciudat, fără veselie.

— Nu, nu l-ai inventat. Apoi, cu vocea schimbată: Măi băiete, trebuia să mă întrebi, înainte de a porni să baţi drumul până aici!

— N'am vrut, îi mărturisi Jesse cu o şiretenie copilărească. Ştiam c'ai să zici nu. Mi-a spus el că e muncă primejdioasă, Tom, dar mie nu-mi pasă!

Brackett îşi înnodă mâinile. Faţa lui greoaie, puhavă, se înăspri.

— Oricum, tot am să-ţi spun „nu" ', Jesse!

Jesse îşi ieşi din fire. Nici prin gând nu-i trecuse că Brackett n'o să-l primească. I se păruse că drumul până la Tulsa era singura problemă care-i stătea în faţă.

— Nu, zău nu! se rugă el. Nu poţi face asta! Nu există slujbe, Tom?

— Sigur că există slujbe. Există şi slujba lui Egbert, dac'o vrei.

— A plecat?

— A murit.

— O!

— A murit la muncă, Jesse. Şi, dacă vrei să ştii, azi noapte!

— O!… Atunci… Mie nu-mi pasă!

— Acum, ascultă! spuse Brackett. Am să-ţi spun câteva lucruri, de care ar fi trebuit să mă întrebi, înainte de a porni. Nu ai de transportat dinamită. La forajul puţurilor de petrol, ăştia nu întrebuinţează o substanţă aşa de sigură ca dinamita. Ar vrea ei, dar nu pot. Nitroglicerină folosesc! Nitroglicerină curată!

— Dar ştiu asta, îi spuse Jesse ca să-l liniştească. Doar mi-a spus! Să nu-ţi închipui că nu ştiu!

— Ţine-ţi gura un minut, îi porunci Brackett supărat. Ascultă. La porcăria asta ajunge să te uiţi ca să sară'n aer, înţelegi? Cum tuşeşti mai tare, gata, s'a zis! Ştii cum o transportă? În bidoane ca astea vezi, ca nişte evantaie! Asta ca să fie între ele despărţituri, fiindcă fiecare despărţitură trebue căptuşită cu cauciuc. Ăsta e singurul mijloc de transport de care poate fi vorba.

— Ascultă, Tom…

— Stai, aşteaptă un pic, Jesse! Pentru numele lui dumnezeu, bagă-ţi minţile în cap! Ştiu că ţi-ai pus în gând să capeţi o slujbă, dar trebue să înţelegi. Materialul ăsta se poate transporta numai în autocamioane speciale! Noaptea! Trebue să mergi pe un drum special! Nu poţi trece prin niciun oraş! Dacă te opreşti, ai nevoie de un garaj special! Nu-ţi dai seama ce înseamnă asta? Nu înţelegi cât e de primejdios?

— O să conduc cu grijă, spuse Jesse. Ştiu să conduc un autocamion. O să merg încet.

Brackett gemu.

— Crezi că Egbert n'a mers încet şi că nu ştia să conducă un autocamion?

— Tom – spuse Jesse cu seriozitate – n'ai să mă sperii. Mie mi s'a înfipt în minte un singur lucru. Egbert mi-a spus că-i plăteau un dolar de fiecare kilometru şi jumătate. Câştiga cinci-şase sute de dolari pe lună, dar muncea numai două săptămâni, aşa mi-a zis. Pot să fac si eu acel aş lucru?

— Sigur că poţi, îi spuse Brackett înfuriat. Un dolar de fiecare kilometru şi jumătate. E uşor. Dar dece crezi că plăteşte societatea atâta? Merge până te poticneşti de o piatră pe care farurile n'au luminat-o, aşa cum a păţit Egbert, sau până când îţi plesneşte o cameră, sau îţi intră ceva în ochi şi scapi volanul şi dai cu camionul în cine ştie ce! Sau până ţi se întâmplă alt lucru blestemat, pe care n'ai cum să-l ghiceşti dinainte! Nu-l putem întreba pe Egbert ce i s'a întâmplat lui, şi nici camionul nu mai există, ca să ne-o dovedească. Nu mai există

nici cadavrul! Nimic! Poate că mâine cineva o să găsească o bucată răsucită de oţel, undeva departe, pe un ogor, dar din şofer n'o să mai găsim niciodată nimic! Nicio unghie măcar! Tot ce ştim e că nu s'a întors la timpul hotărât. Acum aşteptăm să ne cheme poliţia. Ştii ce s'a întâmplat azi noapte? Mai nimic! S'a defectat ceva la pod. Poate că Egbert era nervos. Poate că a atins parapetul cu apărătoarea. Dar podul nu mai există. Nici camionul. Nici Egbert. Înţelegi acum? Asta capeţi în schimbul blestematului ăluia de dolar pe fiecare kilometru şi jumătate!

Urmă o clipă de tăcere. Jesse îşi frământa mâinile lungi şi subţiri. Gura i se căscase, pe faţă i se citea groaza. Pe urmă închise ochii şi vorbi domol.

— Nu-mi pasă! Nu, nu-mi pasă de toate astea. Tom. Tu ai spus ce aveai de spus. Acum fii bun şi dă-mi mie slujba asta!

Brackett izbi cu palma în tejghea:

— Nu!

— Ascultă Tom, spuse Jesse încet – adevărul e că tu nu înţelegi! şi ochii lui, plini de lacrimi, îl siliră pe Brackett să-şi întoarcă privirile. Uită-te la mine, Tom. Asta nu-ţi spune deajuns? Ce-ai crezut despre mine la început, când m'ai văzut? Ai gândit: „Dece nu se cară vagabondul ăsta şi nu mă slăbeşte cu cerşitul lui!" Nu-i aşa, Tom? Tom, eu aşa nu mai pot trăi! Trebue să fii în stare să umbli pe stradă cu capul sus.

— Eşti nebun, murmură Brackett. În fiecare an, un şofer din cinci e omorât. Asta-i media. Cât merită asta?

— Dar parcă viaţa mea merită ceva acum? Acasă murim de foame, Tom. Încă nu ne-au înscris la ajutor!

— Ar fi trebuit să-mi spui, se repezi Brackett. E vina ta. Un om n'are dreptul să facă pe nebunul când familia îi moare de foame. O să împrumut

nişte bani şi o să-i trimit Ellei telegrafic. Pe urmă o să te întorci acasă şi o să ceri să-ţi dea dela ajutor.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă o să aştepţi! Că doar n'ai îmbătrânit. N'ai dreptul să te joci cu viaţa. Odată şi odată tot o să capeţi o slujbă.

— Nu! şi Jesse sări în picioare. Nu. Şi eu am crezut aşa, dar acum nu mai cred, strigă el pătimaş. N'o să capăt slujbă, aşa cum n'o să-ţi capeţi tu înapoi magazinul de fierărie. Mi-am pierdut calificarea, Tom. Munca la linotip e muncă calificată, dar acum am uitat-o. De şase ani sunt şomer. Singura muncă pe care am făcut-o a fost târnăcop şi lopată. În primăvară, când am găsit slujba aceea, credeam că sunt om făcut, dar n'a fost aşa. Şi acum au venit maşini noi. Cum a început criza, m'au dat afară.

— Şi ce-i cu asta? spuse Brackett aspru. Alte slujbe nu mai există?

— De unde să ştiu eu? răspunse Jesse. De şase ani nu s'a ivit nimic. Mi-ar fi şi frică să iau una acum. Prea a fost greu atâtea săptămâni ca să mă întorc acum la ajutor!

— Dar trebue să ai un pic de curaj, strigă Brackett. Dece să-ţi pierzi speranţa?

— Am curaj cât vrei – răspunse Jesse înciudat – dar speranţă, asta nu mai am. În şase ani de aşteptare mi-a secat toată speranţa. Tu eşti singura mea speranţă.

— Eşti nebun! murmură Brackett. Nu fac eu asta. Pentru numele lui dumnezeu, gândeste-te un pic ta Ella!

— De unde ştii că nu mă gândesc la ea? spuse Jesse domolit. Se agăţă de mâneca lui Brackett. Doar asta m'a hotărât, Tom.

Glasul lui Jesse scăzu până deveni o şoaptă slabă şi dureroasă:

— În noaptea când a fos Egbert la noi, m'am uitat la Ella de parcă atunci o vedeam pentru prima oară. Nu mai e drăguţă, Tom!

Brackett scutură capul şi se depărtă. Jesse îl urmă, trăgând adânc aer în piept, hohotind parcă:

— Asta nu-ţi spune deajuns, Tom? Ella era ca o păpuşă, ţi-aminteşti doar! Nu puteam să mă plimb cu ea pe stradă să nu se întoarcă lumea după ea! Nici n'a împlinit douăzeci şi nouă de ani, Tom, dar nu mai e drăguţă!

Brackett se aşeză ostenit, cu umerii gârboviţi. Îşi încleştă mâinile una într'alta şi, îndoit de mijloc, privea ţintă în podea.

Jesse stătea aplecat spre el, cu faţa scofâlcită, îmbujorată de emoţie, aproape neplăcută la vedere din pricina expresiei de rugă şi de umilinţă amară, adânc întipărită în trăsăturile lui.

— N'am făcut ce trebue pentru Ella, Tom. Ella merita o soartă mai bună. Asta-i singura ocazie pe care o am în viaţă: să fac ceva pentru ea. Sunt un ratat…

— Nu vorbi prostii, spuse Brackett fără supărare. Nu eşti un ratat. Nu eşti mai ratat decât mine. Sunt milioane de oameni în aceaşi situaţie. E de vină doar criza, sau depresiunea, sau blestematul ăsta de *new deal* sau…!

Înjură şi tăcu.

— Ba nu, şopti Jesse eu un ton trist. Toate astea pot fi o scuză pentru alţii. Pentru mine, nu. Depindea de mine să mă descurc mai bine! E vina mea!

— Fleacuri! spuse Brackett. Ce vină ai tu în toate astea!

Faţa lui Jesse se acoperise de pete roşii, nesănătoase. Părea umflată.

— Mie nu-mi pasă, strigă el sălbatic. Trebue să-mi dai slujba! Trebue să ridic şi eu odată capul! Am trecut odată prin iad, dar nu mai pot trece a doua oară! Vrei să mă uit mai departe la piciorul băieţaşului meu şi să-mi spun că dac'aş avea o slujbă n'ar arăta aşa? Cum încearcă să umble, îmi spune parcă: „Am oase moi, din cauza rahitismului, şi tu m'ai îmbolnăvit, pentrucă nu

m'ai hrănit cum trebue. ‘’ Doamne, Tom, crezi c'am de gând să stau pe loc şi să-l văd aşa încă şase ani de acum încolo?

Brackett sări în picioare.

— Şi ce dacă? strigă el. Zici că te gândeşti la Ella! Ce-o să se facă în ziua în care o să fii omorât?

— Poate că n'o să fiu, se apără Jesse. Trebue să am şi eu odată un dram de noroc!

— Aşa gândesc cu toţii, îi răspunse Brackett batjocoritor. Când iei o slujbă ca asta, norocul e un semn de întrebare. Singurul lucru sigur e că mai devreme sau mai târziu o să fii omorât.

— E'n regulă, strigă Jesse. E'n regulă! Dar între timp mă aleg şi eu cu ceva, nu? O să pot să-mi cumpăr şi eu o pereche de pantofi. Uită-te la mine! O să-mi pot cumpăra un costum, pe care să nu se vadă cale de o poştă că vine dela ajutor. O să pot să fumez. O să pot cumpăra dulciuri copiilor. O să pot mânca şi eu. Da, crede-mă, vreau şi eu să mănânc dulciuri! Odată pe zi vreau să beau un pahar cu bere. Vreau s'o văd pe Ella îmbrăcată. Vreau s'o văd mâncând carne de trei ori pe săptămână, chiar şi de patru ori. Vreau să-mi duc familia la cinema!

Brackett se aşeză.

— Mai taci odată! spuse el ostenit.

— Nu – şopti Jesse cu patimă – n'ai să scapi de mine! Ascultă, Tom, explică el, am socotit totul exact. Cu şase sute de dolari pe lună, gândeşte-te cât pot să economisesc! Dacă trăiesc numai trei luni, vezi tu cât face asta? O mie de dolari ba mai bine! Şi poate c'o să trăiesc mai mult. Poate câţiva ani, şi atunci o asigur pe Ella pe toată viaţa!

— Aşa spui tu, îl întrerupse Brackett. Crezi pesemne c'o să se bucure când o să afle ce muncă faci!

— Şi la asta m'am gândit, răspunse Jesse înfierbântat. Ea nu ştie, înţelegi? O să-i spun că nu

câştig decât patruzeci de dolari. Restul o să-i depui tu la bancă, pe numele ei!

— Taci odată! spuse Brackett. Îţi închipui c'ai să fii fericit? În fiecare clipă, treaz sau în somn, ai să te întrebi dacă mâine n'ai să fii pe lumea cealaltă. Şi zilele cele mai cumplite sunt cele libere, când nu conduci. Fiindcă aşa e la noi: o zi lucrezi, una nu – ca să-ţi refaci nervii! Şi atunci zaci în casă şi te mănânci. Asta o să fie fericirea ta!

Jesse râse.

— O să fiu fericit, n'avea tu grijă! O să fiu atât de fericit, o să cânt… Doamne, Tom, o să fiu mândru de mine, pentru prima dată după şapte ani!

— Taci, taci odată! spuse Brackett.

În cămăruţă se lăsă liniştea. După o clipă, Jesse şopti:

— Trebue, Tom. Trebue. Trebue!

Şi iar liniştea. Brackett îşi dusese amândouă mâinile la cap şi-şi apăsă tâmplele cu palmele.

— Tom! Tom! spuse Jesse.

Brackett oftă.

— Dracu s'o ia, de viaţă! spuse el în cele din urmă. Bine, fie şi… dumnezeu să m'ajute!

Glasul lui adânc, răguşit, trăda o nesfârşită oboseală.

— Dacă eşti gata să conduci, poţi să pleci chiar la noapte!

Jesse nu-i răspunse. Nu putea. Brackett ridică ochii. Pe faţa lui Jesse şiroiau lacrimile. Înghiţea, încercând să vorbească, dar nu izbutea decât să scoată un sunet ciudat, gâfâit.

— O să trimit o telegramă Ellei, spuse Brackett cu aceeaş voce răguşită, ostenită. O să-i spun c'ai căpătat o slujbă şi c'ai să-i trimiţi bani de drum în câteva zile. Până atunci aduni ceva, – asta, dac'ai să ajungi până la sfârşitul săptămânii…

Jesse dădu din cap. Era atât de sigur c'o să-i plesnească inima de bucurie, încât îşi apăsă pieptul cu amândouă mâinile, ca şi cum ar fi vrut s'o ţie mai departe ferecată înăuntru.

— Să te întorci la şase, spuse Brackett. Uite nişte bani. Du-te şi mănâncă.

— Mulţumesc, şopti Jesse.

— Stai un pic! spuse Brackett. Asta-i adresa mea – şi o scrise pe o bucată de hârtie. Ia orice maşină care merge într'acolo şi întreabă-l pe şofer unde să cobori. Fă o baie şi trage un pui de somn.

— Mulţumesc, spuse Jesse, mulţumesc Tom.

— Hai, pleacă odată! spuse Brackett.

— Tom?

— Ce?

— Vreau numai…

Jesse se opri. Brackett îi văzu faţa. În ochii lui tot mai sclipeau lacrimile, dar faţa scofâlcită strălucea acum de o bucurie aproape sălbatică.

Brackett se întoarse:

— Am treabă.

Jesse ieşi. Pâcla de pe ochi îl orbea încă, dar lumea toată i se părea scăldată în pulbere de aur. Mergea încet, şchiopătând, sângele îi svâcnea în tâmple, şi o bucurie nebună, de nestăvilit, îi cuprinse inima.

„Sunt omul cel mai fericit din lume! îşi şopti el. Sunt cel mai fericit om de pe faţa pământului.“ Brackett îl urmări, până când, în sfârşit, Jesse trecu de colțul aleii şi dispăru. Atunci se prăbuşi gârbovit, cu capul în mâini, inima îi bătea dureros, ca un lucru vechi care se poticneşte. Îi ascultă bătăile. Stătea cufundat într'o linişte desnădăjduită şi-şi strângea capul în mâini.